नादश्च क्वचापि दृश्यते सदा क्वचसैरकनादश्च क्वचापि दृश्यते सदा क्वचसैरिकनादश्च क्वचमंजीरवःपुमः क्वचाठकणयपादगाल्लनादः क्वचापि
वत्याश्च शिवस्यैव न पुत्रः रूपमुत्तमं वापुश्च वह्निरूपाः [illegible] दिवं वरो भवेत् वरेषु ये गुणाश्चैताः एकोपि
चमेवनादि [illegible] वद्धिः चर्मवरं॥ पाश्च विशेषाश्च विघंकंठे विराजते
तस्मात्वं च शिवे [illegible] मनो युक्तेन च। रूपं च तवैव च शिवस्य च सत्येन दे
च तेदेवि यदीच्छसि तपा कुरु सम्यक्। सर्वतेस्यरोचते निवर्त्तय मनन्तस्मा
न्नो चेद्रु [illegible] समीपतः कन्ये तद्वच। नैदायरेवतं पार्वतु वाच एताव
द्विसपात्रात [illegible] दन्यो भविष्यति परं। कथयामि क्रमेणाच तथो तो विदि
तो देवस्य [illegible] नचन्यथा यदि चेद्धि। वर्वेषधारी नत्रसयः। ब्रह्मचारि
स्वरूपेण [illegible] द्रुतः समागतः शोकारः सादा तत्स गुणाः कारणवकुतो
ज्ञाति भवतस्य सगुणा निर्गुणात्मनः। [illegible] स्वरूपे वेदाः दत्तास्तु विशेषेवे

576

शिव पुराण

१० - १६०

ण किं तस्य विद्यया कार्यं यस्य परमात्मनः सेर्वं षं वाधिमतस्य वचोमानो कुतोस्य ते ब्रह्मतत्तु ततो ज्ञाता किं प्राक्तेन तस्य कारणं येन
ज्ञेति चर्तं नित्यं तस्य शक्ति त्रयं भवेत् तस्यैव भजनाल्लोको मृत्युं जयति निश्चितं तस्मान्मृत्युंजयो मंत्रः प्रसिद्धं जगतीतले तस्य
प्रजाप्रभावेन स्रष्टोऽपजायते नृणां तस्यरोगं कुतो पीडा यदा जपति देवराट् तस्माम्भतपि मामा प्रद्वारंपालः शिवस्य च दं
डे प्रकुटं शि— ... तस्य व रूपद्वेणं स्वयमेव प्रभुः सदा कल्याणरूपिणां तस्य सेवया किं भवेन्नादि किन्नरं
देव देवः सर्वाधिभूति सदाशिवः सप्तनु तस्मादरि द्रोपि सर्वे नेपाद्विशांकरं तस्यैव दुर्लभालोकेलद्दीः स्यादनवापनीः पद्मजे
सिद्धोवन्दत्येति प्रतिकासरं ... सदानत्र कुतो चिंतेस्तु दुर्लभं पद्मव्यमंगलानी हसेवते शंकरं यदा तस्यापि सं
गलं तस्य स्मरणाद्देव जायते शिवेति मंगलं नाम यन्मुखे च निरंतरं तस्यैव स्पर्शनाद्भूमो पवित्राः संति नित्यसः यथ
संत भवेद्ब्रह्मा चिंताया प्रस्वयोदितं न तस्य भावनमेदेवैः शिरोभियाचितेकथं यः सर्वजगतेश्व स्व
शेषितः जगत्संहारकर्त्ता च सदैयो वैकथं भवेत् गुणितं ब्रह्मिलोकरूपं शिवस्य परमात्मनः कथ्यते तं न विद्वानां दृश्यते १८
यद्वर्द्धिनुख्याः दुराचारा प्रपापात्मानो भेदे पश्यन्ति निर्गताः तत्वेन जानंति शिवस्य गुणरूपिणः शिवनिंदां करोति शिव.
देव

एतत्समक्षमावयोः पुमान् श्रोत्रं (त्र) आत्मसंवित्तं पुरा येन स्यमस्मीम विष्यति तथापि नेदं कृतमस्य त्रैहरस्यामिततेजसः तत्पूजा कृता यस्मात्यांबं मज्ञास्य
हं शिवविद्वेषिणी दुष्टा सर्वे लेखाः न मान्यरेत् रे रे दुष्ट तथा प्रोक्तं ज्ञात्वा मित्र महेश्वरं निंदयेन मयाज्ञातं शिवं एव सनातनः
यथा तथापि वत्सौ पितामसाजीवि तत्प्रोत्तमः पुनर्वचनमादातुं प्रवक्तुं मे ताव देवहि उक्ता च गिरिजा देवी सखी दुष्टा ज्ञात्वा से वारणी
पापूर्ये तेन शिवनिंदां करिष्यति नमे व लभ मज्ञेत्यापं यदमुक्तिष्यते यदा तदा सोऽपि शिवः साक्षाद्दास्यते प्रियं प्रियं उक्तास्वी
ये स्वकं पव्यपापध्याने तथा तथा दक्षीयितापुनस्नाव तु वाचा तान् सखी शिवां कुरु पास्यसि मां हि त्वामवं त्वाज्ज्यामयापुनः प्र
सन्नोऽस्मि वरं ब्रूहि नादेयं विद्यते न च यपश्यतितेजासन्तयेभिः प्रणतिभिः कृतोऽस्मि तव सौंदर्या त्राणमेकं पुराणपते त्व
ज्ञातोऽर्थ वयाः लज्जा सिर्याम्भोऽहं ममस्त्वत्युक्तो देवदेवेशस्तुहोत्कंठं पुनातनं तवसंस्कृत्य वपज्ञातं महदुःखं जने नदा
फलेज्ञातमनः पूर्वं ज्ञातोनादाममवाप्नुयात् । इति श्रीशिवपुराणे पार्वतीवरप्रदानो नाम चतुर्दशोऽध्यायः १४ । ऋषय ऊचुः
व्यासशिष्य महाभाग ततो जातं च यत्पुनः तत्सर्वं कथय ब्रह्मन् दिकं कमलापते स्त उवाच मुनयः श्रूयतां सम्य
क् कथयामि कथाम् मुदा पार्वती च वनं गत्वा हरस्य परमात्मनः उक्ता च श्रीदेवी स्फटिकापुरात्तनं सखी सुरवे

तस्मात्तत्र शिवं समस्यज्यावस्थितं एविवामोऽसदेदेविकल्पं चैव विलस्यसे एवमुक्तं तदेव पार्वती वचस्सखी सखी उवाच यदि प्रसन्नो
देवेश प्रकरोषि च कृपां यदि तदेवं च वक्तव्यं कार्य्यं कृपां मम मे परि पितुर्गेहे मया समस्य कृतान्य तातदर्तु स्वया प्रसिद्धः क्रियतेय
द्धि विवादः परमः प्रभुः तथाद्यैव त्वया कार्यं लोके ख्यापयितुर्यशः पितुर्मे सकलं सर्वं कुरु स्वैव गृहात्प्रभं विवादस्य यथा रीतः
कर्त्तव्यं तत्त्वया ध्रुवं ज्ञानातीतिहि भवान्समस्य कोकोऽते पुत्र्या मया प्रभुं ईश्वरं वचनं ने पृष्टवान् शिवो पिच शिवोऽनतदा उवाच वचनं तव
यदीच्छसि तथा कुरु इत्युक्तांतर्दधे शंभुः गत्वा काशी विचारयन् सस्मार च सखीं स्वीय विरहाद्विपमानसः पार्वत्यापि सखी
पुत्रा कृतं कन्यान्तु सार्थकं ज्ञात्वा मनस्वयं कं ध्याम पितुर्विरहकातुरा पितामाचैव तथा माता सख्या पेवाप्यनेकशः संबोधिन
स्तथापि चान्य सन्तुष्टमायाप्युक्तदा जयेति च वक्तं तस्य द्वयाललिंग नमाद्य पुः प्रसादितं त्वमासमस्य कृपावतासोवयेचाते
वंदनेषु ध्यावशेष प्रतापिताश्चिन्त्यामृदा उग्रं प्रत्येक यामा सर्वं कृमानपरस्परं प्राप्नुवः सकलो मेने कुपुत्रात्पुत्रिकावर
हिमवान्नारदं तत्र वसाधिनि सा हि त्रि ... पञ्चैव ते सर्व शंभुना संस्कृतायता तदा जगत्तदा सर्वं कल्याण चाद्वापरे १८
वरेण स्वजनं तस्माद्धिमवल्लब्धाधारिणः पुत्राकाले विचि ... नितान्त ... परैः प्रहर्षात्तथा पुत्रोऽसादाऽसिद्धि शिव.

ताश्च कारागारोर्गलापवस्थाद्भिमवततुर चित्रयतश्चाते याज्ञः किं पुरुषवैमानिव्यन्ते यस्मादेवं श्रेष्ठकार्याधिविन विनियोजिताः इत्था
नन्यर मेधिव्यं कपेस्तेतिविस्मिताः ३॥ परस्परं सर्वे किमेतदिति स्फुटं ॥ अलकायश्चैवं स्वर्गे भोगवत्यास्तथा पुनः ॥ अमरा
विशेषेण छायन्ते कोपि सन्नमाः किं सवानि सुरम्याणि विद्रुमैः स्फटिकैरपि मणिभिर्जाविविचित्राणि दर्शितान्येषि स्फानिच सर्य
कान्तश्च मणिभिश्चन्द्रकान्तस्थैर्यैरवच उदेजदेछिविचित्राश्च रत्नाः स्वर्गेस्वमुद्रयः नोदर्शितथा लक्ष्मीदृश्यन्ते तथा जोरित विचित्रा
णिच विचित्राणि पुष्पहंसैर्विमानकैः वितानिच पवित्राणि पुष्पैश्च नरनान्यपि पक्षिणाश्चाप्यनेकलकलकैठरवास्तथा।
परस्परविरहहासेन्ते शाकपन्तु किं पुनः कामभागपरानित्यं सदायौवनशालिनः किं वर्णयितेन सर्वश्च महिमाच कपीश्व
रः श्रेष्ठश्च पालकाश्चैव पुरुषाणि स्वर्गकामया कुर्वन्ति तेषां सर्वे विमानयात्रिमवतुरं या जन्महश्चमेतद्भुत्तावत्स्वर्गपरा
नराः इत्येवं कपिवर्धितेन लोयेतकस्तथापुरं गतादिमालयगदमषसर्वसमद्धिमत नान्दृष्ट्वासर्वैसकानदिमवा
न्विसमवस्तथा सर्पासपूकपञ्चाशद्भयात्यादिप्रियापृते कार्यप्रजाप्रसन्नेन गहस्यचासदाप्रियेव येषान्यागद
स्याश्च सर्वेषानुमदायिनः एतस्मिन्नेतरे ते च्याकाशादवतरं स्तथा सन्मुरवोद्धिमवान्दृष्ट्वा यथे मानपुरस्थं दृष्टा

विधायते सांच दुःखवत्सूरता सुहृः दक्षो हि मया तद्धे च गृहीतो च्युः शुभं शुभं स्वप्नजनप्रतान कुलाय धन्यो सेवनहता स्मिमः इत्युक्त्वास
मस्मानीयदक्षौ भक्तिपुरःसरः स्त्रीह्रस्तेषु प्रविष्टेषु तदा स्नपः स्वयं स्थितः उवाच हिमवांस्तत्र ऋषीन्ज्योतिर्मयांस्तथा हिमालय उ
वाच धन्योहं कृतकृत्योहं सफलं जीवनं मम लोकेषु दर्शनीयोहं बहुनीय स मे मतः यस्माद्भवतो मद्गेह मागता विज्ञ कृपि
ताः पूर्णतो चैव किं कार्यं स्वया नागृहे सु च तेषां च दुःखनाशार्थं गृहे सु गमनं सदा मन्येहं पावनार्थं च भगवंतः स्वमाग
ताः न यापि किंचित्कार्यं स छ्यां सेवकस्य च कथनीयं भवद्भिस्त्वं सफलं स्यां मम स्वामिनः मद्गतामासायालोको मात्पतां धु
वं गच्छति तस्माद्युक्तं चित्कार्यं यज्ज्योहं कथितं स्वनमाः एवं वचनमाकर्ण्य ऋषयस्ते प्रहर्षिताः ऊचुस्ते गिरिराजं वै कृत्य सा
स्मृता सदाशिवं धन्योसि कृत्यकृत्योसि भाग्यवानसि संप्रति शिवः यदेयकार्यकर्तृकामः प्रजासुखं तस्मात्सुखेन तेषु
श्रीयातस्यैवानुगता भवेत् जगत्पिता शिवः प्रोक्तः जगन्माता शिवा स्मृता तस्माद्देया त्वया कन्या सार्थकं ते भविष्यति
एवं वचनमाकर्ण्य गिरिराजो ब्रवीदिदं मदीयं च शरीरं वै पत्नी मे नाचया मता ऋद्धिः सिद्धिश्च सर्वा स्त्री मंवदीया न चा २१
न्यथा एवं श्रुत्वा प्रीतमनाः प्रीतिं लोकमेनका तथा भवपिता तदं गम्य ऋषयस्ते गोत्वे शायत इदं मेव्यं मयाना तु दातव्या
ऋषिसत्तमाः ऋषयऊचुः ईदृश्यान्यहुकाले घनदाता वैभवकालं क्षयं मेदं च पार्वती प्रोक्ता कि मतः परं तु त्वं हिम शिव

वान् शिवपदाब्जं तेमनसः खट्वोजातिः एवमुक्त्वा तु तां कन्यां ऋषयो विमनायथाः प्राप्तिर्विंदित्र्वं दस्ते शिवाय त्तु तदा भव स्वच्छां करोति तात
त्र कल्याणं ते च मे विष्यति पुत्र्या पद्यिययथा च देवदेवेति त जुल्यास्तथा मिलित्वा च शिवं ते पश्यन्ति मे ध्येति नित्यसः इत्युक्त्वा ऋषयो ऽस
द्युशिगिरिराजं परस्परं पुण्यानि फलपुत्राणि नित्यत्रयं वत्नी के रे नदा स्वस्वंदनीत दातन्वमेनो सा प्राप्तु सुखीन दा गुरोरुद्धलोमयथा मासे
शिवस्य परमायती हरिद्राद्धे कुंकुमे स्तत्र सस्मारिता पर्णमार्जयत् ततस्मिंते च स्वेदिति धीरच्चलज्ज मुत्तमं परस्परं च सेहृष्य
जगुस्ते शिवसन्निधिं महाकौतुकं तावेचव पद्याले शंकरः स्वयं विवाहस्य विधिं सम्यक् च कुर्के ऋषिसत्तमा तदा च प्राप्य
तेन त्रगतास्त्रागमनायैव प्रपमध्यविवः प्रोक्ताः विवाहे च भयापुनः ऋतः शोध्य भवद्भिः स्म ऋषयो नृपस्याविनमाः प्रोजं तव्य
सशिष्यैः स्म भवतः कार्यकारकाः इत्युक्त्वा ते जता ते त्र तत्थेति परमं वचः शिवोपि सगणास्तत्र प्रसन्नमुखपंकजाः कैलाश
सगामदेवो विवाहरचनायैव संस्मार नारदं देवं स्मरणाद्दागतः क्षणात् निवेदितं च तेन सर्वं श्रुत्वा हृष्टो ऽथ नारदः शिवो
विकथयामास पार्वतीवचनं तदा त यात पर्वतस्थात प्रवेश्य मंतोस्य हेकिल एवं श्रुत्वा वचस्तस्य नारदो वाक्यमब्रवी
त भवता तु भिदं भक्ता वरप्रेमवाप्यहं सम्यक्कृतं त्वया देव पार्वती मनसीप्सितं कार्यमस्ति इदं किं चित्कथनीयं त्वया
षणे इत्युक्त्वा स्तु शिवाः स्त्यसे कथयामास वै तदा भवतां वचनं प्रस्तन्कृतं मेनात्र संशयः एवं त्वया च कर्तव्यं देवा।

णोऽचनिर्मितं शिवलिंगं । ब्रह्माणं च तथा विष्णुं स्तुत्वा नंदिनवरोस्तथा कथनीयं प्रयत्नेन ऋषिवर्यास्तथापि च सर्वान्सात्वगणांश्चैव पंचवक्त्रः
षड्विकाननं भागमिच्छंति ये व्यत्र मंदीपानक दाविन इत्युक्तो नारदः ब्रह्मस्वर्लोकं च स्वस्थानं रामयोऽवं तदा सर्वे तो देवान्स्वपदं त्व
प्रभुना पुरा कथ्यपत्वा पुनस्तत्र मनोवेगः समागतः । इति श्री शिवपुराणे शिवनिर्मितशिवलिंगे नाम पंचदशोऽध्यायः । १५ । स्कन्द उवाच ॥
सर्वे देवास्तदा तत्र शिवसेनासमीपगाः स्वीयान्येचोपकारणानि प्रेमाणं दे शिवस्य च सर्वे ते प्रेरया
मास्यदेवा देवादयस्तदा जंघ ... चक्रिरे मानसः सप्ततांतः ... विविधं वरं चक्रिरे ब्रह्मपुत्राः पञ्चा
योजनं तथा तथा कर्तव्यं किंचिद्रक्षस्य सर्वे प्रतिच्छि कीर्तिया तस्यास्त्वाभाविवेदो ... तदेव कश्यपात्मजः
स्मृपतो ऋषिसत्तमाः चंद्रस्तु मुकुटस्थाने कान्तिमकरोत्तदा तिलकं सुंदरं ह्यासीत् तीयानयनं ... कर्णाभरणानि यान्या
स्तत्तान्येव भरणानि च ... सर्वाभरणान्यासन्मणयो विविधाः स्मृये तन्म
मातदा सर्वे ब्रह्म ... कृतिगणः ... ईशत्वरोऽपि स्वर्ग ... लम्ब वाजिव शि
गणास्तत्र च वाद्यानि चक्रिरे विविधान्यपि । तस्मिन्समये देवा ब्रह्मा ... प्रभुसेजया ब्रह्माण्डं समरस्य ... २

जातश्च धर्मराजश्च सर्वशोभासमन्वितः श्रीमांश्चाद्विगुणः श्रीमान्रुद्रः सोयं तपात्नाहि तावदिंद्रः समायाति सर्वदेवमयः प्रभुः तेजसादीप्ति
मान् लोके दृष्टा रुद्रस्तपान्नाहि तावद्ब्रह्मा समायातो गणैः सर्वैः समन्वितः ततश्चाद्विगुणः श्रीमान् रुद्रोयं नो भविष्यति सेनासेना च ततो
श्री धन्याकुलसुखावहा एते वा यापतिः सोवै सो यति स्या भविष्यति तस्या किंवर्त्यते भाग्य मपि वर्षशतैरपि तावद्दृत्तास
मायातः तेजसा राशिसन्निभः कृष्णवर्णयतः साक्षात् धर्मपुंज इव स्थितः अयं वै भविता नैव तावद्विष्णुः समागतः मेघश्यामः
चतुर्भुजः धन्यादृष्टकपर्दं जातः योयं भवेष्टिं तां सा ज्ञात्वा इति तां नारदो ब्रवीत् अतोधिको भवेत्सो वैवर्णितुं नैव शक्यते ता
वच्च कृष्णो यातान् गणाद्याश्च मुनीश्वराः गंगादि सर्वतीर्थानि शिष्यशाखा समन्विताः अयं तेन कल्पवृक्षाश्च गंधतः
कामधेनुकाः सुरभ्याभरणो पुष्पाणि तेजसा राशिवः परैः एतन्नेति पद्मं स्थितश्चानाः सुखावहाः तन्मध्ये चैव वागीशं हृ
ष्ट्वा सोयं भविष्यति तावद्रुद्रः समायातः नारदस्तामुवाच ह अयं वै शंकरः साक्षात् इष्यते सुदृढ त्वया दर्शिता सा तदा तं वै
दृष्ट्वा शंकरं मुदा वाचा रूपधरा किंचिदातामर्मस्वरा अंगुल्या दर्शयामास नारदस्तां शुभाननां हरस्य सेवकान्यस्य
पुनस्तां विलोकयं तावदन्ये समायात भूतप्रेतपिशाचिकाः वक्रतुंडास्तथा केचित् विरूपाश्चापरे तथा करालाः प्रथम
लाः केचित् मुंडाश्चापरे दंष्ट्राधराः केचित् केचित्तुंडरपाणयः विमुक्तवादनाः केचित् दुरालापकरा
सेव्या इभरूपाननं तौ वै गजास्याननं तथापरे खर्वाख्यातास्तथा जाताया नष्टा त्रासं संयुता भवेत्ति तत्क्षणाद्देवतां ह

दृष्ट्वास्त्वपायनदा तान् दृष्ट्वाहृदयं तस्याः शीघ्रमासीत्सुमाकुलं तन्मध्ये शंकरं देवं निर्गुणं तु गुणवत्तरं वृषभस्थं पंचवक्त्रं त्रिनेत्रं
पु. भूतिभूषितं कपर्दिनं चंद्रमौलिं दशहस्तं कपालिनं व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च पिनाकपाणिनं शिवं रुधिरेण तथा युक्तं शंखादिभि
८ वितौर्धृतं गजचर्मवरं वस्त्रं तीव्रमत्यैस्समन्वितं निंदितं कंपयुक्तं शिवो वसुनिरखवीत् तदीयं च वचः श्रुत्वा वातादितलता
पत्ता सा पपात तदा भूमौ मेना दुःखमवाप सती किमिदं च कृतं दुष्टे धिक् त्वां मां दुराग्रहे इत्युक्त्वा मूर्च्छिता तत्र विषण्णा त्वभव-
त्ततः प्रयत्नैर्विविधैः सेविता सा त्वभूत् मेनका इति श्रीशिवपुराणे विवाहवर्णनं नामाष्टादशोऽध्यायः ॥१८॥ सूत उवाच
संज्ञां लब्ध्वा पुनः सा च तिरस्कारमथाकरोत् नारदस्य च दुष्टस्य निंदितं चरितं तथा प्रथमं नारदस्यैव कथयामास दुर्व-
चः । मेनोवाच प्रथमं तु त्वयैवोक्तं शिवं ऐश्वर्यमावरिष्यति पश्चाद्धिमवतः कृत्यं प्रजार्थं विनिवेशिता ततो दृष्टं फलं सद्र
तथापि विवंचिता त्वया पुनः स्तवा तपः तप्त्वं दुष्करं मुनिनिज्ञयत् पुनर्लब्धं फलं द्देतं त्वदृष्टं दुःखदायिकं किं करोमि क्व ग-
च्छामि हतं तु जीवितं मम कस्यापि किं जातं नैव मयापि च हतं गृहं तस्योदीयं तदा उत्पत्तितां कृपके स्वयं किं वा द्वि २८
ने मिदानीं तु सर्वं व्यर्थं कृतं मम क्व गता ऋषयो दिव्याः श्मश्रूण्येषां च टापयाम्यहं यत्नात् श्वैवचैव यावत्ती सा दुष्टा तु स्वभाग-
ता केषां चैव पराधेन सर्वं दुःखाकृतं स्वयं हेमदत्ता तथा नीतं को चण्डिकाया स्वयं सिंहसेनां तथा मृत्युः शंगालसेवितस्या शिव.

पा। हित्वा तु चंदनं तप्तलापितो कर्दमस्तथा देमनुष्यो वकाको वैजहीतो देरलपजरे सिंचद्भिस्तज्जलं दूरे पीतो काकोदकं तथा स्वर्यं त्यक्त्वा तु खद्यो
तं जहीलानु रव मीलते तद्वुलाश्च तथा त्यक्त्वा कृतन्तु वमदलं घ्न तत्यक्त्वा तथा तैलकारं इंगुज्यते स्वयं हित्वा यत्तविभूति वचिता भस्म
रनीकृतं सर्वान्देवघरान् त्यक्त्वाश्रिवायं तव ईदृश धिक्ता धिक्कृतवान् बुद्धि धिक्कृत्वा चौन् ऋषिसत्तमान् धिक्कृत्य धिक्कृतेदाद्यं स
र्वेन्द्र धिक्कृतं तथा जहत्तु ध्वसितं चैतत्सद्रत्न मवैवा। पर्वतानां तथा राजा नेत्रा दूरकृत्वेनादि ऋष यक्षा किं सर्वत्र दर्शयेत्तु सु
खस्वय साध्यते किंच सर्वैस्तु मिलित्वा पातितं तले व्यथ्या दुर्नकण्य तैश्चतां गर्भेनगालितं कोपं प्रथवा नमः तच्चाहं तात पुत्रीवाक
यं तथा दृक्षसे मीकण्ठेनैव मद्दितागहनेवने दृत्वा वानकण्ठ कैश्चि न्मता व्याघ्रे दृष्ट्वानवि छेदपामि श्विरसेश्च किंकरोमिक
लैवरं त्यक्ताभिवा कुतो पामि हा हा मेजीवितं कथं इत्युक्त्वा पतिता सम्व नायाति मर्दसंनिधौ एतस्मिन्नसमये ब्रह्मा स्यात्तगा
सस्वयं तदा नारदोपि वचनं तस्याउवाच ऋषिसत्तमा यथार्थं सुंदरि रूपं नजानत शंकरस्य च तिष्ठद्दूरे तथातं च मेनावचनम
ब्रवीत ब्रह्मणादनस्तत्पा गत्यकथया मासता प्रति श्रोतव्यं च तदा मेने मदीयं वचनं शुभं शंकरो लोकककर्ता च हर्त्ता पालयतः
स्वयं नत्वं जानासि तद्रूपंकथंद ५ केसमीहसे इत्युक्त्वा च तथा सा च ब्रह्मणं वाक्यमब्रवीत् स्वयं वेपरमः साक्षात् शिवः पर
मुखावहः रूपयावमवन्तु ध्या दर्शनं शंकरस्य च ज्ञातं चाधकृतो हेतुर्नेन्य पादर्शनं कुतः श्रुत्वा वाचं पुनर्मेनाः सन्मातां।

पुत्रिकां शुभां नदेयाचमयास्मकं शंकरायधर्षकारिणे । इत्युक्तैनं तत्र ऋषयः समये वने ऊचुस्ते वचनं धर्म्यं मध्येवयमुपागताः शि
शि.पु. रुद्रं चेदिदं कार्यं वयं मन्यामहे कथं पुत्र्येवै परमोत्तमो दर्शनं शंकरस्य यत् दानपात्रं तथास्मिन्नागतश्च मंदिरे नव ऋषयः श्रु
२५ मतरं कैलाशो शिवो द्वारमुपागतः इत्युक्त्वा मुनयो मेनाकुप्यमानां निरोधयत् प्रातस्तथा गतस्य नदास्य शंकाराय वै हिमालयः
समागत्य विकलासि कथं प्रिये के के समागताः प्रदायकाथ चैतान्विकथासे शंकरस्य मयाह्वानः सर्वेषां प्रतिपालकः निजकन्ये
जारे कन्यां सप्तर्षयोऽत्रागतामि दत्तं च दुःखेन तथा कार्यं कर्तुमर्हसि संप्रति तेनोक्तेन तथा तस्मै मेनावाक्यमब्रवीत् किमयं
कुपतामेनका [illegible] कर्तुमिहार्हसि [illegible] तनुजा देनावद्याके [illegible] पर्वतान् [illegible] सागरस्था मिरं चिपाते च सुखी मयं नदेयाच
शिवे पुत्री निश्चितं मे वचं पुनः यदि दास्यति तं पुत्री त्यक्ष्यामि तत्कलेवरं इत्युक्त्वा च तथा तत्र पार्वती स्वयमागता धर्मावलंबनात्वं च
कथं धर्मं वक्ष्यति पुत्र्येवै परमः साक्षात् सर्वेषां योनिरुच्यते शंभुश्च शंकरश्चैव देवानां परमेश्वरः यदग्रे देवताः सर्वाः प्र
याताः किंकरीकृताः ततः प्रमत्तदः कोनुवद [illegible] कादिती उक्ति [illegible] प्रयत्नेन नन्दीवितं सफलं कुरु देहि दानं शिवायैव स्वात्म २५
जं सफलं कुरु त्यज दुःखं परं तं देहि [illegible] यदि न दास्यसि शिवं च नव [illegible] तयोः [illegible] सिंहभागं कथं [illegible] जा
लं या मदः शुभे मनसा वचसा देवि कर्मणा वा हरः स्वयं [illegible] उमावचनमाकर्ण्य शिव.

जद्दीप्तानलकलेवरं सुरर्षिभिः कर्पूरैश्च वंदितानवर्षतोयया तादृशा तस्य पुत्री विकलाङ्गस्तदा ये चान्ये ऋषयश्चैव नारदाद्या
श्च ये पुनः तदृष्ट्वा तापदिश्चिद्यनीलादूरतरं स्थिताः गिरितथा विधि दृष्ट्वा मत्स्ये यातो तदा किमनेन चकरिष्यामि दुष्टाङ्गदेव
तो ध्रुवं मेनाऽऽवाच जरंदामितो पुत्री ह्रियामि वनकूपके शृश्वैवा कुदयामेनं साऽऽरेवा ह्रिपाम्यहं स्वीयं चाथ शरीरं
वैतद्दाभिकं कथं पुनः नवसंज्ञानाप्यलंकारः सहायो न तथा प्रभुः वादनं च प्रभुं बाम्य नचक्षोनधानं तथा नवाविश्रुतवा
विद्या किं दृश्यमेकं जगत् किं विलोक्य मयापुत्री दीयते किं करोम्यहं एतस्मिन्नन्तरे विष्णुः समागत्याब्रवीदिदं पित्री
णां कां प्रभापुत्री दीयते किं करोम्यहं पितृणां कां प्रभापुत्रीमनसा गुणसंयुता पत्नी दिनवतः सा ह्या ब्रह्मणः कुलसंभवा
सा हिमवतोऽप्येषा लोके धन्यास्ति किं वदाम्यहं धर्मस्याकरूमतास्ति कथं धर्मपत्नीस्यास्ति देवैश्च ऋषिभिश्चैव ब्रह्मणा वात
तामयं विरूढं कथ्यते किं च त्वया प्रभुमतरं तु किं त्वाचं वचनं जानासि त्रिगुणा सत्वगुणा स्यात् तेनैव निर्मिता देवी प्रकृति
रिलकारणं तस्याश्चैव तनयातेन निर्मितं पुरुषो ब्रह्मः तामन्याचादृतं ताब्रह्मा ततस्त्रगुणरूपतः प्रवर्तिता स्वयंभुः।
लोकानां हितकाम्यया ततो विदास्ताद्देवाः यत्किंचिद्दृश्यते जगत् स्थावरं जंगमं यच्च तत्सर्वं शिवा ... ततः तद्रूपं
व्यर्थितकेन वापुनः मयानवब्रह्मणां योवैव अस्मीसमवदतस्तकं मूत्रां पुरोनवेलच्छः कथं मन्येषा व एवं सत्यः स्थानम

यश्चैव व्याप्यव्यापकश्चैव अक्षरश्चाक्षरश्चैव सर्वाध्यक्षः स एव जः ब्रह्मविष्णुस्तथा रुद्रश्चैव देवाः सर्वे पुरातनाः सर्वश्चैव ह्यमश्चैव
शि·पु· अग्निवाः सर्वे प्रभावतः पर्वताश्च वनश्चैव वदाश्च पशिलास्तथा ब्रह्मादितृणपर्यन्तं यत्किंचित् दृश्यते जगत् तत्सर्वं शिवरू
२६ पात्मकं नात्र कार्या विचारणा स्वरूपश्च सरूपश्च जायते शंकरः स्वयं बीजाद्धि वृक्षोद्भवश्च नानाकारमुपजायते अंते च फलमेवो
त्पन्नमस्मात्सकलमुदाहृतं आदौ शिवः मध्ये शिवः अंते चैव उदाहृतः सर्वं शिवमयं चैव शिवः सर्वमयस्तथा स्वे चैव सुपुष्पा
णि पुष्पमुखवृच्यते एवं शिवश्च सर्वेषु शिकासर्वे तथा स्मृतं अद्वैतं शिवशिवद्वैतं तं चापि शिव एव च सर्वं शिवमयं च
स्व शिवात्परं न किंचन अज्ञानदृक्भावश्च ज्ञानिभ्यः समुदाहृतः कार्यकारणवस्तूनां एकं वानन्यावरः कारणं चाक्षि
वः सा सा कार्यं दृश्यं कथं बुधैः कार्यमज्ञानिना भेदकारणमेव दृश्यते ज्ञानिनां भेदेव भेदे सि सर्वं शिवमयं च जगत् ॥
इति श्री शिवपुराणे ज्ञानमयोत्तमं नाम सप्तदशोऽध्यायः १७ । सूत उवाच इत्यस्माच्च शिवादन्याद्दृश्यं चैव भवेद्धि च
स्तु न स्तु शिव इति प्रसिद्धं वेदसंमितं अज्ञानादन्यथाभावः ज्ञाने वस्तु प्रदृश्यते ज्ञाने जातितथा स्तेभावस्तुज्ञानप्रदर्शितं रज्जौ २६
तु सर्पविज्ञानमज्ञाने संभवन्त्यां संपन्ने चैव विज्ञाने रज्जुरेव न चान्यथा मुक्तौ तु रज्जाज्ञानं घ्यावन्नप्रतीतकश्चन विवेके
न समुत्पन्ने भ्रान्तिरेव न संशयः नष्टैव जातिजा बुद्धिः शिवादन्यत्र यः भवेत् एवं च ज्ञानदृष्टीनां शिवः शिवशिवस्तथा । शिवः

ह्यन्यच्च दर्शने देवि श्रूयतां प्रवदाम्यहं यथा च नटकः किंचिद्भूत्वा दरसमीदृशः उपाधिविविधैवेषं नस्तुतो नट एव च प्रज्ञानात्मा
मनोसहाप्रतार्यधनमाहरेत् ज्ञातानि दृश्यते वृत्तिनटे नैवाहृतं धनं तथैव ज्ञानिवाद्धे विधिवादन्यैनमाप्यते प्रज्ञानी विवि-
धं रूपं चप्रपतीति सन्निश्चितं ज्ञाने विज्ञानरूपेण न कानि दधाति विविधेरूपा वस्त्राणि विविधानीदृधारकस्त्वेक एव सः तथै-
व शिवरूपं तस्यैवोपाधिविविधं भवेत् वस्तुतो वंधनं नास्य ह्येकाररूपिते शिवे यावदहं प्रज्ञायेत तावद्द्वैतं धनं हृदि निव-
र्त्ते चैवहंकारे कर्ता शिवरूपदा हृतः तथा च स्फटिकप्रैव संयोगाद्विविधो भवेत् तथा प्रकृतिसंयोगाद्धि वस्त्रानेकतामि-
ता तथापि विवेकिनां मने नरूपाणां च चिते शिवे प्रकृते स्थपरं वृत्तप तच्छिवरूपदा हृतः स एव गुणरूपेण ह्यवतीर्णः स्वयंप्र-
भुः तस्मात्त्वं न जानीमो न जानीमो वयं प्रभुः तथा त्वं हि भवतां त्वां दुःखं शिवं भज तस्मात्तु कोपि लक्षितं चिन्तनो विशुद्धप्रबो-
धितं एतस्मिन्नन्तरे रुद्रः नारदेन प्रबोधितः तावत्स नागतो यावद्धृद्धे रूपमुत्तमं धृतं ह्यभक्तिवात्सल्यात्कपालि तत्प्र-
दर्शिने सुंदरे सुभज्ञे हृदुत्तमोहं प्राप्तवान्यथापुरा शिवं प्रपश्य नस्तत्र नारदो वाक्यमब्रवीत् सा ददर्श शिवं तत्र स्फटिकाकीदृ-
थं प्रभुं सूर्यकोटिसमं रूपं नेत्रैस्त्रिभिर्युतं मुकुटेन विराजितं चित्रवस्त्रं शुभं कान्त्यसतत्र शोभमानं तुं नेव-
मालया सुप्रसन्नं सुहासं च सर्वैदेवगणैर्युतं उंगा च यमुना चैव चत्रं धारयतः शुभं सूर्यैवा छत्रितो तो

सोऽपि कृत्वा कीर्तनं तथा सिद्धिदायी प्रनृत्यं च कुर्वन्ति सन्ततं ततः वृक्षाश्चैव तथा विष्णुः इन्द्राद्या देवतास्तथा स्वीयं स्वीयं
नृत्यं वेषं संस्थाप्य पुरतो वरस्य जयजयेति भाषन्तो नानाऋषिगणास्तथा परब्रह्मगणं तस्योपनाकाभिरलंकृताः
शि पु विमानवसुमुख्यास्तु प्रत्येकं रागसंयुताः गायन्तो यजन्तस्तस्य शोभायुक्ताः परस्परं गणास्तत्र वाद्यानि मृदंगादि
कोमलानु प्रकुर्वन्ति परं तत्र तत्वानि पुष्करौ ययुः समुद्राश्च तथा नद्यो नानामणिगणान्विताः एतस्मिन्समये तत्र शो
२७ भा तस्य महात्मनः जाता तां वर्णितुं को वा शक्नोति पुरुषोत्तमः तदृष्ट्वा च तथा मेनका दाक्षायणी चित्रगता इव पश्चाच्चैव
गिरिदेवैर्दृष्टं तन्नृपैश्चैव च धन्यापुत्री मदीया च यस्यासौ वरः कान्तः ततः वर्णनं च तदा तस्या कृता लज्जया परमेव
हे शिवोऽपि च तदा द्वारि तत्तो देवगणैः सह मेनां तं प्रजया मास वृत्तविष्णुसमन्वितं नानास्त्रियः समाजग्मुः हि
मवकार्याण्यनेकशः मङ्गलं कुर्वता काचिद्दूर्वान्वितसंयुतापरा काचित्स्वर्णमुद्रासहसंभावितायसादिसंयुता चामरेत २७
पापुत्रा दर्शनार्थं शिवस्य च काचिदालंबनं हित्वा त्यक्त्वा दर्पणं हस्तमादधौ दर्पणं च धृत्वा काचिन्नृत्यैव संयुतापरा च शिव
स्त्रं च विपरीतं च धृत्वा काचिदुपाददौ काचित्तदृष्ट्वा शालकं च धृत्वा जनसमन्विता प्रदर्शनार्थं तस्मिन्वातय

नमुपाययौ काचिच्छ्रमोज्झनार्थं च स्थिते च स्वामिनं तदा दिदृक्षानेन समायुक्ता दर्शनार्थं प्रमोदिता दोहनार्थं स्थिता काचित्तु दिदृक्षया
पराययौ काचित्तु कामिनी पादं रंधते च तथा स्थिता त्यक्त्वा त्वन्यागात्तु यं दर्शनार्थमुपागता इत्यादि विविधं कार्यं हित्वा
न्यास समुपाययुः दृष्ट्वा तु शंकरं रूपं मोहप्राप्ताः पुरुकाः यथा चेति नास्ति ... तथा ... स्थितास्तदा ... तथा
स्थिता वचनं नैव मब्रुवन् सम्यक् कृतं पार्वत्या नान्यथा तद्भवेदिह अहो पश्यति किं रूपं वर्णनीयं कथं भवेत् यथार्थ
नाम स शिवो दृश्यते नान्यथा क्वचित् शिव इति च विख्यातं दर्शनात्सुभगं शिव नेत्राणि सफलान्यासन् दिव्य स्वरूपा
सिना यो वै पश्यन् दारुणं तस्यैव सार्थकं भवेत् तस्यैव सफलं जन्म तस्यैव सफला क्रियाः येन दृष्टः शिवः साक्षात्स
र्वपापप्रणाशन पार्वत्या साधितं सर्वं शिवार्थं परमं व्रतं धन्येयं कृतकृत्येयं शिवं प्राप्य पतिं सदा कीदृक् शोभा हि ...
नित्यमचिंत्य सुखदे तुकं यदीयं युगलं व्रताः संयोगाद्द्वयोर्भवेत् तदा तु सफलो ... पालत ...
सम्यक् कृतं तथा चात्र ... युगमतं ... तपसा ... सार्थकं सफलं कृतं विना तु तपसा ... तथैव
... लक्ष्मीनारायणाले ... स्वामिनं च तथा शिवं सुवर्णमणिपुक्तो ... तथा तपसा पार्वती दे
वी ... प्राप्य ... इत्येवं वचनं ... शिवं ... इति चाब्रुवन् क

यात्रया विधाय एवं शिवो हरिः समागतः सर्वदेववरास्तत्र स्यच्युताया शिवं प्रति स्थितास्तत्र शिवस्य पार्श्वे कश्चित् कौतुकं पुनः क

शि० ७ रिष्यतीति जनास्तासा सावधानतया तथा एतस्मिन्नन्तरे देवी मेनादर्शनमन्विता प्रद्धाय मुनये च लज्जितादेव सन्निधौ

प्रागत्य शिवपूजां च कृत्वा शीघ्रमयाकृता वस्त्रं शिवस्यैकं हेतु कृता देवमयाग्नि कर्षयती तत्र तत्र हास्यैककाज सं

२८ पद्यौ चतुष्पथेनयावत्स्नातुं बिभि निर्विष्टितः स्वयं तावद्देवशिवसत्रस्याजगामप्रहर्षितः तावच्छुद्धमना स्नात्वा सप

त्नीक शिवं गतः तस्मात्सर्वं च तत्रस्यकारयामास वैतदा पुण्यगादि विधायैव वैदेशाज्ञारणं तत्परः अक्षयः पाठया

मास वर्जिता विविधान्यपि प्रावाहनं तथापाद्यं सर्वं च विधिपूर्वकं दुकूलसुन्दरं तेन दत्तं तस्मै महात्मने तिलकं

पुष्पहारं च कोश्च नस्य तथा विधिः पुनश्चनुष्यप्रासाद देवानीते तुदन्विते संस्थाप्य शिवं पुनस्तत्र हवाद नकरोद्वि

धिः प्रकृतारोपणं तत्र शिवस्य पश्चात्कुस्तदा तया प्रदक्षिणं तया वागेसच तु स्तनतदा पूतल साचमं जातं शिवाग्र

पूर्वदर्शनात् तज्जोपितं तदा तेन स्वत्संजेपतितं च यत् ततो जाता च संख्याता बटुकाप्रसूतकाः जगदंश्च २८

रास्ते च वटुकदास सहस्रकाः नमस्कृत्य चैव स्नातो स्थिता कौतुकतदागतः शिवो पि वटुकान् दृष्ट्वा प्रसन्नो कुपित

स्तदा संप्रार्थितस्तदा देवी गंगादत्ताच्युपाविनः प्रभु गत्स पुनस्तत्र स्थापि महं वटुकान् सर्वपीठिकाश्च कृता शिव·

स्वकार्यं मयाकरोत् बहुकालं वर्धिता कालत्रसूर्यसेवापरायणाः । ह्यपापृष्टे ह्यपाये चधावंतितेनपश्चिमः ब्रह्मचारिस्वरूपेण । स्थिता
स्तावेदयाद्गा ब्रवशींबं तेचयतनयामासवैतदा पुनस्तान्यायासेनदेवं बहूं स्वस्वस्यपतंप्रभुं वेदोक्तप्रकारेणशोदनाव
धीप्यावपुनःपुनः तेदेवाः प्रणतादेवीजगतोमातरंशिवां नमस्कृत्यपुनस्तेवैस्थितास्तेशंकरं पुनः नमस्कृत्य वृषंस्त
त्रशिवं तंत्रगतःपिता ह्यपचजगतोमातास्वारमादिनमध्यमः नयेतिबहुनदेवांजंघ्यांतीयस्वरसस्तत्था नातंयगलंतु
णावायंचक्रेसपरमंमुदा गिरिराजोपितत्रैवसंप्राप्तविधिमुत्तमं मेनाकृतार्थमात्मानं सफलं च ममसताभ्रमं तोदपतो
तदातत्रसंप्रत्यकुलदेवता वर्धयामंडयंतत्र स्वस्त्ययकौतुकौषधी ब्रह्मीन्द्रणामसकौस्तान्यकारान्तुस्वदंभी
वः शिवकानोपितत्रैवयथाचोज्यमप्रजापतिः सविंद्वजगतांसत्र शिवकार्थेसमागताः । यथाब्रह्मादिदेवाः वसंतेपर्व
तागताः तथाप्रजा वसेवाचक्रुतातेनमहात्मना यथातेम नक्षिज्ञानिजलास्ते देवस्त्रमाः समागतेष्वतेष्ववनक
नागताः तथाप्रजा वसेवाचक्रुतातेनमहात्मना
स्थिदुःखसमागताः स्वेदंधन्याः शिवेनैवगिरिणाचानुमानिनः तथानकोपितत्रैवप्राप्ययामासुताःस्तथा स्नानमस
कल्याणंजातंजीवितंधन्यमिवच मेनाचापि पुनस्तत्र स्तुतिंचकोप्रमाननता तं कान्निर्वर्त्यामाससर्वे प्रांजलिनस्तदा च
स्याद्भृत्यकन्याहं यस्याः पुत्रिकाप्रभा जातमभकुलधन्यं पावनंकृतयाकृतं यदिनपुत्रिकाचेयं प्रथंवापिकरवच

शि॰पु॰ कृतस्तोत्रऋषयो दिव्याः विष्णुश्चैव सनातनः इदं वै पुत्रिका धन्या सर्वपापप्रणाशिनी मदीयं कुलकन्येयं चन्द्रलोके जगादीश्वर एवं
सं प्रार्थिता स्सर्वा नमस्कृत्य तत्ववदन् ते देवा पूजिता स्तेन प्रसन्नाः शिवमब्रुवन् धन्योसि कृतकृत्योसि जीवितं सफलं कृ
२८ तं नैव कन्याकादानं शिवायैव समर्पितं इत्युक्त्वा च पुनर्मेना कृत्युवै विनयान्विता धन्याहं गिरिराजस्य पत्नी मे नेति
विस्मृता यदुदरा स्समुत्पन्ना शिवाद्या तां प्रमानने वदीयस्य तिरस्कारः सुरवरूपो नुमानितः सौभाग्यं वर्धिते तेषां
श्यामा स्वयमन्कृते गिरिराजेन यैवात्र संप्राप्य देवताऽगता दत्ता च त्यागिनं तस्मै वंदिता स्तेन पुत्रदा हिमवत्सुत
काः सर्वे वाद्यगान परायणाः सम्यगभ्युत जेतत्र गिरिराजादयस्तये तेनाग्रात् तत्र स्थित्वा गिरिजां प्रति गं
धमादनपर्वतं गतान् रामगाप्य च सोत्सुकास्तपसा जग्मुः स्वस्थानं ते गिरीश्वरः तद्दिने हिमवान् समारभ्य कोनार्थी
पर्वताद्दमे सुरूपि च यदिवर्द्धन्तु वार्तां तु नैव शक्यते स्वबन्धुनाशाश्चये देवाः ऋषयो विमलाशयाः समागताश्च ते तत्र वा २८
युतत्परायणाः समागत्य तु कैलासं संस्थाप्य मंदिरे शिवं पत्न्या युक्तं च संप्राप्य दत्तानुज्ञाय पुत्रश्चये। प्रसन्नेन शि शिव
वांत्वक चैवाद्यो वस्य चा हंपदं च तदा सर्वेय यत्र समागताः इत्युक्तवा शिवयो येजि देवानां प्रीतिरूपम्। नाम
ग्नितु नैव शक्यते वर्षाणा च शतैरपि एतच्चैव समाख्यातं यत्त्वयेदं मुनीश्वराः विवाहस्य विधिः सम्यक्

शिवस्तत्र हि कार्यं नानादेशान्मध्ये स्थितः। देवा प्रहीयन्ते येन शिव किं नु करिष्यति॥

देवस्य परमात्मनः परमेष्ठिनः पार्वत्यां लोकपालकार्यमेव च। तस्यैव विपुला लक्ष्मीर्जायते नात्र संशयः। प्रस्थाने
नारमा पतिवर्द्धते सुखसंपदं प्राप्नोति आरोग्यं जायते तस्य कन्यालाभो भवेदिह॥ इति श्री शिवपुराणे पार्वतीविवाहख
ण्डे नाम माहात्म्य अध्याय॥१८॥ ऋषय ऊचुः। सूत सूत महाभाग किं जातं तु ततः परं। तारकस्य वधश्चैव
कथितो न त्वयानघ। श्रूयतां कथयाम्यद्य कथां पापप्रणाशिनीं। यच्छ्रुत्वा सर्वपापेभ्यो मुच्यन्ते मानवाः। ध्रुवं कै
लासशिखरे भगवान् शिवः समेत्य प्रोवाच देवि निजदेवे विचार्यतां महादेव नात्र पीड्यते तस्मादिदं वदे
व। विचार्य चित्ते तेन। श्रूयतां ऋषिसत्तमाः। शिवोऽपि भगवान् दीक्षितो लोके सगणः तदा॥ ततः परं शिवो महा
कार्ये चैव करिष्यति। विलंबं क्रियते न कथं चापि समेत्य तत्। प्राप्तिं ... कदाचन तस्य महात्मनः। वीर्य
कम्पश्चैव ... यदा ... वीर्यं ... महात्मनः। तद्वीर्यं चैव गंगायां प्रादाय दुः
सहं वीर्यमादाय च ... सहस्र परमात्मनः। निक्षिप्य ... तत्र बालाख्य ... सुंदरः शुभ
स्वपाद्रि ताः गंगा चापि च तद्वीर्यं दुःसहं परमात्मनः ...
... श्रीमान् दर्शना ... एतस्मिन्नन्तरे तत्र ... कन्याः समागताः। षट् ...

तामिन्द्रमुमस्तु कालकः। महीयोयं महीयोयं मदीयम्भवदस्मिं रं। संपाद्य ब्रह्म खानीयपीतेन स्वेच्छया स्वपतेन दा। क्रोधे
पु.शि. न स्लेदानामप्रतिहं लुमहात्मना। पार्वतीनंदनो नामप्रज्ञ जम्नः तनः दरं। ब्रह्मणः तरस्तु न नामानि वद्दनमवरे
२ ताः कन्यास्मितनोग स्वपुत्रकं लालु दर्षिताः। सर्वे दारदाकृत्ता शिवानुत्तामवाप्य चतिदेवाः प्रततेनीतासेनं
देवमपीतदाः स्कंदेन तत्याति कृत्वाय पुर्दैत्यान्द्रपुत्स्य पाशेप्रतिती न पुरंगता पुलेव तः सुदारुणो दर्शादेत्यद
स्तातेमर्दिक पुमनुकं। ततो देवा धिय अश्वेव हतेस्तेन दुरात्मना। किमेतन्न तदातन्न किं पंतो वैयलायिताः। पार्वती
स्वातको च सर्वे निवदयेगतां शोणितात्वं पुदिनहतं योधितदाभवत्। सर्वं निष्कंटकं स्यासीत्र हतेतस्मि
न्दुरात्मनि। ते देवास्तुत्यमापन्नाः स्वे स्वे राज्यमकुर्वत। आनंदपदसंगता नीतास्कंदेशिवागतः। क्रोडेपिष्राणि
कातेच स्तुतिकतापुरः। स्थिताः प्रबुद्धं स्कंदरेका प्रफुल्लमुखपंकजाः। देवा ऊचुः। देवदेव महादेव भक्ताभी
ष्टप्रद प्रभो। त्वं न जानीमो जातिनैव च नैव च। विश्वेश्वर परेशेदेवो योसि सोसि नमोस्तु ते। वंदे तां च म २
हादेवं देवदेवं महेश्वरं। नमो नीलाय भव्याय भवनाशाय नमो गंगासलिलधाराय महादारण्यपुण्य शिव

यदि सा वा रक्षसा॥ स्थापयंतु सर्वे सुरैर्यते घनलेदाते सर्वे वदंता मासुः सर्वलोकपितामहं तानुब्रवीत्तदा देवो लोकानां वि
प्रभुरव्ययः॥ नास्ति सर्वा महकं यो निवर्तयेद्दानवं तां सुराः॥ त्र्यंबकं वर्जयित्वा तु देवं वैकाद्दशं वा पुरोचते॥ तस्मात्सहिता दैत्या दे:
सुप्रहृष्टा वरदस्य रं॥ ब्रह्मलोकमनुवंदे त्यावप्र॥ पतन्य जगा तुरं॥ वरं पुरा सा श्रीलपेव समाख्याय महीनिमा॥ ह्र
इख्या मे हि लोके स्तवत्सुसादा जगा तुरोन घावर्ध सदस्ताते सुनेत्र्य॥ मदर स्पदं॥ एकी भावं गमिष्यति पुराणेता
नि चावनया॥ यदा समाति वेतानि यो हन्या द्रं गवं सत्वा॥ एकैनैव च बाणेन देव समीपं स्नु भविष्यति॥ एवमस्तु इति ताननव
वः प्रीतिर्देवं प्रति विष्णुःद्विष्णं॥ प्रासादता मम स्थापितं बकुरं त नगरं त्रयं॥ कौ च तने ता जित्ते चैव प्राप संत्तनप्राकुरद
त्युक्का च ततः प्र ॥ जगाम स्वयमेव चातत्तोमयवश्वत नप सा च क्रो घीरः पुरणाथः॥ कौच नं तारका ख्याद्यक म
ला ख्य स्याद् जिते॥ विद्युन्माली न माप्यं च त्रिविधं वरांमुत्तमि॥ मयः श्वेत त्रव लया न दैत्याय नव प्रजिन॥ द्
वाते मय स्वयंत दितिकाः मपदाय दाः॥ पुर त्रयं प्रविष्टो वै व भुवु सौ वलाधिकाः॥ कल्प द्रुमै श्च संकी
र्णं गजवाजिसमाकुलं॥ नानाप्रासादसंकीर्णं मणिजालसमाकुलं॥ सूर्यमंडलसंकाशैर्विमानैर्विश्वतोम

द्वैः पद्मरागमयैश्चैव शोभितं च द्रुतं हसन्निभैः। प्रासादैर्गोपुरैर्दिव्यैः कैलासशिखरोपमैः। दिव्यस्त्रीभिश्च संकीर्णं
श्रीः र्दिव्यैः सिद्धचारणैः। रुद्रालयमिति ज्ञेयं त्रिनेत्रैश्च वृषध्वजैः। काशीकुण्डसरोजैश्च दीर्घिकाभिश्च शोभितं। सततं स
२२ तेजाङ्घ्रिपैश्च तुरङ्गैश्च सुशोभितैः। रथैश्च विविधाकारैः शिबिकाभिरलङ्कृतं। हेमप्रावलीभिश्चैव वनोद्यानस्था
नैः पृथक् पृथक्। वेदाध्ययनशालाभिर्विविधाभिः पृथक् पृथक्। स्वधर्मनिरताश्चात्र पुत्रपौत्रवन्धुभिः। सद्
रूपतः पतिव्रताभिः सर्वत्र यान्ति नरपुङ्गवाः। दैत्याश्चैव महाभागाः सदा दैवसुस्तुतेऽद्भिजैः। ग्रामतत्र तार्थ
धर्मिष्ठैश्च धर्मनिरतैस्तैः सदा। गुह्यकैः रक्षकैः दैः सम्यक् पूजिताः सदा। प्रफुल्लैः कुमुदैश्चैव कुन्दैर्वा
मल्लिकैः सरोजानि नीलोत्पलदलप्रायैः नीलकुञ्जैस्तथैव च। पितृभिश्च सुरैः सर्वैः। शोभितैश्च शिवालयैः।
स्वस्तिवाचनैः सततं नादजाद्भिश्च वृजनः पादपल्लववीथैः। रविवक्त्रसोमदेहदासन्निकाशैः सुधर्मिभिः
सुदेहसुसेवितं यत्र ब्राह्मणा वेदपारगाः। नित्ययज्ञपरायणाः। सौरपीठितैश्चैव सेवितं तत्र सदास्तुभिः। पृ
थिव्यां चैव ये धर्माः ते धर्मास्तत्र संस्थिताः। ते सम्प्रभया कथ्यादेवसिद्धमनुष्याणां दुःखतप्तानां सर्वेषां सदा
गाः पदुः। तन्नु ब्रह्माणां मानसानां स्वस्व दुःखं निवेदयत्। इति श्रीशिवपुराणे त्रिपुरवर्णनं नाम एकोनविं

॰सुरान् कान्वा त्रिपुरे एवं तदा दुःखं प्राप्ता बाणा चापिता महत्।। मन्त्रोपदि वर्द्धितो देवैस्तो बध्यमानो न चार्दितः। तथापि त्रिपुरे पापी नैर्वेत न गमे त्रि
पुरे पुनः। शिवं च पार्थयध्वं वै सर्वः कार्यं विधास्यति। तदा ते तस्ते यवुस्तत्र यत्रास्ते वृषभध्वजः। तत्र गत्वा च ते दुः
खं विनिवेदयन्ति तत्पुरः। शिवोपि तान् दुःखान् दृष्ट्वा तान् वचनं चेदमब्रवीत्। इदं सत्यं वचः प्रोक्तं वयं तत्र धर्मोऽस्ति नातनत्
तत्र दुःखेन जायेत हृदि दृष्टे यथा तमः। इत्येतद् वचनं श्रुत्वा देवा दुःखमुपागताः। किंदि वृनरूचुस्ता दा वि
ष्णुपार्श्वं तान् पुरस्कृत्य। कथं चैव प्रकर्तव्यं कार्यं स्यास्याम देव वै। कथं धर्मा भविष्यन्ति त्रिपुरे जीवितेऽसु
रे। तेषां च कालके देवसंहतिः। क्रियतां ध्रुवं अथवा त्रिपुरस्येह वधश्चैव विधीयताम्। इत्युक्ता तेन दादेवाः
पुनर्देवकल्पात् पुनः स्थितास्तेन गतिं तेषां च कुर्वन्ति देवा रादिह तच्चैतत्पादि विस्मर्य विनयसंयुताः
सोऽपि नारायणः श्रीमान् चिन्तयामास चेतसा। किं कार्यं देवकार्यं भगवानिति सुव्रतः। ततो यज्ञं सस्मार
नानेन देवकार्यार्थं मनसा। यज्ञोऽलं पुरुषं विष्णुं भगवानित्युवाच सः
सनातनानां त्वदासं देवानां लोकपालानां पुनः। अनेनोपसदा देवाः यज्ञ ध्वं परमे

परं पुरत्रयविनाशाय जगत्त्रयविभूतये ॥ अच्युतस्य वचः श्रुत्वा देवदेवः स धीमतः । हिंतनादं महत्कृत्वा स्तु
शिव वसेश्रामलत्नन् ततः संचिन्त्य भगवान्स्वयमेव जनार्दनः पुनः प्राह त्रिसर्वाञ्जानन्निदशान्त्रिदशेश्वरः ॥ अपा
यानैव हन्तव्या पापयोवन संशयः ॥ हन्तव्यास्त्वेवयत्नेन कथं वध्याः सुरोत्तमाः । ग्रमराः दुर्मदाः पापाः अपि
२२ दैत्याः सर्वे महाबलाः ॥ तस्माच्चैव वध्यो रुद्रस्य परमेष्ठिनः । कोवा ब्रह्माथवादेवा दैत्याः देवारिसूदनाः ।
पुनयस्त्र महात्मानः प्रसादेन विनाशभो सदेवाः सर्वदा सर्वे सर्वेभाविशंकरः । लीलया देवदेवः सः
सर्वं कार्यं करिष्यति तस्यांशामेकं संभूत्यादेवादेवत्वमागताः । ब्रह्मा ब्रह्मत्वमापन्नो ह्यहं विष्णु
त्वमेव च । तम ऋत्य जगत्यास्मिन्कः प्रभाव सिद्धिमागतः । तस्मात्तेनैव हन्तव्या लिंगार्चनविधेर्बलात्
रुद्रमिष्ट्वा यथा न्याय तेष्यामो दैत्यसत्तमान् । एवमुक्त्वा हरेश्चैशाय सेनोजप्रभुं महेश्वरं पार्थिवं कृत्वा
लद्दासंख्याविधायकं गंधपुष्पाक्षतैर्नैवेद्यैर्देवालयान्तरे । उपतिष्ठन्द दर्शाथ भूतसंघान्सह
स्रशः । शूलशक्तिगदाहस्तान्दृष्ट्वा चापशिलायुधान् नानाप्रहरणोपेतान्नानाविधधरालया का शिव २२

त्वाद्विनष्टप्रसंकाशान्कालो सूर्योपमान्तदा। प्राहदेवान्हरः सोऽपि तत्प्रतीपत्न्यासिवतान्पुरा॥ ॥विष्णुः सुरैः संवीक्ष्य चैव
समवृजनैनानेदेवि त्वाक्षणी यस्य संकैदैत्यपुरत्रयो पुनर्यथागता भवताज्ञानुमर्हयाम्यथा। ततः धूर्तसंदेहेन ऽपि परमात्मना
मोहयत्न हरुणा चिंतयामास भगवान्पुरुषोत्तमः। किं कृतं येन संतापाः सुरा पुरासंक्षकाः। कथं वनितो
दैत्यानां बलेहृत्वा प्रयत्नतः। देवकार्यं करिष्यामि द्रक्ष्यामि सैन्यैः। नाशो भवारं तो नास्ति धर्मेण ज्ञानेन
हरिष्यतः दैत्याः श्रौतेदिधर्मिष्ठाः सर्वे त्रिपुरवासनः तस्माद्देवद्विष्टतां प्राप्तानात्म्यथा मद्युक्तानां कृतार्थ
चिपकत्सापं हृदयस्य वर्चयतिथि। प्रच्यावैते पातकैः सर्वैः प्रमपत्रमितो भवसागरंजयायोपस्पदन्निरवसेज्ञा
चतम्रशिवात्तस्माद्वेभोगिनो दैत्यालिंगार्चनपरायणाः। तेषां कृत्वा धर्मविघ्नं दत्त्वा देवान्समायद्वादे
त्यानां देवकार्यार्थं हनिष्ये त्रिपुरं क्षणात्। विचार्यैव ततस्तेषां भगवान्पुरुषोत्तमः। कर्तुं व्यावहि
तः पुण्यात् धर्मविघ्नं सुरारिणां। यावच्च देवधर्मस्तु यावच्च शंकरार्चनं। यावच्च श्रुतिवेदस्त्यादि
नां न नाशो भवेन्नहि। तस्माद्देवप्रकर्तव्यं धर्मघ्नतो भवेत्। इति निश्चित्य ततो विष्णुः विघ्नार्थमकरो

[illegible] २८

नदा। दन्दिका [illegible] तने प्रा[illegible] मनोगताभिप्रा। तत[illegible] [illegible] दिन [illegible]। नदेव [illegible] पनो [illegible]
[illegible] विनायकानी। इति [illegible] [illegible] [illegible]। २। [illegible] [illegible]
[illegible] नः पुरुष [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] मलन [illegible]
[illegible] पमन्विते। ददाति पुं [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible]
[illegible] नमस्कृत्य [illegible] इति। ३ [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible]
किं करोमि [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible]
पश्यामीति। [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] सदा [illegible] भविष्यति [illegible]
[illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] २८
[illegible] [illegible] पुनः [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] श्रीव
[illegible] [illegible] इति। [illegible] [illegible] च भविष्यति। [illegible] [illegible] [illegible]

यथा करीषु भाण्डेषु नाशे घटनेषु च भज्यते तः संभविष्यति । दृष्टान्ते च प्रदर्शिते न कर्तव्या न्यवकाशिता विधि [illegible] चैव यत्नेन त्यक्त्वा सर्वं
भविष्यति । तत्कुलात तच्च तस्य हृदये परमात्मनः । नमस्कृत्य स्थितस्तत्र कर्तव्यो वेदि [illegible] । इत्युक्ते कण्ठ [illegible]
[illegible] मायामयं तदा तत्र [illegible] मुच्यते विशेषेण पुरुषाः [illegible] तः स्वयं । नमस्कारं च पुनस्तत्र [illegible] मीनी या इमे [illegible] एते [illegible]
[illegible] सर्वे कण्ठमीयममात्स्ययाः [illegible] मेलनं विना प्रपंचोऽयं तस्मात्तेन [illegible] यथा । पुरःस्थ विना प्राप्य [illegible] पुरुषं हरिं ।
[illegible] मर्दितेन प्राप्य मोक्षं त्रिगुणात्मिकां । [illegible] प्रकाशे [illegible] तत्र [illegible] पुनः [illegible] मनः [illegible]
मायामये धर्मो विस्तारयत्यस्य इति ध्रुवं । मदनुग्रहान्नित्यं [illegible] प्राप्य स्थितमानसः । एवं [illegible] नाविक [illegible]
[illegible] । ततः समुद्रे पतितः [illegible] तदा [illegible] । यथा स्वप्ने [illegible] चतुर प्रयत्नो [illegible] मायामयं [illegible]
[illegible] स्वप्ने । यथा स्वप्ने तथा तेन चत्वारो [illegible] । नमस्कृत्य स्थितास्तत्र [illegible] परमात्मनि । इति [illegible]
[illegible] च तत्र [illegible] प्रीतः [illegible] । यथा गुरुस्तथा [illegible] विष्णुः [illegible] तथा । [illegible]
[illegible] तस्मै [illegible] ततः [illegible] । मलिनान्येव [illegible]
[illegible] धर्मो [illegible] तदा स्वप्ने । [illegible] विनिर्मितं । [illegible] ।

श्री

२५

वैचनयादेवे।अवेनं सुदान्विता।नमस्कृत्य पुनस्तत्र हर्षान्निर्दमान सो हरिया। [illegible] तदा हसे दृष्ट्वा [illegible] देवविता।यथा
चनयै वैतेमदीया वैन शंसप:।आदि हं पंचतन्वा मदृत्यता त्यत्य [illegible] नौ [illegible] थयति [illegible] : [illegible] तिर्वदा।
दृष्ट्वान्य [illegible] नामाति प्रसिद्ध [illegible] तिभवे [illegible] भवद्भि [illegible] नामअना [illegible] पुनां [illegible] हित्वा [illegible] पायपुनाय
ते।भवद्भि [illegible] क [illegible] का [illegible] कस्य [illegible] वदे।ततः पूर्णा [illegible] मायां [illegible] ।स्वयं तदा।प्र [illegible] न्यदे [illegible]
तदोभरे।न।नगरस्येन तेक [illegible] पृकः।स्वयं तदा।मायां पूर्वतय मानसमायी [illegible] येजाता [illegible] तत्र
तेतेदीना [illegible] जातः:।दे ये पथ्यं ते [illegible] दात त्रमो [illegible] मायाय रायव [illegible] ।प्र भवन्तत्वा [illegible] नदर्शिना [illegible] नारद
वितदा [illegible] नत्र काति योगा नाथिनः।प्रमो।प्र [illegible] तेन मादि [illegible] दी [illegible] ततश्च नारदो [illegible]
न्यविदपनः।क [illegible] मागत [illegible] पितृ धर्मपरा [illegible] ।द [illegible] वदतो [illegible] सद [illegible] पुना।वचं [illegible]
अद [illegible] धर्मसना तनं।वितै [illegible] पदिवत्रै [illegible] यापुनः।तदीयं वचनं [illegible] तात जात [illegible] नारदो २५
[illegible] तोमस्मा [illegible] पंदी [illegible] या [illegible] ।इत्येवं वचं दि [illegible] वै [illegible] तदा [illegible] तदा [illegible] श्री
या।३ वाचनवं तं से न नमस्कृत्य मनसा [illegible] नि दीचादेया [illegible] यामस्व [illegible] दोनि मला [illegible] ।इत्येवं वचनं [illegible]

मचीभवते। दूरी[illegible] मुखाहरं [illegible] बाच [illegible] [illegible]। नानादी [illegible] तोवव नेष्कु ता। दीक्षितस्तस्माद्यपि। सर्वथा दीक्षितस्त
त्र वैवेत्रि पुरवासिनः। मुनेः शिवो [illegible] [illegible] [illegible] त्रिपुरं मस्तु। इति श्रीशिवपुराणे दीक्षाविधानेनाम
विं [illegible]ध्यायः। २२। सूत उवाच। [illegible] धर्म [illegible] [illegible] [illegible] नित्यैवच। शिवपूजात्याविशेषयस्यायाज्ञाने
कः दानं [illegible] नदानाद्धिके तीर्थे पर्वकाले सशोभने। वेदधर्म [illegible] के च्चे ते सर्वेद्रूदतां [illegible] ना। मायया देवस्य
विशे [illegible] प्रभो। [illegible] [illegible] [illegible] नियोजात त्रिपुरेश ता। याल [illegible] तपसा ते [illegible] कादेवं
वदाद्जा [illegible] रिं जिता [illegible] नियोजा [illegible] प्रभो। बुद्धिमोह तथा भ तवि [illegible] विनिर्मिता निषा
[illegible] माद्देव [illegible] नारदः। नारदोपि तथा [illegible] माया तथैव च। एवं नष्टे तथा धर्मे श्रौते
तस्मात्ते तु [illegible] [illegible] त्रिनाविष्णु [illegible] [illegible] ना। त्यक्ते सदेश्वरे देवे त्याके लिंगार्चने तथा। स्त्रीध
र्मे नि विनष्टे नष्टे दुश्चरे त्यव [illegible] ते। कृतार्थ इव देवेशो देवैः सार्द्धं स्मार्पति। तपसा प्राप्य सर्वं त्रं
नष्टा [illegible] [illegible] स्तमहे [illegible] देवा [illegible] नेवरमात्मने। नार [illegible] [illegible]
विते। एवं महादेवं देव [illegible] [illegible] [illegible] वदद्भिश [illegible] [illegible] [illegible] स्थिता।

श्री. पु.
३५

तदा कोटिसूर्यसंकाशं तेजसा ज्वलितं देवाः न दाशर्वं नत्वा तु परमेश्वरं नमः सर्वात्मने तुभ्यं परमेश्वरायार्तिहारिणे
रुद्राय नीलकण्ठाय पिनाकवरधारिणे तस्मै जगन्निवासाय शर्वाय शशिमौलिने देवदेवाय सुन्दराय नमो दिव्यमूर्तये नमो
दक्षाध्वरविनाशाय प्रभुः त्वं लोकेऽस्मिन् जगत्यस्मिन् सर्वलोकप्रतिपालकः ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च त्वमेव वाच्यवाचक
कवर्जितः ध्यानयोगेन कार्यं योगिनो योगिनामपि ये जानन्ति त्वां महेश तेषां दीक्षितं योगिनां हृदि स्थितः
[illegible] [illegible] सर्वत्र [illegible] स्वरूपिणे भवतेऽनन्तरूपिणे नित्याय [illegible] परात्परतराय तस्मै
नित्याय त्वमेवास्मिन् जगति नित्यो [illegible] सर्वं सर्वस्य माने जगद्गुरो [illegible] प्रसीद
मन्यसे सर्वतः पाणिपादं तं सर्वतोक्षिशिरोमुखं [illegible] सर्वव्यापिनं [illegible]
विश्वरूपाय [illegible] कोटिभास्करसंकाशं [illegible] मुनीश्वरं [illegible] जगत्यस्मिन्
[illegible] सर्वं [illegible] स्वयंप्रभुं [illegible] कथयन्ति [illegible]
[illegible] लोके [illegible] तदा [illegible] देवाः [illegible] सुराः
[illegible] जगाम [illegible] सर्वेषां

वतः परमेश्वरात्कुनत्वेव स्वरूपं ह्लादैः विमर्शः प्येन मत्प्रदः । विशुद्धात्मा पतत्त्वे वनै चर्चितकारः स्वयं प्राहुतं भैरवा
वाचादेर्नान्तालोकपरंकरः । ह्लादं तु देव मयुनादे वक्तायं स्वरेश्वरः । विश्वो मार्गपावलि चैव नारदस्य च धीमतः । तेषां
मध्ये मुनिश्रेष्ठानां दैत्यानां देवसत्तमाः । पुरत्रय विनाशार्थं कारिष्ये त्वदीशत्रमाः । पृथक्स्वं स्वं लोकादेवासे ह्रायें ह्रास
मञ्जातः । [illegible] प्रमोदेन तदाया कंप्रलोमहृष्टान्तु वक्ष्यते । पद्दं की [illegible] विमर्शात्सहारि ता इतिश्रीशिवपुरा
णे । त्रिपुरविजयो नाम चतुर्विंशो ध्यायः ॥ २२ ॥ [illegible] काल । अथैतदंतदेवैर्वी वृत्तेः सहस्र सोजानथ [illegible]
मप्रियवाक्यं जयेति प्रमलदेगाप्तततः सन्दीसह पद्मं स्वेन तथा च सार्द्धं [illegible] त्रपुज्या । विवेशमध्याम्
वने भंवोपि स्वैः समस्तैः पि वध्यमानः । द्वारस्थपार्श्वे तेन तस्युः देवादेवस्य धीमतः । किं कर्तव्यं कुजेतव्य
स्ता सहइति वादिनः । किं तु किं मिचान्यो न्यप्रेदयचा त्यैतमाकुलाः । पापाबययिलि मन्येस्त्रम मप्र्य
ति चापदे तो तेभाप्यवेतो दैत्यंद्रा । इति चान्ये स्तुरे स्वरूतः इत्युक्ता चैव पुनर्दीवक्रुतमीपुः क्षिकालयाः एत
स्मिन्नेव तदे तेषां प्रभुतविष्ठानने कप्रभाः । कुंभदरो महातेजो देवौनाना तरूपवस्त्ररान्दुद्रुतत्सोम यो विष्णा
के वाचः इति वादिनः । अप्रपन्नत्र नयप्राज्ञो ह्रप्रविष्ट तीलोपसृष्टो विधिवल्लैतताः । मुनयः कं ।

शि॰पु॰
२७

ब्धपादपः। वंदे तस्मिन्नतः सर्वे हरिं लोकभयापहं। ब्रह्मा स्थानस्थाणुं तु कार्यमित्यरे द्विजाः। इत्येवं वचनेनस्सुरा हरे
र्वाक्यमुपादेदे। किमर्थं दुःखमापन्नाः दुःखं तु त्यक्तां पुनः। मत्तराराधने देवा त्वत्साध्यं भवतिन संशयः। शिवः स
र्वगणाध्यक्षः कथं वस्तुमभिदिति। ब्रह्मा तु वचः सत्याध्यनमस्य ब्रह्मा हरिहरः शिवायेति ततज्ञैव मेवमेव
तपस्यं चाधः प्रावर्तं ध्यं चेत्यं तदा शिवकृपा भवेत्। कोटिमेकं तदा जप्त्वा शिवः कार्यं करिष्यति। इत्युक्ते
च तदा तेन तद्वि लोकप्रभुविष्णुना। तदा देवाः पुनः ब्रह्मा हरस्याराधनं परं। शिवः शिवेति भाषंतो देवा दैत्य धिस
मन्विताः। कोटिसंख्या तदा कृता स्थिता ह्येदे वसत्तमाः। ततस्मिन्नंतरे साक्षात् शिवः प्रादुर्भतस्तया परो
क्षेनस्थरस्पेण वचनं चेदमब्रवीत्। प्रसन्नोस्मि वरं ब्रूत मनसेप्सितः परं। प्रसन्ने वरदे देवे शिवे मा
हेश्वरे। सर्वे देवाः सदा तस्य स्तवं चक्रुः प्रभावतः। देवा ऊचुः। शंकराय नमस्तुभ्यं नमस्ते परमा
त्मने। परात्पराय रुद्राय नमस्ते सृष्टिकारिणे। नमो जगाय ध्यक्षाय व्यापकाय ईश्वराय नमोस्तुते। नमोस्तु २७
ते त्रिनेत्राय नमस्कर्ताय पालये। नमोस्तुते महेशाय वेदरूपाय ते नमः। कार्यकारणरूपाय नमस्तुभ्यं
कृति दिताय व्यापकाय नमस्तु व्यापकाय नमोस्तुते। एवं स्तुतस्तदा देवैः प्रसन्नो जगदीश्वरः। यदि प्र शिव.

बन्तो देवेशा हन्यतां त्रिपुरत्रयं। व्याहृत्य केवचनेनेते सोहरो वचनमब्रवीत्॥ रथं त्वसारथिं चैव कार्मुकं शरमुत्तमं क
र्तुमर्हथ यत्नेन येन हन्मि पुरत्रयं॥ इति श्रुत्वा वचस्तस्य कल्पयेतुं रथस्य च। सर्वदेवमयं दिव्यं रथं परमशोभ
नं॥ रचयामास विश्वात्मा विश्वकर्मा स्वयं तदा॥ इति श्रीशिवपुराणे देवताप्रार्थनं नामाध्यायः॥ शिवो ध्याय॥
२२॥ सूत उवाच॥ अथ रुद्रस्य देवनिर्मितो विश्वकर्मणा। सर्वलोकमयो ... दिव्यो रथो यत्नेन सादर
रसर्वभूतमयश्चैव सौवर्णः सर्वसंमतः॥ रथांगं दक्षिणं सूर्यो वामांगं सोम एव च। दक्षिणं द्वादशारं हि
षोडशारं तथोत्तरं॥ अरेषु तेषु विप्रेंद्रा आदित्या द्वादश स्थिताः। शशिनः षोडशारस्तु कलावामस्य सु
व्रताः। नक्षत्राणि च तस्य वामस्यैव तु भूषणं। नेम्यो ऋतवस्तस्य वै विप्रपुंगवाः। पुष्करं
चांतरिक्षं वै रथनीडं च मंदिरं। उदयास्तादिक्रौ द्वावपि ... कूबरो मेरुस्तेन ... 
भाषते लोक ... तस्य ... गंगा ... सरित ... सर्वभिर
... शुचिता ... देवा

शि॰ पु॰ शिखिपदः स्मृताः । द्वितीयो दावृक्षलस्तस्य प्रतानो तुल्य देवतं । हिमालयवरे तस्मिन्वै मंदिरे यावर्द्ध
ईतिकोशी लिवे कार्मुके तस्य ज्यामेगाधिपः स्वयं । गिरा सरस्वती देवी धनुषः स्य घंटिका ।
३८ कुवरि विष्णुः सतात जोसनिशा स्यश्रकी त्रितीः । स्या स्तस्य वाणप्रोक्ताः चत्वारो वेदिकास्तस्या ज्यो
तीषवणे ते तं प्रविशिष्टान्याते । वरं ब्रह्मोऽदेवेन यत्किंचित् सल सर्वदेव सहं तौ । एवं वेक्तरं
वधिवं कार्मुकं च रथस्तदा । क्रोधेन हन्तुं यममस्य रत्नाद्यारं सोगारोः कृपाथा घासरथ स्था
स्य भुजा बानव्याघ्र रौद्याशः रुद्रकं रूपकोमाय स्थाव यता मास वेदव्याः । ततस्तेवेद यात्रासम
तोमा सति रूहसः पुरां स्थपाद्भिः इध्रवस्था निदानवानां तप्ति स्थानां । कृपयाल्लोकास्तपादुः देवलो
कास्यपूजकाः । नदयावसवाय । सर्वेतु स्तुवन्सदा शिवं । जयजयदयपूपते नामप्रतिष्ठमेव
लदा जयजयेति भाषेतः सर्वेस्त्र चिगतास्तत्पान सोन्मिसमयेन स्तुतं तस्य प्रसादतो भगवान ३८
तं तु दृष्ट्वा पितेको मयिवस्त्रः प्राणे रथोधि वाधि चतदा तत्र शिवेन सह संगताः । जगाम त्रिपुरं शिव

हं तु देवानां सुखदायकाः ॥ तं देव देवं त्रिपुरं निहंतुं न चापि देवेंद्र विप्र काश ॥ जगै ॥ हये ॥ स्थित च रैत्तस्यैव वच्छै दुर्पुरुसै मरराज सुरव्या ॥
हरे ष्व ॥ ले ॥ मुरलै ॥ गु सं दै ॥ गिरिंद्र ब्रह्टै ॥ सिदिसम्नि मेष्ठा ॥ यपु पुरस्ताद्विमदे ष्वरस्य तपै द्र पद्मों ह्रव विप्र सुख्या ॥ नन्नु मुनयः सर्वे दे
हसाजटाधराः ॥ र व षु पुण्यवसी ॥ वैवराः सिद्धि नादिराः ॥ गुरवयेव विप्रेंद्रा ब्रह्मन्सवैजा ष्वराः ॥ प्रकाठ्ठः कुंदं देत ष्व कंपनष्व
कंपनाः ॥ दैत्र ष्वैद्रिय वां ष्वेव वल्य दिनकरा ॥ शताद्वा ष्वैव वेचाका ॥ सतासोदो महोदरः ॥ प्रातजिह्वा शतनाद्य ष्व कंटको ॥ कंट प्रनना ॥
वि ष्वोष ॥ त्रिशिष ष्वेव तथा लोकाराकाधिनः ॥ ष्व त्रव को हयव क्रो गजन को ध्वंक्रो का ॥ कृष्या या परिवादि ष्रंल ष्या लक्ष्णवाति
ना ॥ समाव त्वं महादेवं नदो तु सम्हे ष्वरा ॥ दग्ध समर्थी मनसा दृतो न च दानवं सर्वमिदं विनष्टं ॥ किं न ष्वजं त्रिपुरं यिनाकी ॥
ष्वयं समायति जलो ष्व सार्द्र स्पेन कार्यं च हारेणा तस्य जगो ष्व किं देव जगो ष्व ष्वे मो किंन मेकारणं त्वेन ष्व पाविनाय वै ॥
ह्रौके ष्वा त्वा य पितु यश ॥ परम लाप ह्र ष्वन्प ष्व कारेणतुंभ न दा मिक्र सिसन्न म ॥ सर्वेष्व विच देवै श्रुत तेना न्यो विशि
ष्टे ॥ नस्मि स्थिते महादेवे रुद्रे विततकामुके ॥ पुराणे तेन कालेन जगद्रे कात्र मातुवै ॥ एकीभावं गते त्रेव त्रिपुर समुपागते व
न च न मलो हर्षो दिवभो ष्व महात्मनां ॥ ततो देवगणाः सर्वे सिद्धा ष्व परमर्षयः ॥ जयेति वाचो मुमुचुः स्तुवंतो ष्व महा त्रिका ष्व याह मं
गवान्न ष्वला विष्व ष्व नज नापतिः ॥ इमं योषितं दग्धं निर्वलिम मदानतेः ॥ ष्वया दिजपं धनुः वेला पर्वः शंधाय्यितणारां ॥ योज्य
शिष्व वतान् लेण त्रिपुरं समचिंतयत् ॥ यावन्नामो नि देव ष्व विश्व योगं पुराणि वै ॥ प्रपो देवः महादेवः सावत्रैनद वैकृता पुरे

यैविरूपा द्वात्तत्त्वगोत्मस्मसात्कृतौ। दग्धमयथ पुदेवेशवी तलो नजगाम धा। प्रमत्थोपि विविवदयर्थंशरं मो क्रोधितदृष्टि।। तत्तत्त्वगोत्रिपुरं हंतु
9 दैत्यकोटिवृतैर्वृतो। इत्युक्त्वा तेन कालेन तेह्यदेवेत्य जगाम मो। ये पराजयंति तत्राधिदैत्या ह्रद्रसना धना।। गणापत्य यथुसी वे मे वदजा वैदे
वेलात्। न किंचिदब्रुवन् देवाः सेंद्रा पैद्रादयस्तथा।। नमो देवनिरंद्रे तेंदे वीव हि मत्र स्तुता। दृष्ट्वा भीतं तदानीकं देवो नो जयमि सत्तू
मा।। किंचित् प्राहसतदा देवा। वृतो नुदैत्य समंततः। तुष्टा व तुष्टह्यदयो व्रतं देवे। समादितां।। विष्णुना च भवे देवं त्रिपुरारिं महेश्वरं। पि
तामहत्वाच। प्रसीद देवदेवेश प्रसीद परमेश्वर। प्रसीद जगतां नाथ प्रसीद परमेश्वर। प्रसीद जगतां नाथ प्रसीदानंददव्ययकं।
ओंकाररान नमस्तुभ्य मगुणाय नमोस्तुते। सदाशिवाशेनाय महेशाय पिनाकिने। सर्वज्ञाय शरण्याय सद्योजाताय ते नमः। स्तुत्वैवं
देवताः सर्वे नमस्कारं प्रचक्रुस्तथा। वकृतो परमा प्रीता प्राध्यते। सदाशिवं ब्रह्मावात्र। भजवन देवदेवेशा त्रिपुरं तत्कराकर
त्वयि भुक्तिप्रदो देव प्रसीद परमेश्वर। प्रसीद मत्ते देवेशा सारथ्यं वा स्तु स विष्णु नाग हते नापि भगवान्नमस्कृत्य महेश्वरं। रूत्वा ते
क्षिः पुशाम वाप्राह देवेशं शंकरं त्रिपुरारिं। प्रणम्य नमस्तेभ्य पुनः पूर्व मगुणाय च। पुनः प्रकृतिरूपाय पुरुष प्रवुरूपाय चाव्यक्ताय कुल
स्वरूपाय नमो विश्वात्मने नमः। भक्तिप्रियाय शांताय शर्वाय परमात्मने। सदाशिवाय रुद्राय गणानां पतये नमः। त्वयि भक्ति दृढा
स्माकं नित्यं स्यादनपायिनी। इति स्तुवत देवैश्च शंकरो वाक्य मब्रुवीत्। प्रसन्नोस्मि वं रुद्रत वचनं क्रविरे सदा देवा जुगु.।

यदि प्रसन्नो भगवान् यदि देयो वरो मम । यदा दुःखं तु दैत्येभ्यो जायते देवसत्तम । तदा त्वं प्रकटीभूत्वा दुःखं नाशय सर्वदा । इत्युक्तो भगवान् कृ-
तथास्त्विति निवेदितः । ततो वेन स्वेन तुष्टोसि दुःस्वामि सर्वदा ध्रुवं । यदभीष्टतमं लोके तत्सर्वं प्रददन्नवान् । एतस्मिन्नन्तरे देवैर्मुनयश्च
समागताः पुरा प्रोक्तास्तु श्रुता तस्य कीर्तयं किं कुर्वामहे । ते ज्ञात्वा तु वनं प्रस्थिता विष्णुवल्लाद यो ब्रुवन् । ता वाक्यं समस्तसैव्या यावा-
न्यो लिखिता हृष्टा । न मत्यो न्याय तास्तत्र कृपयादिष्टं स्वमास्थितं । ते सर्वे च तदा जग्मुर्देवाः धाम स्वकं पदम् । प्रलोक्य तदा यो-
वै सर्वकामानवाप्नुयात् । इति श्रीविष्णुपुराणे विष्णुवधो नाम चतुर्विंशोध्यायः ॥ २४ ॥ सूत उवाच । पुरा वै ब्रह्मा स्वकं धाम ... दी-
न्नात्मपुरस्सर्वतः । बृहस्पतिप्रमुखैः साकं भगवान् पद्मसंभवः । ब्रह्मोवाच । यदि नित्यं सुरश्रेष्ठ यदि स्थितं प्रकाशकाः । ब्रह्माणेन ध्यान
पासाद्य तौ देवौ एवापि निदेशः । ब्रह्मा तत्र च प्रविश्य देवाः । यथा साधु विचारितं । एतेन तु वनं प्रस्थिता गतास्तेव्र... सहायताश्रितेभ
जगाम विष्णुः सर्वलोकहितकारकः । ते ऊचुः । जगन्नाथ देवदेव जनार्दन । उपतस्थुस्तदा देवास्तोत्रैर्नानाविधैः स्तुवन् । ब्रह्मादयः ऊचुः ।
देवदेव जगन्नाथ भक्तानामभयप्रद । लक्ष्मीकान्त नमस्तुभ्यं शंखचक्रगदाभृत् । विधायकोपि च तुष्टमनश्च तु ... पीतांबरधर ...
शंखचक्रगदापद्मपाणे पुण्डरीकाक्ष नमः । मुकुटादिभिर्भूषित ... कौस्तुभमणे ... । श्रीवत्सलांछन ... श्रीमान् कोटिकौस्तुभ ...
कोटिकन्दर्पलावण्य कोटिसूर्यप्रभ मनोहर । सर्वेषां मुक्तिमुक्तिफलप्रदानि जगन्नाथ सदा सेव्य नानालंकारभूषितः ।
नानावर्णमयाः सर्वे मुक्तिप्राप्ताः ... । यस्य दुःखस्य नाशो वै कृतो ... प्रजापते । तस्य दुःखस्य ... विष्णुर्देवो ... सदा हरिः ।

१९ स्तुवन्ति तत्र देवाः ॥ ३ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ जय जय महेशेति च ॥ प्रसीद देवदेवेश प्रसीद परमेश्वर ॥ प्रसीद जगतां नाथ प्रसीद करुणानिधे ॥ इति स्तुतस्तदा देवैः प्र
सन्नो जगदीश्वरः ॥ दर्शयामास रूपं स्वं दर्शयामास लिङ्गकं ॥ दृष्ट्वा तत्तदा देवा जयेति च मुमुचुः ॥ नारद उवाच ॥ भगवन् किं कार्यं विदधे
धुना इति पृष्टस्तदा तेन ब्रह्मा वचनमब्रवीत् ॥ ब्रह्मोवाच ॥ कृपया सर्वदेवेश सर्वदुःखविलोपने ॥ तथापि परमेशेन च सर्वदेव
देतायवे ॥ नित्यदेवस्तु कस्यैव कार्यार्थं ॥ लिङ्गरूपी धुवं ॥ जय पाद देवतेः ॥ हरिः ॥ पत्ये वाक्योपदिश्यतां ॥ तत्त्वेन च वचनं मत्वा भगवान् ब्रह्मसु
तोऽसौ भगवान् वाच ॥ ब्रह्मरूपं तत्स्वरूपं कृतं तत्र भवता पुरा ॥ यथा च कथ्यते तु मे देव मत्स्वरूपं ॥ इदं च हरपतेर्देवं किं
पुनः ॥ इत्युक्ते धुना पत्नेऽब्रवीत् सदा देवैः शंकरः सर्वदुःखहा ॥ मया पिकथ्यते तेन ब्रह्मणापि विशेषतः ॥ प्रसन्नं चैव देवं नत्वा
प्राह मधुरं ॥ जय जय देवदेवेश लिङ्गरूपमिदं परं ॥ तारस्व रक्ष्य स्थितेन वेन ज्ञात्वा सैव वाचकः ॥ मया च मनोहितं सौवं माप पादृतः
कृता सर्वेश्वर विपरीता शिवेन सदितायदा ॥ तस्मात्सदा नोजनीयो लिङ्गरूपी परः हरः ॥ यदि दुःखं सुरेष्वास्ते तं च मनिदिन
पूजनीयः शिवोऽसि त्वं प्राहुर्यादेव पूजकैः ॥ सर्वलिङ्गमयो देवः सर्वलिङ्गे व्यवस्थितः ॥ तस्मात्त्वं च जयेति त्वं परदीपो हि दिव्यमात्पुपुः ॥ स
वै लिङ्गार्चने देवदेवाः दैत्याः पुरा तदा ॥ वन्दन्ते च नरा यक्षा किन्नरा ... ॥ महात्मा लिङ्गमूर्तिः सदा शिवः स्तुता ॥ ४
तस्मात् लिङ्गार्चनात् नित्यं येन केनापि वा सुराः ॥ महापातकनाशाय ... साधयेत् ... ॥ यत्सद्वृतं वाक्यं वापि सर्वं तेन विवि- शि
नयेत् ॥ भवस्य स्मरणे देव न ते दुःखं भविष्यति ॥ भवनाम स्मरणेनैव ज्ञानं विविधं मरणे क्षिप्रं ॥ धनं च तु ... ॥
नो

सेतंतिः ॥ बुद्धिः जंघवधरीरे चैव त्वाणि विविधानि च ॥ वाहनानि विविधान्यानि पानिकुरु च यत्सेकालेपि जायते सम्यगानस्तुकाविदया
लये प्राप्नुवंति यथानीतेनि ग्रामाणि च पुष्पाणि च ॥ अग्ने पुष्येके फलं चैव ये च [illegible] दाग्नीकालिगं पूजयते ये ते नित्यमन्नि ॥ २
पद्मा ॥ तस्यैव सर्वकालासिद्धेः ॥ नरः कोपि प्राज्ञियत्नेः हत्पुरूप्रतप्तादेवः ॥ प्रणम्य तु हरिःस्वर्णलिंगानि प्राप्य यामास सर्वकाम
मापूर्ये न्यूनं ॥ हरहरिविनाशनानि पवकर्माण अपूर्वोक्तः ॥ लिंगानि च वलयादेव कल्पयित्वा सर्वाणि चादित्या ॥ निसर्व दे
वेभ्यः वचनात् मम सत्त्वम ॥ लिंगानि कल्पयित्वैव चाधिकारः ॥ सूयते ॥ विश्वकर्मा ददौ तेभ्यः नि पीजा द्रव्यलग्न ॥ प्रणो
त्तदेव कथयामि पृथक् पृथक् ॥ शिव ब्रह्मः ॥ पद्मराग मयं शक्रो देवेश्वस्वतः प्रसुतः ॥ पीतं च [illegible] मयं ॥ वरुणः श्याम
हेमशिवे ॥ इंद्रनीलमयं विष्णुः ब्रह्मा हेममयं तथा ॥ विश्वेदेवास्तथा रौप्यं वसवः [illegible] तथैव च ॥ पार्थिवं तु रुद्राः स्वयं वायुः पार्थि
वं पार्थिवं तथा ॥ लक्ष्मी स्फाटिकं देवी श्रीआदित्यास्ताम्रनिर्मितं ॥ मौक्तिकं सोमराजा वैडूर्यं हि ज्ञात्वा मानसी ॥ दत्तम्
चैव विप्रेन्द्राः विष्णवे तथैव च ॥ वेदने नरकः तंत्रं पर्वतः पूजयते शिवं ॥ प्रजनानां यास्तु ता या प्रवालकं च मनुष्या
दैत्याः लगोमयं लिंगं ॥ राजसा ध्रुमद्रावलिंगं ॥ लोमयं च तथा लिंगं पिशाचाः ॥ पूजयंति हि ॥ शिवदेव्याः सदा पूज्या
चंदनी मृत्तिका निर्मितं ॥ दारुजं तेजसं तैजसं तथा ॥ योगी मस्कायं तथा ॥ छाया विश्वमयं चैव ब्रह्मणो [illegible] स मवं ॥

देहि मे पंतत्याय स्नाः पूजयंति निरंत रांत्तवेनि ध्यानि लिंगानि दत्वा विधिपूर्वकं नित्यं ॥ ते पूजयंति सर्वे वै देवाः ऋषिगणास्तथा
पूज्या वै च तथा विष्णुः ब्रह्म देवास्तथैव पुनः ॥ पूजयंति तदा देवं नित्यं सिद्धिसमीहया तत्पाद तो वरिं गानि देवानां दि
नकालप्रयाः पूजाविधिविधानाच्चस्यै ब्रह्मणे नेतत्प्राकयेन स्कंता नक्षत्र नेतस्यव स्नादेव गणोः सदा प्रजाजाः सर्वकं
धाम एषोनिर्मलमानसः ॥ विष्णुश्चौ तद्धितस्तत्र तु पादिप्रय तथा विधि ॥ तत्रागाम्य ऋषीन्सर्वान्देवांश्चैव तथा पुनः ॥
शिवपूजाविधिं सम्यक् कथया मास निश्चलो यं विधिं च तत्प्राकेन लोकानां कलसमुद्रमंबतीति सुनिश्चितं
नस्मात् पूजोमहर्स्माकं ॥ इति श्रीशिवपुराणे पूजाविधिर्नाम पंचविंशो ध्यायः ॥ २५ ॥ अथ षड्विंशः ॥ सूत उवाच
भो गानिं जानं नदनेश्वरं ॥ व्रह्मलोके च यं प्रोक्तः पूजाविधिः शिवस्य वा यथा वक्ष्यते सोऽनतथा कथ्यतां
नाद त्वयैवं वच नेष्कृतं सतो वाक्य मब्रुवीत् ॥ सतत उवाच यथा वेद श्रुति मत्स्य मवद्विर्लोक काम्यया त
था व्यासेन वं तु षष्ठ्यामाद समन्वर्णका ॥ ते नैव कथ्यते शेमेते नमस्त्वे तथा पुनः ॥ तस्मै कथयाम्यहं सम
स्त्र स्वमनीश्वराः ॥ ब्रह्माद्या ऋषयः ॥ अयातो अध्यायः सर्वैः शिवपूजाविधिः क्रमात् ॥ मानुषं जन्म प्राप्य सा

यद्वत्सिंधुवर्णितं तत्वं तथापि वक्ष्यते देवाः दुःप्राप्यं च मनोरथैः। प्रपञ्चं चैव संप्राप्य कर्मस्थो ऽसौ समाचरेत्। यद्यज्जातिसमुद्भिन्नं तत्तत्। [margin: कर्मज्ञानेन] कर्मदेव
मनसा चिंतयेत्। यावत्तज्ज्ञानस्यं संपन्नं तावत्कर्मसमाचरेत्। तेनैव पापस्य नष्टत्वात्फलं भवतीति निश्चितं। कर्मयज्ञस्य फलं भोक्तारो [margin: ऽपि]
यद्यपि विशिष्यते। तथापि यज्ञस्य फलं देवोऽयं जपयज्ञो विशिष्यते। जपयज्ञस्य फलं देवोऽयं ध्यानयज्ञो विशिष्यते। ध्यानयज्ञात्परं नास्ति
ध्यानज्ञानस्य साधनं। यदा समरसीभूत्वा योगी ध्यानेन पश्यति। ध्यानं तन्न स्यात्तदा सन्निहितः शिवः। नास्ति विज्ञानिनां
चेति प्रायश्चित्तादि क्रिया। ते निर्मला विशुद्धा सर्वे ब्रह्मविद्याविदो जनाः। नास्ति क्रिया च लोके च सुखदुःखविचारितः। धर्मा
धर्मौ जपो नास्ति स्नानध्यानविधिः सतः। परं निष्कलं लिंगं निष्कलं शिवमद्वयं। निष्कलं सर्वगं ज्ञेयं योगिनां हृदि संस्थि
तं। लिंगं तु द्विविधं प्रोक्तं बाह्यमाभ्यंतरं द्विजाः। बाह्यं स्थूलं मुनिश्रेष्ठाः सूक्ष्ममाभ्यंतरं प्रभो। कर्मलिंगरताः ये च स्थू
लिंगार्चने रताः। प्रशस्तां भावनां स्थाप्य सूक्ष्मे न स्थूलविग्रहे। स्मर्तव्या ते तु यल्लिंगं प्रत्यक्षं यस्य नो भवेत्। तस्य दृ
लिंगं न पश्य स्थूलं नास्ति ये चनात्मनः। ज्ञानिनां सूक्ष्ममलं भवति प्रत्यक्षमव्ययं। यथा स्थूलमनद्रष्टुं कोना ... कालम्
दैवं प्रकल्पितं। अज्ञानविचारिणो नास्ति त्यक्त्वेत तत्वार्थवादिनः। निष्कलं सकलं चित्तं सर्वं शिवमयं जगत्। एवं तु
ज्ञानविमुक्तानां नास्ति दोषविकल्पना। विधिः शिवं तपो नास्ति विहिताविहिते तथा। यथा जले न कमले।

जलेन च न लिप्यते। तथा ज्ञानिनं देहे तिष्ठत्कर्मलोपं न स्वच्छते। इति ज्ञानं समुत्पन्ने यावन्नैव नरस्य च। तावद्बुधाः कर्मणा देवं
१५ [illegible] मा धारयेन्नरः। प्रत्यर्थादि जगतां को के स्योपि दिनाकरः। कोपि वक्तुं [illegible] धारे [illegible] इत्यपते [illegible]
६२ ते पश्यन्ति त्रिधा शिलात्मकं। भेदोज्ञ नाना लोके [illegible] विचारितः। एवमादुक्त तथा चान्ये सर्वे वेदार्थ [illegible]
इति विज्ञान [illegible] प्रतिमा कल्पना [illegible] पदम्। [illegible] समोरोह पुंसो [illegible] लेवने सतं। सगुणा निर्गुणा [illegible] तीति स
निश्चिते। एवं च सर्व देवानां प्रत्यय प्रत्यया वत्या देव [illegible] पंम [illegible] तस्यार्थं पूजनं [illegible] बंदन पुष्पादिकि
मर्थ प्रतिमां विना। तावच्च प्रतिमा पूजा का च बुद्धिः सा न समर्था ज्ञान भावेन वर्त्तते तपतत्त्वतस्या निश्चितोपि तं [illegible] कारणं
चिप्रा [illegible] पतां कथयामि वा। ज्ञात्वा कं च यत्कर्म कत्वार्थं पूजनादिकं। [illegible] नापूजनं दानादि पातकं न विन्दुतः।
यावत् पातकं देहे तावत्सिद्धिर्न जायते। गते च पातके तस्य सर्वेच्छ सफलं [illegible]। यथा च मलिने वस्त्रे रंगः [illegible]
न तस्य नहि। क्षारादिने कृते शा [illegible] सर्वो रंगो [illegible] जायते। यथा [illegible] निर्मले देहे देवानां पूजया तथा। ज्ञानं रंगः प्रजा ४१
ये त वि ज्ञानं सम्बन्ध [illegible] विज्ञानस्य वपन [illegible] ज्ञानेन [illegible] गुरुणा हते। ज्ञानस्यैव तु पन [illegible] मन्त्रिर [illegible]
[illegible] मन्त्रे [illegible] देवा [illegible] ते [illegible] मात [illegible] लम [illegible] [illegible] सेजाति: सतां। सेगन्या [illegible] सा [illegible]

यो मन्वादिवजन्मे प्रवृत्ते नाजायते मक्षिः मक्षिका नैव प्रजायते । विज्ञाने च तदज्ञानेन तदा भेदे निवर्तते । अहं चायं पुनः पुत्रः माता माता नीति
भ्राता पौ । स्वामी स्वामी तथा नास्ति सर्वे स्याता निरंतरं द्वंद्वदुःख । एकी न स्त्रीप्रिय कृपो भवत्यसौ । देहप्राप्ते न जायते सुखदुःखे
विज्ञानत । विहिताविहिते तस्य स्यातां पश्चिमत्र मानाः । तादृशे भवतीशानि न देवमद्य इलाम वृक्षा । ते पुनः सुरूकाले भविज्ञानी दर्श
नादपि । यावद्भक्ताः मनेतिष्ठे ता वकाकादृशा दृश्यो प्रजने विहिते लोले के यत्र कालम पवित्र तेषु । पवित्र मन्तिला केसम्भवस्थिता स्था
पकादृकाः । तीर्थानि स्नाय पंतीदृता दृशो ऽत्र विसत्र मानाः । शिवस्य प्रतिमा नाविशिवाम प्रतिः [illegible] । विकृते देवपूजके नरस्
दिवसे भाववपुनः । गतापतेर्वा पुनरत्र त्वंबायतनमुत्तमं । प्रपद्य वा च शिव पूज्यो मूलमेव । ताकिस्यात । मलेसि सिन्मपा शारया
स्पृष्टाः संति मुनीश्वराः । प्रारब्धोपांचैव तत्प्रायो मूलत पूर्वं न कादिविते । शिवे च यत् जनितं देवाः । प्रजितास्त्वं वेदि । नमस्कारपूर्व
येद्वकावके नाकापरे कुर्ं । सर्व कामफला नाप्ये सर्वमन्तादि तेरतां द्युतिमीशिवपुरा लोकसमाविदेहा । प्राद्युम्नोप्याया । देही
सत्युवानाश्रतः । पूर्वस्य ति प्रजाविधि सुरक्षा वहो । रूपतां त्र सदयः । प्रेष्टाः कथा काव प्रतापिनी । ब्रालिमुहूर्ते च प्राय
स्यात्वा देवकृनाहिनाऽत्रिक्षोतिक देवे प्राऽत्रिक्षाहिदे यत्पाया । ऽत्रिक्षकामस्ता त्वामि न्यस्ताइ मंगले कुरु । एभिर्वचनैस्तु
स्यात्वा देवक्रनाह्विकोदिहपुत्रिं तपाक तापत्रालय वरतो मुदा । हस्तौ च विधिवन्न्यस्य दंतधावनमाचरेत् । प्र
क्षालय चाचगुरु काङ्कोदि हपुत्रितपाकतापत्रा । ऽपवे ओऽदशवारे तु पत्रालपा जलि स्तपा । यथा च काष्ठ सुरतापुरान्या
नुपितेदि वानाप्येकसा तु दंतधावनं । प्रवे ओऽदशवारे तु पत्रा तपा जलि स्तपा । यथा च काष्ठ सुरता पुरान्या

द्विष्ठपर्वौदौ दिवाकाला विरुद्धं च तेन कार्यं तदेव हि। पर्वदिने तथा श्राद्धे संक्रान्तौ जन्मदिने तथा। व्रतदाने तथा ... पर्व
पु ह्यदिने तथा। प्रतिपद्दर्शषष्ठीषु व्यतीपाते च वैधृतौ अमावास्यादि एकादशी तिथौ। तैलाभ्यंगं न कुर्वीत। वारानेद्दृष्टा के मे तान्तु। रवौ
२ तापे तथा कुर्यात् सोमे कांतिः भवेन्नरः। कुजे मृत्युर्बुधे विजयो... धेनु स्नानं कुर्यात्। गुरौ दरिद्रता चैव भृगौ ... सद्
वे लभेत्। सुखं प्रातिपदि रेवत्यां वारादि फलमुत्तमं। स्वरात्रौ व्रतं तथा कार्यं। शयनान्ताभिवन्तनमाः। प्रत्येकं पुष्यं तु नि
त्विषगुरोर्दृष्टे तथैव च। अभि पुत्रे मरणं च मुक्ते च जलविंदुकौ। नित्यमाभ्यंगके चैव वताहिते नैव दूषितो। कोना
स्यन प्रकर्तव्यः सार्द्धं च जन्मदिने तथा। उपवासे तथा प्रावृत्तिवार्दिवसे च वा। प्रथवा सार्धं च ते लं न दुःखं जन्मदिने विना। देशकाले
विचार्यैवं स्नानं कुर्याद्यथाविधि॥ ३ नरा भिस्रवणं च प्रातः सुखो व्यपनापुनः॥ ३ छिष्ठे नैव वस्त्रेण नस्नायान्नदिसत्र
मा। यदि धार्यमिनचोच्छिष्टं रात्रौ च विन्यसेत्। तेन स्नानं तथा कार्यं काले न च वदामहेतराः। ब्रह्माल्पवर्ज्यौ प्राक्
वैपक्षादाचमनं चरेत्। पक्षादेवमनं कार्यं तीर्थं नात्मरतां तथा। प्रयत्नेन प्रयोगमुद्यात् ध्यानं कालेसदानरः॥ प्रादि
पेत्तु जलं दर्व मस्तके कश्चिन्नमः। तीर्थं नाम विलितं च पठेच्च विधिदर्शकं। पक्षादेवाश्वदाय जलं च माजेति पुनः ६२
कराम दा प्युवित नेत्रालये मति मानरः। पक्षादाचमनेनैव ... गंगा विष्णुस्मरेत्पुनः। धौतं वस्त्रं ततो धार्यं पुनरा
चमनं चरेत्। पुण्ड्रदेशे तते गत्वा जेमायाद्रूप मार्जिते। प्राचमने च पुंभं तत्र दवनीयं द्विजोत्तमाः। पुण्ड्रकाण्डस छिव

त्पन्नम् पातित्रुजन्मैव च । किं कारणेन तथा कुर्यात् सर्वकामफलप्रदं । यथा योऽयं पुनर्जन्मो ध्रुवं गाङ्गमृत्तिकैव यत् । नन्दोपविवय
कुर्वीत तिलकं मनिमाखरः । तिलकं च त्रिधा प्रोक्तं तेषु वर्वरिकं च यत् । पुण्ड्रं चोर्ध्वपुण्ड्रं वा शिवमन्त्रैर्विशिष्यते । ब्रह्म
रुद्रविष्णोर्नत्रयं च ह्यारितिलकालिङ्गे । प्रदिक्षं तथा प्रदेशे । ऊर्ध्वपुण्ड्रं यथा विज्ञानि स्रुमन्त्रैर्विशिष्टो वितो । तिलकं तु प्रतिष्ठे
ते । ऊर्ध्वपुण्ड्रं तथा चात्र वेशपात्राकृतिर्यथा । तस्मात् तिलकं कार्यं केशान्ताद्विमनाप्रयात् । नवसप्त पञ्चैव दानेति
लवो नखाङ्कलेपयेत् । प्रभावेति तिलकं स्यात् पित्र्यं जलस्थापि प्रवीतात् । कृत्वा तिलकं कर्तौ तु विधिं संवादयेत् ततः । सं
पाद्य च स्वकं धर्मं पुनर्दद्यात् धूपदीपकं । पुनरावमनेऽकृत्वा त्रिवारं मन्त्रपूर्वकं । एकवार्यं प्रकुर्वीत गोग्राविकं वृन्दाक्षिति ।
प्राणमन्त्रैरिव ततो विधातप्रतयैव च । वज्रार्थं तप्तं ददं गंगां स्पृश्य च मनेविधिं नरैः । प्रजान्तं ततदात्तत्र प्रकार्यं च रसा
रमेत्य । प्रत्य पञ्चस्त्वम पल्कि त्रिजलगण्डात्वते पुत्ता । दक्षिणं शैत्य त्याप्य मुपवाद्य कल्पना प्रवै । गुह्ये प्रदस्मर
णकं तान्हेन वारि प्रेषतः । ध्यानप्रज्ञानं तथा कोणां तदनुज्ञाम कार्यं च । प्रयुग्धि पुनः सन्न्यार्य कामना च विपुज्ञ
चा । प्रज्ञये त्यन्दया मन्त्र्याश्चिवे स्वपरिवारिकां । पुष्पार्घं प्रदद्यैवं पञ्जये द्विजन्मा । शिवे हि दूरेके प्रमेदं न हि सिद्धिर्बुद्धि
समन्वितो । शिवदला मधुनन्त । पूजितयितानमेत् पुनः । द्वारमाप्य तं दिनं देवं मात्राखस्तम लितं । पूजयेत्यन्दया
न्वाम नमस्कृत्वा न पापुनः । द्वारं कालोस्यदाहारे तिष्ठते च महोदरं । पूजयित्वा ततः पश्चात् प्रजं बेरणो हिंसा स

नी। वेदैः कुशमेवैव च च्छेदी वेदनेकशः। नैवेद्यैर्विविधैश्चैव पञ्जयित्वा ततः। शिवो नमस्काय पुनः स्तवराजेन शम्भुस्तुतिर्बुधैः।
शि॰ पु॰ यदि जटे हि कार्ये वीणादि गीतवाद्य नृत्ततथा। धातुजन्यान्तथान्याः काष्ठकारादी। मनुसंभवा नस्यानुपूजितो येन सर्वे स्युर
४४ जितस्तथा। स्थापितश्च तथा लिङ्गं विधिवद्वकि प्राणान् तु स्थप्रतिष्ठितं च यति पुष्टिं विधाय च दिक्पालान् प्र
... स्य स्थापिते च शिवालये। गदे शिवः सदा रक्ष्यो गत्वा तत्र आगमे गजानां तु अनुष्ठानद्वालानां नियमान्नास्ति स
विधानं देहे लिङ्गं च यत्र स्थिते तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितं। पूजाकाले च संगेवै यदि च ये न संपूजा प्राणान्स्वयं जायेद्देवं नि
यतात्र विघ्न तानि शिवस्य सन्निधौ क्लेशस्थासनपरिकल्प्ये तत् उदक्दक्ष दक्षिणाङ्गस्थाने च स्वपूजनं देवं च प्र
न्यास्य हस्ते पश्चाद्देवं प्राणानामेव एकस्य च। सत्यं मे वे लिङ्गं तत्र वेदशास्त्रेविधानतः। एवं समुद्राप्रकल्पयित्वा प्रजा
मे शुभमेवपूजनात्। एताः सुकृतात्पूर्वं दत्वापूजाविधिसमाचरेत्। दीपं कृत्वा ततो दानं च नमस्कारं गुरोः यद् वचा म
म्प्रोक्तं तत्र भद्रासनमप्यादि वा स्त्रानासनं कन्धेवापद्येकासनमेव च। यथा सुखेन तथा स्थित्वा प्रयोगं
नास्ति तत्र भद्रासनमप्यादि का गुरुजाताः नटके नैव तारयेत्। यदि कथ्यमे वेद गदेन मौनमानविधि तोपद्मा
पुनरेव वाक् वादजा तु राजा तानटके नैव तारयेत्। यदि कायस्व मे ते दगदेन मौनमानविध्य तोपद्मा ४४ २
शुका वे मात्र लाल यंत्र लिंग मन्त्र तं मानस्य मानसो पूजा कृत्वाय यथाविधिः। पश्चात्कामवाहये देवं मद्वचा वे
स्वेन रता कैलाशशिखरस्थं च पार्वतीपति मन्त्र मं ... को कस्यापि देवे निर्गणगुण रूपिणं। वचवचद शिव व

त्र मुने त्रिनेत्रे त्र्यंबकमध्यं तं। कर्पूरगौरं तं दिव्यं चंद्रमौलिं कपर्दिनं। व्याघ्रचर्माम्बरधरं [illegible] चर्मावरं [illegible]
तो गा दिना का दिविम [illegible] तं। कपालडमरू [illegible] कं [illegible] ।गो नतं। सिद्ध [illegible] इव [illegible]
[illegible] से वितं निज [illegible] : । [illegible] सर्व [illegible] सेवितं। [illegible] सर्व [illegible] पक [illegible]
[illegible] मावाह [illegible] । इति [illegible] नाम [illegible] ।१२। [illegible] । [illegible]
[illegible] पार्वति [illegible] । [illegible] ।
[illegible] । [illegible] । [illegible] नेन [illegible] ।
[illegible] । [illegible] पायमहम [illegible] । [illegible] :। [illegible] :। [illegible]
[illegible] पदं [illegible] मात्मने। [illegible] ।
[illegible] । [illegible] नैव [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] करपवे। [illegible] ।
[illegible] । [illegible] वायवे। [illegible] । [illegible] नैव [illegible]
नैव [illegible] । [illegible] नामभिः [illegible] । [illegible] ।
[illegible] । [illegible] नो। [illegible]

मर्थयेत्।तिलाश्चैवयवाश्चैवजोद्धमाप्राप्रयान्नलपात्रर्वराः वंशिकायैन मंत्रैर्नानाविधैरपि।ततःपुष्पाणिदेयानि
शि॰पु॰ बवनैश्चमतांनोधात्व क्रमेण ह्लादयानैकलपुष्पाणिचैत्र।पद्मानीमंत्रैर्दत्वैवैपद्मपुष्पाणिविविधानिवादेयानि
भवेतत्रयथाधोव्याभिहाबतःकमलैःशतपत्रैश्च श्रीरखपुष्पैस्तथैवचा।करवीरैर्मवैश्चैवबिल्वैर्दलपुष्पैःश्री
४५ हैः।कुशाद्‌दुर्वादलैश्चैवधत्तूरकुसुमैस्तथा।नलदलैस्तथादेवंपंकजैश्चापरयाबहुन्दरा...वाप्यापिशिलिंबैगा २
धनार्घेधीपुनः।बकुलैर्वाविविधंततेनासितैतैलमुतमे।वक्षदूपःप्रकर्तव्यःगुरुलागुरुभिस्तथा।दीपोदेयस्तु
दशक्षौमकाणपलसमनेध्यदीपदत्वानदानसैमंत्रेणानेनवैतदा।फलंदेहिजयंदेहिअत्मचंपपावस्थदेहिमेमं
त्रिमृतिफलंदेहि।गहीत्वार्घमसाद्भुना।पक्वान्नंदेयंपुण्यकायैवनैवेद्यविविधंतथा।ततश्चारातिकंकुर्यान्मंत्रे
णपरमात्मनो।पंचाननंतु मंत्रस्यकुर्यान्नीराजनंविधि।कुर्यान्मंत्रसमंत्रस्यकुर्यान्नरेवकंबा।कर्तव्यमाविधि
धिस्तत्रनीराजनविधिः।कर्मतांपुनश्चैवचतारलंदद्यान्नसमैमहात्मनो।पुनःवृकद्धिणेनतत्रवीणायवि
वायश्विवकल्पविलोनकुर्यादंततःकुर्याद्धमवेशाकरायचात्ततोद्भ्यानेयथो क्तैनैव हामेत्रमुदीरयेत्रायथा
शृखयथाशानेनकुर्यात्मंत्रविधिनुद्वःगुरुपदिशे ...ण्वकवाज्यमनुतमांक्षौत्रैर्नानाविधैस्तथातत शिव॰
कीतवत्रमसुदजोततश्चैवतुपंककर्मापयतोकृ ... नत्रमोतःपुष्पांजलिःप्रदातव्यामंत्रेणानेनवेत
दासमानायदिवाहानागतपदजादिकंमया ... नेनुदस्तौहाकालेकापयानवशंकराकोवेसरहुल।४५

षाणामतु विनारंभदानमद्या कपानिचो इतिसाकामनतनाथप्रश्नो ... नृपाजलिसमर्थैर्विदामाप्य विधिपूर्वकं । पूजाकालेपुन
देवत्वयाज्ञातव्यमेव हि । विसर्जयेत्ततस्तं वै यथोक्तरूपिणं ... इति श्रीशिवपुराणे पूजाविद्येश्वरसंहितायां ... ध्यायः २८
ऋषिरुवाच । व्यासशिष्य महाभाग सूत ब्रूहि कथानकं ... कीदृशी पूजा किं संख्या कैस्तत्फलं वदेः । पूजितः
शंकरो नृणां कामानां कामानां प्रयच्छति । सूत उवाच । विस्तरात् ... पार्थिवपूजनफलं यतो ... विधि पृथक् तु मया । कमलैर्बिल्वपत्रैः
शतपत्रैः पवित्रैस्तथा पुनः । शिवं पूजयेद्देवं लक्ष्मीकामो ... लक्षेण संख्या कौ लक्ष्मीः स्यात् ... 
याः सहस्रेण कमलानां तत्र प्रस्थमेकमुदाहृतं । बिल्वीदलसहस्रेण प्रस्थमेकमुदाहृतं । शतपत्रसहस्रेण प्रस्थार्धं प्र
माणितं सदैः । चौरसमिः प्रसूनलर्टकादशाः ... तैः प्रनेनैव तुलामानेन तुलामारोपयेद्बुधः । राज्यस्य कामकेनापि
वाजिवानां कारजयाति ... कोटिदेवंदशकोटियामुनीश्वरा । प्रतिष्ठितं तथा पुष्पमसंकेतं दुलेत दा चविते चेद
नैवजलधारा तथा पुनः । प्रतिरूपं तथा मंत्रेविल्वदलैस्तु तमेव प्रथवाशतपत्रैश्चकमलैर्वा तथा पुनः । धं
वपुष्पैस्तथा प्रोक्तं विशेषेण पुरातनैः । दशपंदीपंचनैवेद्यं प्रथवा प्रीतिकाले तथा । पददि ऐनमस्कारं दीपावली वि
सर्जितात सोदनानि ... जयं ... करोलोकानां कारः । पूजान्यकामकोटिवैतदर्धेनाचयितुं मानाकारानभूतानि यो
वैलक्षेमैनाचं तु चेधरं । दोःप्रसूतानां दाह्यापातैतत्तदर्धेन चयितुं ... बांकन्याकामो मन्दो वैतदर्धेन शिवं यजेतावि
द्याकामोऽतपायाः स्यात्तदर्धेन शिवं तथा । पुत्रे प्रश्नकटेजाले स्व पुत्रेन शीलेतदा ... कार्णटेना कोटिशनलक्ष्मीतथैवहृ

१९ पुत्राने। मादृशे वैनृलदेरामौनिबनदर्द्धकं। सीमंतानां जयेचैवकोटिपुत्राभृशस्यते। नहीकारितथा। रत्नामयुते च प्रशस्यते।
यश्चैवतथानत्रपुत्रजयेष्ठेकं। दशकुदावादनाथै। जयापुत्रः। सुहृल्लेण शिवः सदा। मुक्तिकामो भवेद्यो वै पत्रकोटया शिलेन्दः।
सातकर्थी च तथादेवं के। टया वै पुत्रजये। ख्रीं। शिवदर्शनकामो वै तदर्द्धेन शिवं पुनः। तथा मृत्युंजयो जाप्यः। कीमनाकलस्यवि
कः। पंचलक्षेण दानाजाप्यः। पुत्रवंतं सदाशिवः। लक्षेण भजते कश्चित द्वितीयं जातिसंभवः। तृतीयं कामनाशार्थं चतु
र्थं तं प्रशस्यते। पंचमिवयदालक्षं कालयशून्यपसंख्या। अनेनैव तु मंत्रेण दशलक्षे फलं मेत। मुक्तिकामो भवेद्यो वैदको
भि: पुत्रजनेचरेत। पुत्रकामो भवेद्यो वै दाधदूरकुशमैर्द:। मुक्तिकामो भवेद्यो वै दर्भस्पुत्रजननैचरेत। लक्षसंख्यानुस
ब्रिस्नातसम्राद्भिसत्तमः। रत्नदिश्रृयधतूरः पुत्रजयेत्युमदः स्मृतः। प्रागत्यकुशमैर्यश्च नस्य वै विपुले यशः।
क्तिमुक्तिफले तस्यानुलक्षैः पूजनैचरेत। श्रीकृष्णैः पूतवश्चा [illegible] कन्याकल्हारकैस्तथा। त्रयाकुशमदजातुशानुण
रसनुदास्मृताः। देशाद्भाटनकारीति। करवीराणां वैक्रमा [illegible] वर्णकाप्तिः। जात्याजातकनसंभवः॥ प्रव
सौवृषावैदवो विलु। वन्नेतानि धारापामीपत्रैस्तथा मुक्ति [illegible] च। मल्लिकाकुशमैर्देवः। क्रियेप्सुभवे
शिवः। पक्षिकाकुशमैः संगदेनैव निमृत्यति। कर्णि [illegible] पतिर्जायते ध्रुवं। निर्गुंडीकुशमैर्लक्षे
केमनो निमिल्लता वृतोः। कुशमैस्तस्नुविशेतय [illegible] पंकेकेतुकहिला। अन्यत्सर्वं शिवेययोत।
तस्तकथयिष्यामि। कारणं दुःकारनपाणम। [illegible] नविपुले फले भुक्तानिफलानानि

श्रुतिदानि न कस्यचित् तं द्रुतादीयज्ञेन एतल्लक्ष्मीः वृद्धिः प्रजा[illegible]मैव तं तेन तदर्द्धं च तथा पुनः फलद्वयेन स्या
त्र तल्लोकमानमुदाहृतं प्राजापत्ये द्विविधा नेन कृत्वा वत्सेषु [illegible] पारिन्यसेत्यत्र तंडुलापिण्यमुक्तमेव पदिश्य
कलेवेकं गोचपुच्छादि। अस्तथा दोषयित्वा व धकादिवत् [illegible] तलेमेतद्। प्राजापत्यद्वयेते ब्राह्मणेन कृतेन
चैतानः लक्षप्रजातथा जातानां गोष्वसंत्र विकं च तमेव [illegible] तेऽपि हितकामस्य तिलानां च तथा
लदं मलपातकनाशनो। एकादशपवे हेवलदं मानमृद [illegible] न तनत्र कर्तव्यो हितकामस्य यो
ऋषिव ब्राह्मणेन तस्मादत्र कार्यो तरणे हि। महापातकयु [illegible] पतितं लक्षणं द्वये। एवं प्राजापत्ये प्रोक्त
लक्षेण परमार्थितो। प्रस्थानामष्टकं चैव पुनः प्रस्थार्द्धं सपुत। पलार्द्धं वं पुतं यावद् मानमेतत्पुरातनो। एवं प्र
जातथा प्रोक्तः स्वर्गं सुखविवर्द्धिनी। प्राजापत्यं ब्राह्मणेन कर्तव्यं फलमीप्सुना। जोद्धमानं तथा प्रजा
प्रस्थास्तत्र अष्टिसत्तमा। एतत्तिर्द्धं ततस्य पादिलंदा विविधं कृता। द्रोणार्द्धेण भवेल्लदं विंशतिर्नवलिं द्विपूर्व
कं पुनः ब्रह्मब्राह्मणेन प्राजापत्यं भवेदिह। पुण्यानां प्रजनादेव शतेकोय कृतेवे सुखं। प्रस्थानोऽस्य पूर्वकेने
च प्रस्थार्द्धं नाष्टकं पुनः। पलदलपुते नैव लदमेकं विद्युर्बुधाः। ब्राह्मणेन तथा प्राजापत्येन नाशकरीत
का। प्रस्थानामष्टकेनैव लदयुक्तं पुरातनैः। ब्राह्मणेनातथा मोर्द्धं हृदसंख्याविधिः स्मृतो। द्विपं

वि.पु.
५१

प्रक्रितेदेवैरर्च्यमानेचैवप्रक्रमाने। धर्मार्थतत्वज्ञानायैनप्रजासर्वसुखवहा। प्रस्थाने चैव यत्रोक्तं तद्वामेकं पुरातनैः। बाल
प्रमाणेन तथा मोज्यमर्कनेत्रं पूर्वमायात्स्वतः। राजिकायाजितेनेन स्यात् श्रोत्रिय स्तु करं स्मृतं प्रस्थेन यावस्तु तेनलवणि
केलवणं स्मृतं। सार्षिकानां तथाद्वैतं पलैर्विंशतिरंशकं याति। माषकरजनादेवश्रोत्रियस्तु दाढ्नां विप्राणां
भोजने तस्मात मेकोनरंसमं तं प्रकाशं प्रपदातव्या वल्लीवदलयैवच। मरिचं सं भवा प्रजात श्रोत्रियस्तु करैर्दशमा
प्रतो पिविविधैर्धनैः प्रजानं कंकरस्य च। प्राङ्कोनादशेवैव मर्त्यमानं [illegible] ग्रहणे [illegible] नित्यदानं
[illegible] गोवर्धन [illegible] नानासुखकरी [illegible] तिस्मृतम्। [illegible]
[illegible] स्वरः। तद्भामाने तु पुण्यं गवदं विद्धितिवद्धा इति [illegible] पुनर्वचनमादेश
[illegible] सर्वैकपर्णा याबामति। प्रस्थानं [illegible] प्रस्थप्रस्थप्रमाण [illegible]
[illegible] मानेदिह [illegible] प्रस्थ [illegible] मानं प्रकीर्तितं प्रत्येकं यानं तथामानदा
[illegible] प्रस्थे विंशतिभिश्चैव मल्लिका मानमुच्यते। तेल [illegible] तथा मानं प्रस्थान्यन्नेत्तथैवचातन
[illegible] मानेनाकरवीरभव स्मृतं। [illegible] कृष्णमिमानं तथैव कथितं बुधैः। [illegible] कारतथा मानं [illegible] ५९
[illegible] पुनः। [illegible] तथा मानं प्रस्थानां [illegible] केन च [illegible] विविधैः [illegible] श्रीः

का मनोरथपूर्णं पूजयेत्परमेश्वरं ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि धारापूजा ... हिताय सर्वलोकानां येन कल्याणं जायते नृणां विशेषतः
सर्वकामप्रदं नृणां तथैव शिवस्य ... जलधारादिकं ... सर्वदा ... ज्वरप्रतापशांत्यर्थं जलधारा प्रशस्यते
शतरुद्रियमंत्रेण रुद्रमेकादशेन तु । रुद्रजाप्येन वा तत्र पुरुषसूक्तेन वा पुनः । षडंगेनाथवा तत्र सहस्रनाममूलमंत्रेण
वा । गायत्र्या वाथ विप्राणां नाममंत्रैः शिवस्य वै । प्रणवाद्यैर्नमोन्तैर्वा जलधारादिकं तथा । सुखसंतानवृद्ध्यर्थं धारा
पूजनमुत्तमं । घृतधारा शिवे नैव कर्तव्या ... सहस्रकं तदा वंशस्य विस्तारो जायते नात्र संशयः । एवं मंत्रायुतेनैव
... शिवपूजनं । प्रमेहरोगशांत्यर्थं प्राप्नुयान्मानसेप्सितं । ... यदा जातं तदा ... घृतपूजनं । वृद्धिकामेन
तथा श्री तत्र जायते सुनिश्चितं । केवलं दुग्धधारा च तदा कार्या विशेषतः । शर्करामिश्रिता तत्र यदा ... बुद्धिर्जडो
भवेत्तदा । केनापि ... शरीरे यदि केवलं । ... यावत्सुखं ... तावद्धारा प्रपूजने । यदा ... टनेद्देहे
लेकारणं विना ... प्रेमः दुःखं सर्वपरिवर्द्धनं । गृहे कलहो नित्यं यदा चैव प्रजायते । कृतायां ... धा
रायां सर्वदुःखं विलीयते । शत्रूणां तापनार्थं वै तैलधारा शिवे वदेत् । ... तैलेन भोगवृद्धिः प्रजायते । सु
... तैलेन ... भवेदिह । मधुना ... यक्ष्मरोगो ... शिवबंधनात्तदा इक्षुरसस्य वै धारा सर्व
कामप्रदा । गंगाजलसमुद्भूता धारा मोक्षफलप्रदा । एताः सर्वा धारा ... मृत्युंजयमंत्रेण वा प्रपूज्ये-
त्तत्फलं ... विधानतः ... तु ... रुद्रस्य ... तदा वै सफलं सर्वं भवेद्ध्रुवं । शिव

शि. पु. ४८ वनस्थेहस यः एतद्वः सर्वमाख्यातं यत्पृष्टोहं मुनीश्वराः। एवं दृष्टाविधं कृत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते। एतद्धि सफलं लोके
सर्वकामफलप्रदं। एकादशमासहितं लोके स्वप्नपाविधिना सुकृतात्। पत्फलं लभते सम्यक्तत्फलं दद्यात् यथाक्रमं ते पुन
नभोगाज्जाते वै। मुक्तास्त्रुत्रादिकं शुभं। प्रेतेच जापते यच्च फलं सपुनः तान्यधिसनुमासा। सूर्यकोटिप्रतीकाशैर्विमानैः
सर्वकामदैः। रुद्रकन्यासमाकीर्णैर्गीतवादित्रसंयुतैः। शिवं स्मृत्वा इतः सोमी यावदाभूतसंप्लवं। इति श्री शिवपुरा
णे विद्येश्वरसंहितायां नवविंशोऽध्यायः। २९। ऋषयः ऊचुः। धन्योसि कृतकृत्योसि सफलं तव जीवितं। सुत नः। त्वया च क
थितं सर्वं सफलं तत्परं करुणया। तत्रैव कश्चित्संदेहः पुनः एवं तत्त्वतः। नयोग्यं च शिवाय वै किं च तत्कारणं वद।
सूत उवाच। शृणुतात्र ऋषयः सर्वे कारणं कथयामि वः। कदाचित्प्राप्य वा जातः कलौ तीर्थसमन्वितं जलं। सीत
यान्वितस्तत्र तस्यैव पितुः श्राद्धं वै। श्राद्धकाले कालं कदाचिद्वैतालाद्यकरत्वान्न किंचित्क्रियमेव च प्रेत्य आसनं
स्थापितं। किं चिन्द्रव्यादिसंगतं लज्जितो गतवान् सदा। ज्ञात्वा कौतुकं किं नीतं त्वया च किं कृतकं पुनः
विचारं तत्पराः सर्वे। ते देवराः कथं प्राप्ताः पितृत्रैव गतो नायाति वै कथं। श्राद्धकाले गतश्चा
त्र स्थाने चप्र भविष्यति। इति चिन्तयेत्तत्र लक्ष्मणं तत्र विद्यानितः। इंगुदीफलं पूर्णं पूजितं नेत्रस्यैतानदा। ४८
नयाति। लक्ष्मणः श्रीरघवराय च वृत्तमेव च। तेषां पितृन्ब्रुदास्येपिंडान्स्वीयेन्याय्यानाम्। किंचिद्दृष्टं गतो वा शिव
तु अस्ति तत्रापि ते नान्यजेत् मे। स्वर्ग कार्य जगदे... पितृणां शीतयाग्निं गतसर्वापिनि...

तातदा। वदं तितर्पिता प्याद्य धन्या हि जनकात्मजा। तान्दृष्ट्वा सुंदरी हस्तान्यानालंकारभूषिताः। वाच्य जानकी तत्र वै कोप
वंदस्व मे। श्रुत्वा तु वचनं तस्याः उवाच वल्लभ सुंदरी तदा। व्रह्म दशाद्योनामवस्व सुरस्त्वं श्रुत्वा तो। तप्ताः स्मितवर्ति रेन
प्राप्नुते सपत्न्यः कृते। इत्युक्ता सा तदा तत्र जानकी वाक्यमब्रवीत्। मैतामेनेनमन्येत हस्तस्य नद्दीनादिकं। इत्यु
क्तो च तदा तत्र स्थिताः यान् ताद्दीलपान्यो इति कालीसमुत्पन्ना श्रुत्वा सा जनकात्मजा कल्प्य न दीप्तया। च स्व
स्तिं च केतुकं तदा। उवाच श्रुत्वा तेषां नन्दनो मत्पिता स्थिता उदत तत्र प्रीति तिना स्ते वैताव द्वामः समागमः। श्री
द्यु प्रीव तत्पासाद्दिव भवत वा यया द्युनाप्रान्द काले जात प्रायश्चाद्धरः समुपस्थितः। इत्युक्ते च तदा तेन जान
कीसुती। नोवाच वचनं किंचित् दादष्ट्वा तथाविदं।। तितर्वे क्रोधमाप्नां तामुवाच दशाननस्तदा। वैदेहि विप्र
तात वदस्व तेभ्यः मिलिकयाः इति श्रुत्वा तदा तेन सर्वे च कथितं तया। ते श्रुत्वा राघवस्तत्र भ्रातरं वाक्यमब्रवीत्
भ्रातस्त्वं वा श्रुते सम्यग् जानक्या कथितं वच। रामस्य भिर्विविदानैव दृष्ट्वा प्रविवाद्युना तथा। कार्यापि वा
कुलाश्चैवविहीनो कं इत्युचैतत् त्याज्य मुक्तो तदा तेन श्री इतासा अवीदिदं। मयाच स्थापिता ह्येते सा द्विवेर
धुनेद ना द्वन्मविति सवै वैपद्येन कच नंपमा। कथं विद्यति ते सम्पत्कमत्यैल त्यैवचक्लवा। इत्युक्ते च तदा पृष्टा
शत्वादः साद्विपास्तदा। नैव किंचिद् यथोक्तस्तै ब्रवीहिता जानकी भक्तः [illegible] तत्र हस्य कंठ सापरः सारं
कार्यं चकार एषो वतो। दिवा रूढं व मुद्रिता जानकी दुःखमापन्ना। किं ज्ञातं किं कृतं मया। पापे चत्त्व वती तव॥

ततः प्राह समारभेत् । उवाच वचनं सीता मिमन्यस्तवचः प्रभो । कृतं प्राह पुनर्नैवं कर्तव्यं हि मयानघ । तथाप्येवं यदि
श्री । सा त्वमेनेपरमं वचः । स्त्रीस्वभावाद्धितं यातेः राघवो वचो ब्रवीत् । सत्यं दासमकृते प्राह नाहं सत्यं जानकी वद
४२ पुनवादं कृते प्राह किमर्थं क्रियते मया । जयेनितं तु भवत राम प्रसीद मम ते तत्र धन्यावयेवतो स्मावं सा
अनु सवधूरिति । पाकं मम तदा भुक्तो रामो लक्ष्मण मब्रवीत् । एते तु सादितां प्राप्ताः किं कृते दुःखं वत्थात
नाभिनं तं तदे देवी प्राप्तं तेभ्यो तु दातु पुनः । नहि त्वया प्रतवचोऽदः ह वचः तथा पुनः प्रत्येनि वै कि तैनैव कालो वंदले
पुनानातत किं त्वया तथा नैव वथा इत्येषु तं तथा । श्रीवायवक्ष्या मामभूः सर्वे मुदा ध्यै । इति प्रावं तथा प्राप्ताः
व्ययो जंगा तत्तदा । तद्दिने हि कुमारस्य तदा स्वेतर नाहि ने । प्र किमप्य सर्वं मुक्ता । त्र के तत्कीर्ति कुर्वे
ना । गोप्यादि श्रीत याम्या प्राप्ती वथा चं ते तु भाषितो, प्रतसेव दनं चेने नवाविवमन विच्यति । एतत्सार्वे समा
ख्याति केत कीर्ति प्रकारं ह्यं । प्रतः परं चैक स्य कारणं कथयामिवः । इति श्रीशिव पुराणे केतकी प्रस्य
कारणं नाम त्रिंश तितमोऽध्यायः ३ । श्री उवाच । ओंकारोऽप्र इति ख्यातं शंभुर्लोक सुखाव हः । दक्षिणस्यं दिशि
स्थान निकटे वर्तते पुना । तस्य दर्शन मात्रेण पातकं भस्मसाद् भवेत् । नारदस्तस्य निकटे दर्शनार्थं सदाययौ । कदाचिद्
४२ पुमानेन नारदेन महात्मना । पृथिवीं सुर मिष्ठेव पर्यटद्विचपकः । तत्र कश्चिद्विज प्रेष्ठः पुण्यात्मा च समन्ततः
दृष्ट्वा नारदस्तत्र कीर्त्यं च महत्तीतकौ । नष्टं तमथालोक्य स्मान्तेन तथा स्थितः । स पुष्पावर्च यार्थं च मानजगाम श्री

८

त्वया। यदर्थमागतं तेन न कृतं तेन तन्न श्रुतम्। करिष्यामि यदकार्यं यत्प्रार्थं करिष्यामि। इति श्रुत्वा नारदो तेन न कृतं कार्यं मुक्तमा। हसेवं प्र
कात्रैलं स्वपृष्टो वाच नारदः। किमर्थमागतं त्वं तत्। किमिदं दृष्टं त्वया। तस्य तद्वचनं श्रुत्वा द्विजो वाक्यमुवाद देवर्षि ष्यामि त्व
जामिष्यामि यत्कार्यं मैत्रभाषितं। तच्छ्रुत्वा नारदस्ते त्रजगाम शिवमंदिरं। जगाम शिवं चेहे तोष्य परावर्तितवां स्तदा सद्विजो
पितदा कार्यं कृत्वा श्रुत्वा च मात्रिकं। मिलित्वा तत्र मार्गे पुनः पदं कृतो गतः। तं वेष्टु वायुनस्त्वरं व्यालीकं पादिस भाषितं।
नत्वा द्वा च मया भिदं राज्यं मित्र यथागतः। तच्छ्रुत्वा नारदः सर्वं दृष्टमत्रा जगाम हा। प्राप्य त्वचनं तदा पृष्टं त्रस्तः स कृतो ग
तः। उत्तीतानि च पुष्पाणि किं पतितं च सलिलं मा। तत्पुवाच तदा वृद्धो निबद्धि द्विजन्मनां। कोवा द्विजश्च किं पुरुषको
नाहं वरिपृच्छसि। ततश्च नारदो हास्य प्रहस्यत्पाषिवं गतः। सर्वं तपेच पुष्पाणि शान्तमेको नराणि। त्रजग्ला तामितदा ते
न नारदेन महात्मना। तं पप्रच्छ पुनर्विप्रं को वा त्वं किं समहसि। केनानीतानि पुष्पाणि कथमत्र तदा निचा। इति श्रुत्वा वच
नस्य वाक्यं लः प्राह तं द्विजं। द्विज पितामह मुक्तिसत्यमेतद्ब्रवीमि ते। पुष्पाणि तु नारदानीतनि जनस्य शिवस्य मा। हु त्युक्त
नारदं विप्रो वै चित्रितं स्यानंगतः। उवाच नारदाय पुष्पात्रावं न द्विजात्मनः। प्रपंचे प्राप्तलोके द्विज तं पृच्छे परं स्वरं।
वंपुके: प्रजापिता तो राज्ञो नो दुर्ददात्यसौ। ततो वचनं गृहीत्वा वृद्धो देवं द्विजन्मा राज्ञो विकारितान्त्रजापितादि
नटिने। ग्रहोत्सवादि द्विजप्राप्य तत्पवन्नेपराः स्वकीयं। वंपको: तौ मिलिता शम्भुराजा नं वशगा मा न यहात जाने चैवं
कृत्वा द्विज नन्यानपीडय तदा दानस्य प्राप्य तत्तो त्वं धान्या लाला गान्धी इयन्तरयो। तत्स्व... वपके भवः कल्ल

ऽवं द्विजात्मजा । देवकैर्लोकितः शंभुर्ब्रह्मणे तेच पूवदत्तेः । तत्र जायत तोदेवः । किं करोमीत्यहं नृप । इदं रोचयं पश्चात् धंकलेचैव
श्री·पु· द्विजात्मजा । देवकैः पूजितपादं वर्णीकुर्याज्जगत्रयं । एतस्मिन्समये काचित् प्राप्ता लिंगि द्विजसुता प्रियं । त्वयतामिमनेतोत्र
नायातो दुःखकस्तया । मकरं हस्ते धृतं सर्वं हतं तेन द्विजात्मजा । एतस्मिन्समये तेन दृष्टा सा प्राप्ता लोस्वयं । किं दुःखिते
५: महत्यन्त कुत्र प्राप्ता विलपसे । तदीयं तद्वचः श्रुत्वा प्राप्तलोकामब्रवीत् । श्रूयतां सद्विज श्रेष्ठ यदीयं दुःखकारि
तो महत्वानी कर्मयोगो न पंगुस्त्र वर्ततेद्य ना । कन्या चैकादोन योऽस्ता वर्तते न मह तेद्विजा प्रतिग्रहसादर्थे वैकृताभवौ
ब्राह्मना । तदर्थं च द्विजश्रेष्ठा ने हृष्टा हृतोति किं पुनः । राजा वैद्युतिः महत्ते न नवदीती तत्किं चना । किं करोमि कुत्र छामि
त्राताकश्चिन्नवि द्यते । नित्य नक्रं समाद्योति पिवस्य यजनाय पुत्रे । नारदो नाच्छा । किं दत्वं तव धर्म चरित्रं दानं वदानतो
दृष्टा सा पुनस्तत्र द्विजपत्नीवचौ ब्रवीत् । प्रसद्य मानाजो दत्तार्हो वृद्ध मालिकता तेनैव दापितैन कल्याते च न
यामिनाः तद्दृष्ट्वा स्थितैतैन किं करोमि कर्तो वर्जो । मद्दत्तीन यः हितैवै दुष्टदान कदापे तपस्वी अद्वीतमस्माभिः केन्या
कालो व्रजेद्धिते । इत्युक्त्वा सा हितैनैन तं दर्शयित्वा कथं । स्वस्थाभिः हन्ते विश्रयेनं सर्वं विभज्यतां । तेनोच्यते धने
नैवजोष्ठा विप्रविभज्यता । जोष्ठा विभज्यते कथं कुतो वैन ... याम हे । तत्काल चमं श्रुत्वा नारदो वाक्यमब्रवीत् । ५·
श्रुकांदुनमहात्मा प्रयत्नादि तु पाप्रतो । इदं शोचयो भवेन्स्या वैतनतस्तत्र जानं कथ्यं । गच्छोतेच तत् यादेव दुःखः कन्या श्रीः

स्तनयं । राजप्रतिग्रहं श्चैव दुःकं ईव दं संभवेत् । तत्र श्चैव विभाज ... कि पुनर्ज्ञो विभाजावाकां । तस्मात्सुवदे दुःखः कन्या भवन्महि
ता । यस्याश्च दक्षे लोभं जो जगा च परि तिष्ठति । जामेय पदनादे ऽ मध्ये चैव सरस्वती । एकं चैव प्लात तथा मध्ये हृद स पदिवा
रिकः । कन्यां विष्णुः सदा तिष्ठे त्यष्टा तीर्थान्यनेकशः । ऊरुवके द्वित्ति लोके दौ वामे सर्वाश्च देवताः । नयुःस्तां हृद्योभा
जो वेद स्तानि ता सिनाः । उदरे चैव समुद्राश्च जगत्तस्या प्रतिष्ठति । इदृशीं चैव जो यो वै पत्न्येकापक्षे कमेर । दृश्वनीका
मला जातके तस्य विनिश्चितं । प्राप्नुत्वा त्तेगमं चैव सुवर्णं परिपरिदितां । ददाति पुरुषो यश्च जो जैयत ददाति यः । तयोः
समफलं प्रोक्तं नात्र कार्या विचारणा । यस्या दृष्टं नरः कौमारी गंगोदक फले लभेत् । कीर्तयस्य सकृन्मत्वं पुनीत चात
का घ्नतः । किमस्पृश्य तस्या ओस्य प्रोना स्याप फालदकाः । स्यात्ताती र्थदानादि जा वा पृथ्वी सरस्वती । नरका दुष्कृते च
ऋण त्रापुनदेहिनाः । यस्य पापस्य वीरस्य प्राप्निते न कुत्रचित् । तस्य पापस्य शुद्धिः स्यात् सुरा घातात्सुरे श्वरा ।
किं पुनर्वर्तयितेत्स्या तस्या श्रीच दर्शनात् । सुवर्णे स्रुज यो श्चैव सुरेषु रे य्यमेव च । यश्च ताम्रमयैश्चैव प्रवालेन
त्रयोस्तथा । कौ श्चैव चश्च न लोयस्या वस्त्रं व ज्ञोजके तथा । कांस्यदो हृनमात्रे ता सुशीलं वस्त्रं संयुतं नरलोक
परे पक्षे न तु दुष्यवती तथा । स्त्रव पचे ह्रूरकालैवै किं तस्य दुर्लभं भवेत् । एतादृशीं च भोजोच दत्तदशाप्
ता कर्ता मात वि क्रयलोपापं कन्या वि क्रयतेतथा । वेद विक्रायिता चैव गजां विक्रायिते तथा । पापिष्ठिते न
सोमेन किं पुनर्वर्त्यिते मया । एवं वै ब्राह्मलो दक्षा जा चैव मक्तिष्ठति । किं वक्तव्यं मया देव तव मे क्रोध

वेदितं । इत्येतद्वचनं श्रुत्वा शिवेनोक्तं मयानुवीर । विष्णुनापि यथा हैन तपनाक इत्यपि प्रोक्तं मे । पुत्रको चंपकं पुनः शिवस्तुतिं प्राप्य
ने यथा । तथा च पातकं तत्वं न भुक्त्वा भवेदिदं । इत्युक्तो नारदो प्रागात्य तत्र तिष्ठति चंपकः । पुनः पृष्टे नदानसे नित्यं पु
त्रात्मनि कृष्णः । ततं ते के नव हे पुत्र तत्वं वद मम प्रातनः । एवमुक्तस्तदा च देवः प्रोवाच चंपकं स च । तदा च नारदस्त
स्मै दद्यौ ध्यानं शिवस्य हेया । इत्युक्तं चंपकवद्दृष्ट्या सिद्धं तस्य तन्मध्ये नमस्कृत्य ह ह्यते पुरोगौ वा ज्ञाने वा यदि सत्यं भवेदिदं । किं
पुनर्दत्तं भक्तस्य हृत्सु प्रथम रुद्रात् तत्र च फलम यदि यं तत्य सत्य भावद्यां दि सत् । प्रेष्य पृच्छति चेकोऽपि शिव मा नो भवे
त्सादिनि च पुत्र शिव स्य दम यो ऽयं भवत्यत्र चिरं । एतस्मिन्नंतरे विप्रः समागत्य तत्र वै तदा । तत्र नारदो वा कथ
यन्नुवीच मुनीश्वरः । दृष्ट्वा पतितं जलं तत्र विमानोऽस्य तेन या । चंपाकं शं मंगलं तेन बुद्धानि कृत्वा महेश्वरः ।
शिवप्राप्ति कीर्तितेन राज्ञ संबंधं भवात्पुना । विरचो नाम तस्यासीत् [illegible] गतः । [illegible] शतदा तस्य द
त्तेन [illegible] नाना [illegible] दर्शनं प्राप्य च [illegible] धुवं । लब्ध्वा यास्यसि मद्रूपं प्रतापाच्छिव [illegible] । इत्युक्तो
नारदः प्राह तं शंकरं तदा करं । नमस्कृत्य पुनस्तत्र भोक्ता तीर्थं [illegible] । चंपकस्य तु महिमानं वर्णयित्वा पुनः ५८
पुनः । इदं लोके भवतु लोके सर्वं च पुण्यं न येदिदं । इत्युक्तो नारदो विप्राः ययौ यत्र इष्टको मुनिः । एतत्सर्वं समाख्यातं
मया सोऽहं मुनीश्वराः । पठतां सर्वपापेभ्यो मुच्यते मानवः [illegible] रा । इति श्री शिवपुराणे चंपकप्रादुर्भावकथनं नामा [illegible] शिव.

कश्चिद्योद्धा प्र। ३२। ऊचुः यथ उवाच। शृणु तन्न सुभ्याम सत्यं भागवतो त्र। नृ। यस्य हि पृथ्व्यां मत्स्वामिः तत्सर्वं ह्यलि वेदितं। प्रकाशं
प्रासं तस्य वंकृतवान्दूरतो भूत्वा। धन्यस्त्वं कृत्यकृत्यश्च किं पुनर्वत्स्यामि हि। व्यासो वैरं जनैस्तस्य गुरुः श्रियः सिद्धिदा
किं तस्य दुर्लभं लोके प्रसन्नो यानि कस्यापि रि। तथा च कथितं यच्च पंचायतनं हृन्मनः प्रजनं पुरुषं देवे लोके सर्वकामफलप्रदं
विष्णुदेवो गणपतिः प्रकृतिः परमात्मा। शंकरः स्वयं देवे नः सर्वरूपं निगुणात्मकः। जगतोऽस्य स्वेत्रयं त्रिलोकदिर्ज्योतिषः
कथं पूजितं कोऽजागणपतिश्च। यं कस्य पुत्रः। वंतोवलं। सहत्यं किं नाथ प्राहुः सर्वं कथय प्रमोदमनं। तव मे भाव वां शृणु मे
वाक्यमेधावु वीरः। श्रुत उवाच। साधु पृष्टं मत्ता भागे लोकानां हितकाम्यया। स्वरूपं च गणेशस्य कथयामि प्रकाशं
तानि ह्यादितेश्चैव चान्द्रकीर्तिं सच जगति सेते। किं पं तो चैव कालेन जपाच्च विजयाय सर्वी। कावेत्यासदा मिलिता वि
चारेतन्यरामवर। हद्वास्यवाहिणः। सर्वे हि नस्यास्तापरायणाः। ते सर्वे व्यासादीया श्रुते दर्शं गौरुरसराः। प्रमया
देहस्वाताः सुस्मदीयो मनको ब्रह्मन। द्वारेति हितेन सर्वे शिवस्याज्ञापरायणाः। ते सर्वे व्यासादीयं श्रुतं पापिनमिले
स्तुताः। एकश्चैवमस्मदीयो हि रत्नलोपस्थापनं धौ। इत्युक्त्वा पार्वतीदिव्यो सविष्णवास्तदरं नचाः। हितमेनेतदानत्र
कांते स्वस्याप्रमानवा। काकाचित्तत्तस्मा ना सालं तोलात् सुंदरीतदा। तदीयं तद्वच श्रुत्वा विहितं मेने सुरवाबहो। ए
वं सा तेन दा कालेकदाचित्या वं तीर्थं भामदीयः सेवकानां त्रिर मवेशमतः स्नाता। मदाज्ञायाः परं नान्यत्रैरवा
मात्रलिखितदेहः। इतिविचार्यं सा देवी नवपुष्पमलं सम्भवां सर्वांव यवं तेजोऽंसकं च यवं सुंदरं। प्रति तत्स्नापयनत्द

शि॰ पु द्वारे निर्वाणीयोभिहृत्वा मेना । उत्तस्थौ च तदा तस्मै दत्ता च विविधानि च । नानालंकारं तेन तस्मै दत्ता शिवमनुत्तमं । मनुजकं
मदीयो सि नान्यथा । किं त्रिदशैर्मे । तदा त्वं वंदितो देवैर्नमस्कृत्य शिवं स्थितः । किं कार्यं विद्यते ते पूर्वं कर्तव्यमितको हि
५२ ता । इत्युक्ता सा तदा तेन वाक्यं तेनोक्ता मया बुद्धि । मृत्युवे सा तं च सा तत्र स्थिता हि ज्या स्थापयन्तं तदा स्थिता तो हृदये तदा तत्र पार्वती हि
न कान्ता या । स्वयं मज्जनार्थं वै सा स्थिता सखिसंयुता । एतस्मिन्नेव काले तु शिवो द्वारे समागतः । गणोः सार्द्धं समायातो
द्वारं च सयदा । तदा निषिद्धः सोऽ नैव गम्यतां नत्वया धुना । मज्जनार्थं स्थिता माता क्व यासि मातृजा धुना । इत्युक्त्वा यष्टि
कां तत्र दोषनाय समागतः । तद्दृष्ट्वा तु शिवः प्राह शिवो हमिति नान्यथा । इत्युक्तो गम्यमानेन तं यष्ट्यावै ताडयद्यदा ।
कः शिवः कुत्र वासि त्वं किमर्थं आगतो नयो । शिव उवाच । मूर्खोसि त्वं न जानासि शिवो हं गिरिजापतेः । इत्युक्त्वा प्रविष्ट
ते तं दंडेनाताडयत्पुनः । ततः शिवः स्वसैन्यं बोजगणान्मध्यापयत्तदा । को वायं वर्तते किंच क्रियते यष्टना पुनः । इत्यु
क्ताः शिवसैन्यस्थिताः कोपसमन्विताः । गणाः सेनां कोपसंयुक्ताः पप्रच्छुः द्वारपालकं । को सि त्वं कुतः प्राप्तास्तेः ।
किं ताते वचित्कीर्तिर्मितस्तदा तवं च नेमं ऊगा द्वारपाले ब्रवीदिदं । कस्त्वं केकुत प्राप्तास्तमेवं तु युद्धं दृश्यते । पापारमस्य
किमर्थं वै स्थिता स्यात्रादिति ध्यिनः । एवं समुक्ता वचनस्तस्य तास्यं कृतापरस्परं । कथा यं वर्तते किंचत्रवीरस्व ५२
मन्युनः । नमूर्खास्तदा सर्वे स्मयंताद्वारपालकाः । मामे वन्तजा गणं मत्वा न हन्यमोन्यथा । ह मः । निस्सद्वारे यं तस्य प्र॰

वदि मंडं मन्त्र मीदृसो इत्युक्तो पिगलेणप्रवो देवेश क्रान्ता नंदा ते च सर्वे गणा स्तत्र शिवे गणाः यथा पूर्वं तत्तेषु एवं वचः पूजा
गणेन चैव पांकारः । इत्युक्तः नियतो लोकादेवा इवकार्ये स्थिताः । स्वामिनो क्षणा गणेस्तेष पुनरागत्य तत्र हरे देव्यारेक
ये कोपे स्थित प्रस्थापितः कृतः । प्रक्षोभ्य गणाश्चैव कार्यं क्षोभतुम्नि शूलिः । द्वारपालाश्च ते सर्वे स्थिताः किंपदि भाव
हे । सिंहासने गणेशानातुल्य गणाः । शिवसी हसे । ताव ब्रजसि मूर्ख त्वं पाव क्षण परा क्रमः । नानुमतस्त्वया त्वा पुनरपि
तामदि सांसि । इत्युक्ता गौरी च माप च्चो हस्ताभ्या यष्टिकांतदा । जटीलानां हस्याभास गणाणां स्वान्यदि भाजि गाः । यानवा
न स्थिते दूरे यदि वा जीविते स्थिता गणाः कृतवः । किं कर्तव्यं कृतं तत्त्वं किंयते तत्र किं पुनः । मर्यादा रक्षितेस्माभि
रन्यथा किं वदीष्यामः तत सोच गणाः सर्वे शिवं दूरेस्थानस्थिताः । क्रोधाक्रांतेत केलासा कृता वृत्ता समवृतन । शिवे
विरूप्यता सर्वांगणा किं तन प्रकोरः । तेकोपि हा रुद्र सर्वान्म त्वष्पयि किंमतजी विसि । जायतां ताड ताडेव चाक
प्रकम्पवीर्य । भर्त्सिता स्तेन देवेन गणा हे गणा स्वतमाः । प्रभात क्रोध संदीप्ता पुनः स्कन्दगणाधिपे । जानाति कृत्वः
हेदेवं प्राप्य तां वालन वाले वक्त्यादि भाषसे । इत वक्त्रे दूरितो याहि यमं किं वादिष्टदोषे । इति श्रुत्वाथ वचस्तेषां किंकरोमि
निष्ठुरवितः । एतस्मिन्नंतरे देवी तेषां तस्य पुनः पुनः । प्रत्याकलकलतत्र सर्वा पृष्ठे व्रवी तदा । समागत्य सखीन
वक्तुं पश्यति तदा । वचो मात्रे तदा दृष्ट्वा हर्षिताः सगणास्तदा । तदा गणानुतस्तवंकस्थिते शिरस्थानतः । प्रसन्नदीम

शि० पु ते नैव सर्वे स्थास्यंतीति वै ध्रुवं। शिवस्यैव गणाः सर्वे विना चावसरं कथं। प्रविष्टोसि हता देवमे तच्छ्रुतं त्वया। समाकृतं तन्मेना
मुने प्रियप्रावेष्टितो नहि। दुःखं चैवं ममेवात्र तिरस्कारः कृतं महत्। अतः परं तु गणाः [illegible] क्रियते परस्परं। वाक्याद [illegible] तेनैव
५२ तु स्वीयात् सुखेन वै। कृते चैव वा तु वा जवादेक्रिया कार्या विनयेन वा। प्रविष्टस्तु तत्र सर्वे नान्यथा कार्यं विचिन्त्य ये। प्रहृष्टमेवा समीपे
ग्रे मस्थितेम त्वित्वेव या। तस्मा द्वेवं हि यया मद्वेन त्यान्यो मानवन्तु त्रमः। शिवो मर्कटवद् दृष्ट्वा तिष्ठति किं करिष्यति। इतीदं तद्वचः श्रु
त्वा पार्वती माननीतदा अत्र हि द्वारतः स्थितं नैव हठात्कारः कथं कृते। निजापत्वे स्यात् तव्यो विनयेनाथवा पुनः। भविष्यति
भव [illegible] क्रियतां नान्यथा पुनः। इत्युक्त्वा [illegible] सखीन [illegible] विताद्रिदया तदा समागत्य [illegible] कार्यं [illegible]। गणस
मुक्तं [illegible] नहि। भवदर्थे गणाः [illegible] किं त्वयं तिम [illegible] पुनः। [illegible] कर्तव्यं क्रियतां त्वया। त्रि
[illegible] इति श्रुत्वा वच [illegible] स्यमातु [illegible] गणाः [illegible]
[illegible] गणाः [illegible] यतं गणाः समताः। प्रहृचविरजाः सर्वे [illegible] पंचितवगणा [illegible] भये समता
[illegible] कर्तव्यं क्रियतां पुनः। भवेतो द्वारपालो [illegible] हैवं कार्यं नहि। भवद्भिश्च कार्यं [illegible] भवतीति निश्चितं। तदा भवद्भिः ५२
[illegible] द्वारपालनं। हठाद्वि विनयेनापि [illegible] तव्यं [illegible] पुनः। इत्युक्त्वा तु गणाः सर्वे [illegible]। तच्छ्रु
त्वा [illegible] तेन नमस्कृत्य पुरः स्थिताः। स्थित्वा निवेदितं सर्वं शिवाय गणसत्तमैः। तत्सर्वं सुखतः श्रुत्वा शंकरो वाक्य शिव

४

मम श्रीत्र। भूयतां च गणाः सर्वे पुरुषं पोपं भजे ... वने चैका ... ततः गौरी गणानां तथा। विनयात् कौ पितेन ... वर्णे
... कदाचित् पाः। कृतं चैवाति कर्तव्य मेकाकी ... ते। भवन्त्यां गणाः सौ के पुत्रे चैव विशारदाः। ... कथं
दुर्दैवाद्यथा ... एवं। क्रियाजदा ... कार्यं ... कर्तव्ये स्वं यथा पुत्रं ... ने ॥
इति श्री शिवपुराणे ... नाम ... अध्याय ॥ २२ ॥ सूत उवाच ॥ इत्युक्त्वा स गणांस्तेन ... ॥
... शिवमंदिरं ... ततः ... शिवापि ... वसत्यैव ...
... दिराप्रायात् ... गणाः स ... परिपालनकारी ... ॥
... ततो देवैः पार्वतीसुतः ... शिवस्य च गणानां ... पुनः ॥ ... पुत्रं च मानं ...
... पुत्र पुत्र विशारदः ... मया पूर्वं कृतं ... ॥ ...
पत्नयोः ॥ भवद्भिः ... पुत्रं ... ॥ ... भविष्यति। ... एवं ...
... यातः ... ॥ ... स्वामिनं ... मया ... मातरं पुनः ॥ ... भवि ... ॥
कर्तव्यं ... चैव ... भवद्भिः स्वामि ... पुनः ॥ ... भविष्यति ॥
... विविदा ... पुत्र ... ॥ ... ॥
... पुनः पुनः ॥ ... गणाः ... ॥ ... तदा ...

ओं द्वितीयेच पादं घ्नतातथै वच याव त्यादेव्याकृष्यतां तावद्धस्तेन वै ऽजगः ॥ प्राहत्य हस्तयोस्ताभ्याम् क्रोधुपादकोत्थं
शि॰पु दारिद्र्यपरिदुःखं गस्तु सर्वमायो धय त्रदा केचांचित्कष्ट योमिते केषांचेतरुष कालिचा केषांचित्सुखिरांदैव केषां
चित्तातिकाले च केषांचिद पिजानाति केषांचित्सकेधका लाप्या सन्मुदस्याजता येवेते सर्वे हृदयेहताः केषां
७४ चित्तपतिता मर्मा केचित्सुखिद याजाताः केचित्सुखदास्ते नाके चित्सुखं जाताः तेषांमध्ये तत्र श्रेष्ठ संग्रामस
मुद्धेनादिः सिद्ध दुष्कायष्टा यांति मन्मात्रैव हि प्रोदे सं तथा तेज गणाः सर्वे गता प्रैवतत्र हस्त सः ॥ पदावन्ता
तथा सोपि द्वारेव समुद्र विपतः कस्मिंत करतो काली दृश्यते च तथा दिशः एत स्मिन् समये तत्र ब्रह्माद्या देवताः श्रिवि.
तानादेवेनेह देवान् सर्वे समागमत ॥ निरुद्धो पितामहो यातोशिव स्यादितकाम्य या । समायत्यत दासर्वे समस्ता स्तोत्रुरः
ध्यताः ॥ कथं युद्ध तदा कुर्वे प्रसरत्सा बृगणा स्तथा ॥ शिव द्वेव नमस्कृत्य ब्रह्मा इदं हितिप्रभो ॥ जगणः भिन्नात दा
दुष्करं ते यः सर्वे निवेदितं ॥ तेषां सर्वे निर्वेदं वत्सला गणसमक्का वद ॥ बृहत्स्व पेवजंतव्यं प्रसादोयस्ता वत्ल:
पदान प्रसन्नस्या देवतव काकार्थेन धान प्रभो ॥ दुस्त्यक्तास प्रयो वैत्ता सर्वे ऽत्र वह्वै स्तथा ॥ समायां तेषूते दृष्टा भो॰
गणाः हस्त प्रपूयन्ता कोटरा त्रयस्ता त्रयस्ता देवि त्रस्यन्ता मपृपस्तथा ॥ एवमेव ब्रुवते सो परिभिन्न हर्षस्तदा ॥ तो
सर्वे चक्र तिस्तः केचित्के चित्ते न निषादिताः केचित्सुखं गुरु सामीदा जाता इस्तासदो गणस्त्वेन ॥ तथा विचार्य ॥ शैव॰

तान्दृष्ट्वा शिवः कोपसमन्विताः इंद्रकान्देवगणान्सम्मुखे प्रवदन्गणान् तत्प्रेतपिशाचाः सर्वान्नादेशयन्नदाते
सर्वे च यथा कंपंगताः सर्वे ते मुखेन वक्ष्यपक्ष्यापुढं यच्च तेन सर्वे विजेचते । पृथिवी व्याकुला जाता संचयंकरे
जाताः । तथा तत्र लोकपाप वृष्टिर्ंसहस्रभिवर्षका लेव नदानं शिवक्रोधः खंयते सर्वे कृगताः सर्वस
म्मुखे ब्राह्मपूर । सर्वे व्याकुलजाता ब्रह्मर्षिपरं जाताः । एक्रियं यतदा देवा मंत्रितिः जए देत वेएका
प्रचंडरूपं च धातिष्ठन्महासुखौ पपत्नेतिएका संवत्सरगति मुवजाहरं कालिश्रुति पक्षवक्त्रं तद्देवैः
पुनः सती । प्राप्य पालिवंसर्वाणि मोचनीनि सुरादीनि जटी वा सुमुखी साचमद्वेयतत्कालानिवे देवाप्य
नद्रूपेत । परहा वरदः पुनः । कौपिष्ककालसैन्यलोकप्यामासदुलकरं । यथा गिरिवदंतौ वेलोदितासहादः पु
त्रा केन निहता । सर्वे व्याकुलाः प्रभवन्त का ककंतविकुलंतव्यानज्ञायंते दिशो दसा । वदि वक्रा पयपापाः सव्याप
सव्यमेव च । ऊँ भागिनिका चैव उर्ध्वं ग्रीवतिलोचन । दृष्ट्वा क्रूरं एव तत्र भूतलं व्यावंदनपातयतः क्रूरचयोनार
दाकाश यच्च पुष्टेतिलालसाः ते सर्वे वसमानजमुखे दस्यदर्शनाय वै । ते पि विस्मयमाप वक्रमध्ये दर्शनं कदाचिद्
गता ह पं तदा दृष्टं कालोयमप्रदः रूपः । पृथिवी कंपिता देवी समुद्रसहिता तदा । पर्वताः पतिता देवे वंकं सम
वा । निदी लोमसंख्या दशो वृक्षसर्व व्याकुलं तं जाताः । देवा वरूपा पितामहं तेजा सद्धे वपलापिताः । सुराक्षय प्रत

क्ष

संजयाः

१०३ दक्षपक्षा नारायणो वृकतः स्थितः । शान्तिहृद्येन तत्पुच्छं सर्वं च विफलीकृतं । ये विघ्नाः प्रकृते सर्वे शिवस्यां तकमगतानाते सर्वे गिरि
तान्धे वनमस्कृत्यादि तं तदा । प्रवृत्तवन्यच ते सर्वे कौपेगतोवदः प्रभुः । पुरा देवस्य तं पुच्छं स्वानीव [illegible] पुनः । दृश्यते न
१५ प्रतं दृष्ट्वा मोदृशं नकदाचित । किं विहितं क्व च स्थितं देवत्वन्यथा प्रलयो भवेत् । इत्येवं वचनं श्रुत्वा [illegible] कोपनाः पु
द्धं बुद्धिं समास्थाय से नाम ध्येयावृद्धिस्थितः । शिवे दृष्टे तदा देवैर्नैऋत्ये गुत्यनु [illegible] । विष्णु प्रेक्ष्य [illegible] नमस्काराय
वर्द्धे वतः । जगत्यस्ये तदा हर्षं ययुः सर्वे परस्परं । प्रथमं दृश्यमान विष्णुः सर्वे [illegible] नोदयिष्या
मि त्स्यताच तथाप्रभो । छलन्ति नानव दृष्टो वै तामसोयं दुःसदः । इति श्रुत्वा मलिनं तु विष्णुर्मोदं परायणः । शक्ति
तं तथा लीनं हर्षं दृष्ट्वा तथाविधिं । जलेशयोयितदा [illegible] यत्र विष्णुः स्थितः स्वयं । पतितं [illegible] जगत्यो [illegible] नरः
एकांते [illegible] दृष्ट्वा [illegible] जगामह । विष्णुलं च समादाय [illegible] कोपसमन्वितः । विष्णुलं पतितं [illegible]
[illegible] । तदप्पपातयद् [illegible] । कृता [illegible] तथा हृदिः [illegible] देवा [illegible]
पुनर्भवेत् । [illegible] देवाः [illegible] दशः । विष्णुस्ते [illegible] दृष्ट्वा [illegible] ५५
देवतां [illegible] दृष्ट्वा [illegible] । नैते [illegible]
[illegible] । विष्णुं [illegible] तं च [illegible] । [illegible] श्रीव

नः धारकस्य च । रुद्राक्षं धारयेद्भुवः । कीदृशं हि फलं प्रोक्तं रुद्राक्षी फलं भवेत् । तस्मात् तास्मिं विशेषेण वक्तुमर्हसि सुव्रत । इत्येवं वचनं श्रुत्वा स्कन्दो
वचनमब्रवीत् । स्कन्द उवाच । शृणु रुद्राक्ष माहात्म्यं कथयामि गुरुदक्षिणं । रुद्राक्षं धारयेत् नित्यं रुद्ररूपो भवेन्नरः । एकादशमुखा न
त्रिदशमुखा स्कन्द लभ्यते । तस्य हि शक्यते नैव वक्तुं वर्षशतैरपि । पञ्चमुखं धारयेद्यस्तु ज्ञानवान् भवेत् पुनः । द्विमुखं धारयेद्यो वै धार
येत् स्कन्द विवस्वता । त्रिमुखं च वृषभाते । ... सर्वपापैः प्रमुच्यते । चतुर्मुखं धारयेत् तस्य त्रिलोकं तत्र पापनः । शिवाय तत्पदं प्रोक्तं त्रयं च
रुद्राक्षस्तत्त्वमाः । कर्णयोः पञ्चवक्त्रं वै द्विमुखं तथा कण्ठे । शतनमस्कृतं शिवाद्यं रुद्र संख्यया । कर्णयोः धारयेत् तस्य मस्तके च
तथा पुनः । पञ्चमुखं धारयेद्यस्तु मुक्तिगामी भवेन्नरः । शिवसायुज्यं तु प्राप्नोति सनातनं । कर्णयोः तथा कण्ठे नासिकायां
धारयेदृढः । कण्ठे शं रुद्राक्ष धारयेत् तस्य रुद्रस्य मतं । रुद्राक्ष यदा तेन दृष्टं समाप्तं सम्भवेत् । शिवे तिष्ठति तत्र दृष्टं पा
पैः प्रमुच्यते । एकादशे तदा तेन रुद्रलोकं च गच्छति । सप्तजन्मकृतं पापं दहति तत्क्षणात् । न दृष्टं तेन लोके रुद्राक्षं ज्ञा
नफलं लभेत् । रुद्राक्षमालया यो वै मन्त्रं स्मरति नित्यशः । तस्य नाम्ना शतैर्नैव सहस्रस्य फलं लभेत् । शिव एव फलं विशेषः
रुद्राक्षे नापि च पुनः । चन्द्रसूर्याग्नि तत्पुत्रं भक्त्या स्यादृशि सत्तमाः । सर्वेषां चैव देवानां नाम्ना सा कीर्तिताः । यस्य कस्या
पि भक्तौ वै रुद्राक्षेण फलं लभेत् । मुक्तिकामी भवेद्यो वै यश स्कामस्तथा पुनः । यं यं कामं समुद्दिश्य जपं कुर्यात् तदं तत् । तत
कार्यं रुद्र मालया सिद्धं निर्जनं स्थाने तपः । रुद्रं भक्त्या विशेषेण धारयेत् मालिकां शिरसि । विशेषस्य विधि च भक्तिप्रयुक्तं धारयेत् वक्ता । वृ
षभः सर्वदेवानां ज्येष्ठ ... कदाचन । कामनार्थं ज्ञानं च रुद्राक्षी भिः फलं लभेत् । सान्त समाख्या ... लोके रुद्राक्षी च प्रकी
र्तिता । सुवर्णगुलिकाभिः सुग्रथित्वा कामी जपेन्नरः । मुक्तिकामी सुयशस्कामः कुर्याज्जपं यमनियमेन । स्फटिकैः पुत्रकामस्तु

कालैर्वक्रान्तं ब्रूते ॥ कामनार्थं जपेद्रोपयेः रुद्राक्षी मुक्तिदा स्मृता ॥ मुक्तिदस्त्वत्प्राप्ते रूजाप्यत्र प्राः पुरातनैः ॥ मुक्ताफिस्व प्रवालैश्चं
ह्रीनैः स्फटिकसूर्यकान्तकालेन्दुसूतवालैस्तु संतुष्टो भवति हृदयाला रुद्राक्षैर्भिर्लिखितैर्भूः स्फटिकैरः स्मृतः मुक्ताभिर्विधाय मुक्ताभिः
५ रुद्राक्षैर्भिः हृदि कांचनानां कामनभेदेन फलं नानाविधं स्मृतं ॥ इदं रुद्रक्लेसर्वं रुद्राक्षैर्भिर्वाप्यते ॥ सर्वमेमालिकाप्रोक्ता
लक्ष्मी जप्येत् सुखेनाप्नुहि ॥ सर्वेष्वत्र सिद्धिमेष्व मालाद्यादिभिः पुरातनैः ॥ प्रोक्ता नित्यं वैतापेषु रुद्राक्षीम् अदः स्मृता रुद्रा
क्षीविनिधायोक्ता कामना सामदं वदाम्यहं ॥ एकमुखं वा भवेद्रुद्राक्षं सर्वसिद्धिप्रदायिनी ॥ हि द्विमुखेश्वमं तथैव पञ्चमुखाः अभदा सदा ॥
द्विमुखं चैव भवेद्यान लक्ष्मीदं स्तस्य नहि ॥ त्रिमुखं चमवेद् पुत्रविद्याकर्मे प्रतिष्ठितां ॥ चतुर्मुखं चैव यास्याद्वै चतुर्मुखं फलप्रदा च वै
मुखं च षट्त्रैवतत्र स्यात् तपनेनास्मिनी ॥ एकमुखं चैव रुद्राक्षी द्वे लेभा सिद्धिस्तत्र मः ॥ बद्धी फलमात्राचेत् सिद्धिः स्याद्दिव्यसत्रमः ॥
नवाति फलदा लोके सुखसौभाग्यवर्द्धिनी ॥ आमलकसदृशी या स्यात् सर्वारिष्टविनाशिनी ॥ गुंजामात्रः सदृशी या स्यात् स
र्वार्थफलसाधनी ॥ यथा यथा लघुः स्याद्वै तथा तथाधिकप्रदा ॥ एकैकेतः फलं प्रोक्तं दशांशैरधिकं फलं ॥ यथा वेदशास्त्रे लोके
रुद्राक्षी फलदा शुभा ॥ तस्माद् द्रष्टव्या नान्या मालिका सिद्धिदा तु मः ॥ रुद्राक्षधारणं प्रोक्तं कामनापूरणहेतवे ॥ तस्माद्रुद्राक्षं
भवेत् सर्वार्थसाधनं वै ध्रुवं ॥ यस्यां जेनैव रुद्राक्षी जाप्यं वा कुरुते नवै ॥ तद्गंगनः क्षेत्रः जो देशाः दूरतरो ब्रूते ॥ रुद्रमर्त्यैर्विष्णु हे वा
धारयेद्यावल्भावयेत् ॥ यश्च ब्रूवन् भवेत् ध्रुवं धारयेत् ॥ क्षिप्रमानन्ददा सर्वे व्याधि चान्ती वे पुरश्चते ॥ तैव धाकुरः ॥ रुद्राक्षी बीजके
शी प्राः दृश्यते मुक्तिरत्नमः ॥ प्रत्याभिचारादिदृश्यते फलानि सिद्धिस्तत्र मः ॥ तान्यहं कथा न स्याद्धारका ॥ तानि तापते
नादमाहिनं दृष्टं भ्रमनं प्रेतपिशाचकाः ॥ डाकिनी शाकिनी चैव वेताला ब्रह्मराक्षसाः ॥ कृतकं चैव यत्किंचिद्यथ

लिङ्गं दृष्ट्वापि को विशिष्टः प्रकीर्तितः । त्रिपुरैर्देवताः शूलाद्यैः पापैः क्रान्ता विद्रुताः सुनिश्चलाः ॥

ब्रह्मादिकं व यत्तेन सर्वं दृष्टं तत् यानि दृष्टान्तानि विनायकं तत्कार्यं ततस्तस्य संज्ञादिकं तथा व्याधिप्रदाः कृत्वा दासः । कस्य दर्शी च यथा स्यात्
प्रतिपत्त्यर्थं देवि ते दिव्यं । दिव्यदर्शी व तत्र देवा देवाः संशयं भवन्ति हि । तल्लेन मनसा सम्यक् स्याप्तमान्तिकं दे देहि । पञ्चसु दर्शी च कथं प्राप्नोति
कि नर्म लिङ्गं तत्त्वं । न देवा लिङ्गं जानन्ति ब्रह्मा सर्वं दृष्ट्वा महादेवि न । लिङ्गं दृष्ट्वापि फलं सम्यक् प्राप्य धर्मविद्धर्मः । तत्त्वं ब्रह्म तथा तत्त्व
दिव्यं सम्यक् । तत्त्वं पदं ... । तत्त्वमसि सर्वं पद्मं ... । कृत्वा ब्रह्मा लिङ्गस्य पूजनं तस्यान्ति पृथिव्यां भवेत् । इति श्री ब्रह्माण्डे
कृताकृतं नाम सपुत्रिक ... । ... सम्यक् ... लोकानां हितकाम्यया । पुनः कथयामि
लिङ्गं ब्रह्म तत्त्वमसि । ... तत्त्वं सुरासुरैः ... पूजनं यदि ... दृष्ट्वा जानाति लिङ्गं जानाति तीर्थं तीर्थं भवति हि । ब्रह्मा विष्णुश्च देवाश्च
लिङ्गं ... । पुत्र पुत्र भवेल्लिङ्गं तत्र कार्यं नित्यं देवि तां । इति श्रुत्वा वचनं देवी च वचनं चेदमब्रवीत् । सत्यं तत् । सम्यक् कृतं
ऋषिभिः कृताः । लिङ्गानि कथयामास । सर्वेषां देवानां लिङ्गानां तत्त्वानां विशेषं तु तेषां । सर्वलिङ्गं ... सर्वलिङ्गमयं जगत् । लि
ङ्गमयं तीर्थं नित्यं सर्वं लिङ्गे प्रतिष्ठितं । संख्यानं वियत् तेषां तत् किं तेन ... । ... दृष्ट्वा ... तस्य तत्
तत्त्वं ... नान्यदस्ति किं ... । तथापि ... पूजितं लिङ्गानि ... दृष्टिः ... यानि
तानि हि । यानि ... तत्र ... पञ्च तेषु ... देवासुरमानवैः । तथा ... सदे ...
... लोकानां लिङ्गानि ... । ... विविधान्यत्र तीर्थानि ... यत्र यत्र ... ।
... लोकानां ... लिङ्गे ... । ... पूज्य ... हि ...
ते ... संख्यातं ... । तथा ... यथा ... । ... लिङ्गानि ... ।

ध्यानं विधीयते। तथापि च प्रधानानि कथ्यन्ते च पुनः। यथा। पञ्चक्रोश्यां सर्वपापघ्ने मुक्तिस्थाने तत्र संस्थिताः। प्रधाने च त्रयाणां हि मुख्यानि सर्वे
दास्पृहं। लिंगानि ज्योतिर्लिंगानि विदितानि ऋषिसत्तमाः। तान्यहं कथयाम्यद्य शृणुताथ यथाक्रमं। सौराष्ट्रे सोमनाथं च श्रीशैले मल्ल
िकार्जुनं। उज्जयिन्यां महाकालमोंकारं परमेश्वरं। केदारं हिमवत्पृष्ठे डाकिन्यां भीमशंकरं। वाराणस्यां च विश्वेशं त्र्यंबकं गौतमी
तटे। वैद्यनाथं चिताभूमौ नागेशं दारुकावने। सेतुबंधे च रामेशं घुश्मेशं च शिवालये। द्वादशैतानि नामानि प्रातरुत्थाय यः पठेत्
सर्वपापविनिर्मुक्तः सर्वसिद्धिफलं लभेत्। यं यं काममपेक्ष्यैव पठिष्यन्ति नरोत्तमाः। तस्य तस्य फलप्राप्तिर्भविष्यति न संशयः। एते
षां दर्शनादेव पातकं नैव तिष्ठति। कर्मक्षयो भवेत्तस्य यस्य तुष्टो महेश्वरः। ज्योतिर्लिंगानि दृष्ट्वा ये नराः ऋषिसत्तमाः
ते यांति तत्र नैवार्द्धं विस्तरो नैव भवेत्पुनः। तेषां पूजने नैव वर्णानां नृ ... स्मृतं। नैवेद्यं च ... पूजनीयं प्रयत्नतः। मुक्तिफला
नि सर्वाणि भक्ष्याणि तानि ... ज्योतिर्लिंगस्य चैव ... नैवेद्यं भक्षयेत्। ... ये नरा ... सर्वं च विद्धि तदा।
तस्य दुःखं न जायेत ... मुक्तिर्न ... ज्योतिर्लिंगं जपध्यानतः। पुनर्जन्म भवेत्तस्य निर्मले ... पुनः
... सम्प्राप्य घनाढ्यो ... पारगः। ... कर्मतदा ... मुक्तिदायकः ... तस्मात् ... कोटिरुद्रे ता
... ईश्वराः ... तस्माच्छुद्धः सर्वं चरेत्। प्रतः परं च तीर्थस्थले लिंगानि च। प्रधानानि तानि ते ...
नि ... ज्योतिर्लिंगानि ... ऋषिसत्तमाः। सोमेश्वरस्य ... तत्के ... तः। समुद्र ... यो ...
... ज्योतिर्लिंग ... तटे। भीमशंकरसंज्ञं तु भीमेश्वर इति स्मृतं। नागेश्वरस्य ... मुक्ते ...
... केदारेश्वरसंज्ञं ... तीरे ... पापहारकं। रामेश्वरस्य ... प्रेश्वर ... ह तां। घुश्मेशा
मदा ... हृत्तां ... काशी ... तीरे ...

[illegible]व यः स्नात्वा [illegible]व्या[illegible] इति स्मृतं । [illegible] प्रयाना[illegible] ततो [illegible]ज्ञात्वा [illegible] इत्या [illegible] तां [illegible] तृतीयः । ओं आनी
[illegible] प्रदक्ष [illegible] कं कन [illegible] कौ [illegible] सेश्वरः [illegible] तत्र [illegible] पालकः । ति [illegible] ईश्वरश्चैव [illegible] स्व सेद्य एव [illegible] स्नान
दक्षिणे [illegible] गणेश्वर इति स्मृतः । वमनातीरके [illegible] ईश्वर एव च । तो [illegible] ईश्वर इति दृष्ट्वा तं कोटि [illegible] समीपगाः । कटके [illegible]
[illegible] ईश्वर [illegible] दर्शनात् सिद्धि दो [illegible] । दूरेश्वर इति दृष्ट्वा तो [illegible] । मं [illegible] इति दृष्ट्वा तो [illegible] तीर्थे [illegible] । शि
[illegible] तीरके [illegible] तिते [illegible] दृष्ट्वा न विद्यते । [illegible] रूपाय दर्शनात्पापहारकः । [illegible] हेश्वरस्य नाम्ना वै [illegible]
[illegible] प्रवक्ष्यामि यथा [illegible] । [illegible] ईश्वर नाम [illegible] नि [illegible] ति पापहारकः । [illegible] ईश्वर इति दृष्ट्वा तो [illegible]
[illegible] ईश्वर एव च । [illegible] इति दृष्ट्वा तो [illegible] ईश्वर एव च । [illegible] दर्शनात्पापहा
रकाः । [illegible] ईश्वर नाम [illegible] । [illegible] ईश्वर इति दृष्ट्वा [illegible] ईश्वर [illegible] । [illegible] ईश्वर नाम्ना वै [illegible]
ततः [illegible] देवो [illegible] इति [illegible] । [illegible] इति [illegible] मङ्गल [illegible] महत् । तत [illegible] देवः [illegible]
[illegible] । [illegible] संभवः । तत्र तीर्थे च यः स्नाति तस्य पापं [illegible]
[illegible] । माहात्म्यं च कथं तत्र कथ्यतां [illegible] । [illegible] तीरे [illegible] । [illegible]
[illegible] तमः । [illegible] तीरे [illegible] पुरी । तत्र [illegible] नरः । [illegible] संभवः । [illegible]
[illegible] पुत्र [illegible] । [illegible] पुत्र [illegible] तन्त्री [illegible]

...नावमयन्तस्य सौ नेदु . रव [illegible] यद्दृष्ट्वा तद्दुःखं समन्ततो महत् । पुनश्च ब्रह्महत्यायाः नाशो यत्र भवेदिति । तस्य तुल्यं प्रकर्तुं [illegible] गमिष्ये
[illegible] । द्विजपुत्रं तदा [illegible] भविष्यति । ब्रह्महत्या तत्र पुनः दृष्ट्वा तं [illegible] दृष्टं । दृष्ट्वा तद्वच [illegible] नचोक्त [illegible]
[illegible] द्विजस्तदा [illegible] मया प्रापितं तत्र पुनः स वचः । इति श्रुत्वा [illegible] तस्मात् [illegible] ब्रह्महत्यायाः [illegible]
ततः काले [illegible] किमर्थं [illegible] काले भवेदिति । [illegible] तत्र [illegible] गच्छति [illegible]
[illegible] । दृष्ट्वैवं [illegible] तदा । देहं [illegible] काले [illegible] । पुत्रमुक्त्वा [illegible] । यथा [illegible]
[illegible] सुतः । पुनः समुत्थितस्तत्र [illegible] तदा । [illegible] दृष्ट्वा [illegible]
[illegible] तदा । द्विजपुत्रस्तत्र [illegible] । पुनश्च [illegible] ततः सो [illegible]
[illegible] । [illegible] विहितस्ततः । [illegible] तदा [illegible]
[illegible] । किं [illegible] तदा [illegible] । [illegible]
[illegible] परस्परं । ब्रह्म [illegible] । यत्र [illegible] तत्र [illegible] ततः । [illegible]
[illegible] तदा [illegible] । [illegible] समीपे [illegible] । [illegible] । [illegible]
ब्रह्म [illegible] । [illegible] तदा [illegible] । [illegible]
[illegible] तदा । [illegible] । [illegible] । [illegible] ततः । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible] यथा । [illegible] ॥

मंत्रेण च धूता सर्वे पुरुषाः स्थिताः । प्राप्ते ईश्वरः विरक्तात् लोकानां सुखदः सदा कर्दमेषु [illegible] प्रोक्तो कोटीश्वर [illegible]
[illegible] विशेषात् [illegible] दकपतत्ता [illegible] कौशल्या [illegible] स्वयं ते [illegible] विरक्तात् कल्याण [illegible]
[illegible] विरक्ता [illegible] कोटीश्वर [illegible] ईश्वर [illegible] विरक्ता [illegible]
[illegible] ईश्वर [illegible] पूर्व स्यादि [illegible] दक्षिण स्यादि [illegible] ईश्वर इति
[illegible] लोकानां [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

दृष्टं फलं पुत्र तत्रास्ती निद्दिपादुना साक्षात् [illegible] मन्दे हं [illegible] स्याहि सद्धिति। ब्राह्मणस्य पुनः पश्चात् द्विपास्ती [illegible] मानः। न द्विजा हि स
मारस्य प्राहि [illegible] तीर्थ मंत्र [illegible] केचं स मौपतन् [illegible] सानं लेतं सकलं। कृष्ण तेनात्र संदेहे महतं [illegible] नादिहा। ब्राह्मणस्य [illegible] पूर्विका नाम कोर
वैद्यास्य [illegible] तापात्रिवि [illegible] नपकापूर्व [illegible] कारादि [illegible] नत्रपार्थिवः [illegible] कदः स्व यं। प्रसन्नं [illegible] तत्र [illegible] न स्या विने
सदा [illegible] विध [illegible] साद्धं [illegible] प्रमाणं [illegible] दैत्य [illegible] कोदितं। न द्विजं हि समारभ्य [illegible] तीर्थ [illegible] मा। तत्रैव
तोनरः स [illegible] पापेभ्यः [illegible] धूवं [illegible] हि समारभ्यात [illegible] महेश्वरः॥ इति श्रीविष्णुरहस्ये नंदिकेश [illegible] नाम [illegible] तत्रैव
[illegible] नमो [illegible] पः। २६। अथ पः [illegible]। पुनः [illegible] कृत [illegible] विसाम [illegible] सा लिङ्गं। [illegible] नाथाख्या सेश्वर [illegible] विख्यात [illegible]
तथैव [illegible] रेश्वर [illegible] कारे [illegible] तथैव [illegible] रेश्वर [illegible] विशेषः। [illegible] श्वर इति स्वयं [illegible] श्वर तथा [illegible] दर्शन [illegible] दिकः। तत्र
[illegible] श्वरं [illegible] श्वर [illegible] विख्यातो [illegible] श्वरस्यैव च। [illegible] श्वरः पुनः प्रोक्तो [illegible] पूर्व [illegible] श्वर [illegible]
[illegible] इति [illegible] श्वरस्तथा प्रोक्तः [illegible] पश्चात् [illegible]। नंदेश्वरस्तथा प्रोक्तः [illegible] तथा पुनः। [illegible] कोणे [illegible] श्वर
श्वरस्तथा पुनः। [illegible] कपाली [illegible] स्तथा पुनः। [illegible] श्वर [illegible] पूर्वेण परमेश्वर। [illegible] श्वर [illegible] श्वर
पापिहि। [illegible] विकटः [illegible] शासनात् [illegible]। नाकेश्वरः [illegible] रामेश्वर तथा [illegible]। नंदेश्वरस्य [illegible] विशेषो [illegible]
पूजितः। [illegible] श्वर [illegible] श्वर [illegible]। [illegible] सागर [illegible] प्रत्येकं [illegible]। [illegible] विशेषेण [illegible] तत्पदः। प [illegible]
[illegible] सागरे चैव [illegible] श्वर [illegible] विख्यातो [illegible] तीर्थ [illegible] निहितः [illegible]

सुमीपयाः । अत्रैवात्र तपस्यैव प्रनष्टरूपा विशीर्यते । कथं तत्कालं तु सादेवी पदे च पं चक्रे कारह तैदं पतीत [illegible] कामिनु
ष्यतः । एवं ज्ञात्वा तेन दक्षाद्यो प्रतिष्ठस्य त्रिसं तपः । दक्षस्यैव परमे [illegible] मोन न बध्यते । किं तेन । प्रनष्टरूपा विसासा साध्वी स्वामिनं
श्रीवेतपा । ओजे नान्यत्वं किंचित् ज्ञानाते साव सासतीतस्यै वतपसा सर्वं तस्या भजनेनव । देवा अत्रैव पत्यै नं
गाद्याः सहितस्तदा विस्मयं परं गता दर्शनार्थं स्वमापदः । तयो स्तु स्तुतं दृष्ट्वा तत्रसौ च परस्परं । अयं तः किं विस्मितं
तपसो भजन स्यात् । अत्रैव श्री तत्तपः । पूर्वं मनस्यात्मभजनं तथा । ततस्त्वं चैव ते दृष्ट्वा स्तुत्वा च मैभजनेन वरं प्रवैश्य ऋषि
श्रुवद्भः कं तं तु तपः कृतं । तांस्तं केन चिन्मयं तेन दृश्यं धन्य । धन्योऽयं तत्परदृष्टा यांपां चक्षे पतेत्स्तो नाथं पत्युः
यतोऽकेन दृष्टं तं । तयोर्देवाः सतां तत्र सैवं तदा तत्र अगमन् । ततः श्रीनिवासा गाते भजनेन श्री नारदा धीमान् विवाहे तां
तं श्रीयेनो धृका रत्नं तता दृष्टा [illegible] । श्री कृष्ण पादैर्व्य जाता नाथ किं तं विनाशं तु कृतं सा तेन व जातं अत्यन्तं मिति । पं [illegible]
व तथा त्रैलोक्य [illegible] । [illegible] न गतान्यथा सन्नदृष्टं तं चवाथ वने दो यावत् तं [illegible] तपसा दृष्ट्वा नमस्त्रितं । प्रनष्टरूपा कन्दर्प
तक्षि तस्या माता कं कन्ये ते त्र [illegible] विकर्षे विवर्तं विवादः । [illegible] देवी तु कच्चन्स्यं त्रिपुरं पतिं [illegible] साक्षात् वस्त्रं च [illegible]
यावन्मया तं जगाम च वनेतत्र जन्मना नामिति [illegible] । किं कर्त्तव्यं [illegible] क्षमि कुले नाथ तैजस तंतु लवि स्वयमाव [illegible] दृष्ट्वा गतं [illegible]
तमन्तं [illegible] यावत् स्वास्थ्य स्तुत्वा दितं । पूर्वं [illegible] दे विनता [illegible] अकरोत् । तत्र प्रतिष्ठितं [illegible] तत्र [illegible] वसतः स्वयं कामं
प्रत्यक्षं [illegible] तेन तं सन्ततं [illegible] । [illegible] तदानी तां गत्वा [illegible] । [illegible] विनयेन [illegible]

श्री.पु.

८

नमो नच । मादकै[illegible] नैवीं [illegible] स्थिता स्मितव स निद्यौ । ब्रह्मा [illegible] मननान्त्रै[illegible] । स्थिता [illegible]
[illegible] । [illegible] पुरः । [illegible] हि [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] गतः । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । पुनः पुनः । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । इति [illegible]
[illegible]

कृतः। स्वयंभू पद्मं भवद्भि[illegible] एतां ज्ञा[illegible] भगवान्। इति श्रुत्वा तु सर्वे प्रोक्तः। अंधको नाम दैत्यस्तः। ब्रह्मणो वरदानाद्बलं प्राप्य [illegible]
स्थिति प्राप्य प्रोक्तं स्वर्गं देवलोकं वर्तते सदा। सर्वे इन्द्रादिका लोकाः [illegible] महा[illegible]। मदबलेन सदा [illegible] कालायेदं तद्वर[illegible]। अंधको
[illegible] देवानां हननं [illegible] तत्र [illegible] देव[illegible] विष्णुः [illegible]
[illegible] अंधकोऽपि [illegible] पद्म[illegible] [illegible] देवानां [illegible] तस्माद् [illegible]
[illegible] पुनः पुनः। [illegible] देवैः [illegible] ततः [illegible] देवाः [illegible]
[illegible] देवा[illegible] पुनः पुनः। [illegible] देवा[illegible]
[illegible] देवता[illegible] देवतैः [illegible] ततः [illegible]
[illegible] तत्र [illegible] ततः [illegible] तत्काले [illegible] भवति [illegible]
[illegible] तत्र [illegible] इत्येवं [illegible]
[illegible] तत्र [illegible] ततः [illegible] देवा[illegible]
[illegible] देव [illegible] ततः। [illegible] देवानां [illegible] शुभे। [illegible]
[illegible] लोकका[illegible] दैत्य[illegible] सर्वे [illegible] ततः। [illegible] देवानां [illegible]
[illegible] पुनः [illegible] अंधकेश्वर [illegible] लोकस्य हितकारकं। [illegible] सर्वे देवलोकः [illegible] ततः। [illegible] देवलोके [illegible]
[illegible]

तस्यैव नगरे राज्ञो महत्पुत्रस्य नित्यभोजने। निमन्त्रितः ... धर्मेण समीपतः। यज्ञान्ते ... कथयामि यथाश्रुतं ...
राज्ञो ... दत्त्वा ... राज्ञा ... समुपस्थिता ... पुनः। पुनर्यथा
... राजा ... प्रजानां ... ततः। ... दिने दिने। प्राप्तवान्
... नित्यं ... राज्ञा ... तदा ... दिनं ...
... ततो ... प्राप्य ... तदा ...
... राज्ञा ... ततः ... यथा ...
... ततः। एवं ... ततः ...
... नादिदं। ३
... पुनः। ... नादिदं ...
... ततः ... राज्ञः। ...
... ततः। ... ततः ... दानाय। १
... इति ... सर्वे ...
... राजा ... ततः ...
... ततः ... प्राप्य ... ततः ...
... ततः। ... एवं ...
... ततः। ... प्राप्य ...
ततः। ... प्राप्य ...

प्रति

कफलंतायं दास्यते नात्र संशयः ॥ इति द्रावरं शङ्कः त्रशमामभनं स्वकं । पुत्रं जन्मोपितपक्षे येत दाशं मुप्रशन्नये । इति श्रीशिवपु
राणे ज्ञनसंहितायां मित्रपाठे नामत्रिबद्धितमोध्यायः ॥ सूत उवाच । ब्राह्मणे वदि दि वत्सकाख्यामादि विधिवन्नंदा दानं सदा शिवमुखे
व ब्राह्मणो ज्ञवसमानरस्याः सर्वेद्विजिनिव द्वीवमंत्रमावर्तम स्थितानां तपस्विने तपा जिष्णुः यथा देवाः विह समपुः पुनर्दर्शितं व धा
शि ९ नास्वर्द्धे लोकपस्यामि मदिष्टं लिनरः सो पंक्तिमर्थं निष्प्रयच्छ लिो इत्युक्त्वा देवता प्रजाः शिव स्वबमर्नेत्राणां देवतानां बुद्धः श्रुत्वा
८८ शिवो वाक्यमुवाच देवे । अस्य तोज स्यता कार्यं किं इच्छामि इतं वचः । पुत्रा तु गजादेवानि प्रभुं परं मंगताः । एतद्धिमं तं रदे दैत्यो स्रुको
नाम समागतः । लोकं रदेत्यमस्य वायुप्रेविन प्रदुःदात्मनां दुर्योधनेन विप्रेंद्र मादितं कंड्वर्षं ॥ पुत्रं जन्मो यत्र तिष्ठेत तेन मामैति
नाम योगसंगमिंदस्य वं तानां स्थित्वं दन्व हाव नेकष्ट दाक्वं च विविधं कुर्वन् पृथिवी मजाद मस्थितः । पुत्रं जन्मोपितं दृष्ट्वा विबुदेते
स्तदे भवतां को पवाकृतमासायाति नूरकमप्रतीयते । सप्तानि इं कर्तिकामः समागच्छ त्वद्दर्शनं ॥ मनसा वस्य साद्वयाति वैरप्यं स्त्रहदे
वया । एतं विचार्य कामस्य छवः पार्थी व्याप्तितयत्वा वहन्नोमिहतः । एवं दानवाः रणम दैवगुणः । तदीया काम्यं प्रकपातिवैर सादाधिति न
किमु, प्रप्य नामिस्य रवाक प्रविरद्ध योधनहिताव हः । पशिमिनद्दते प्रसादेन मनः साहितं मावहिर । पाश्मिन जामेनकलुरवशा नुरे
व समानधः । प्राच रः कुलमाख्याति द्वेहमाख्याति लोचनं । प्राकारे एत वाग मां ब्रवेद कुमारि वैरिह । मन तथा नथाव न कस्मा
व सैतरूतं तं न्यूणां उत्तलं सर रसंचैव वक्त्रमादध्यपेव चनिं तं च हविधं येत्र यस्यमा ... विधाः । उज्जलं मित्रसं योजे गर सप
त्रदशे ना पद्मिन्यवति हार्के लोकलमां पत्रिद्वया लीवा, प्रयश त्रयं मदेव मारा वैशि वम् न पाः ज्येष्ठ वचनं तं धवनं तेन दुः खव
न पापं कर्तं व

[illegible] तपस्तप्यते [illegible] तदीयतेजसा [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] तस्य [illegible]
[illegible] किमर्थं तपसे तपः । [illegible] तपः । [illegible]
[illegible] तपः कार्यं [illegible]
[illegible]
[illegible] किमर्थं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] सर्वं [illegible] मुक्तिमुक्तिप्रदः । [illegible] देवाः [illegible]
[illegible] सर्वे शिवपूजकाः । [illegible]
[illegible]
[illegible] शिवः [illegible]

दत्तया हं स्मयः स्वैका दर्शिव मानकर्मणि [illegible] न पश्चाद्ध तान्यापुष्पाणि दिव्यानि [illegible] विज्ञायते [illegible] संदत्त [illegible]
[illegible] नः [illegible] निस्त्री [illegible] सहितेजा [illegible] । प्रज्ञेन स्य पश्चिमार्थे [illegible] हत्वा [illegible] भिन्न [illegible] केशान्
[illegible] नः [illegible] तर्क [illegible] यत्वे [illegible] यथैव [illegible] प्रमिश्रा [illegible] कः [illegible] कृताश्च [illegible]
[illegible] निः । स्त्रकः [illegible] स्यच [illegible] भवः [illegible] । [illegible] नादेन [illegible] सा [illegible] दाः प्रवर्तते
[illegible] सर्व [illegible] सभा [illegible] । [illegible] तिदिव [illegible] कृष्णं दृष्ट्वा [illegible] कर्म [illegible] तं [illegible]
[illegible] भकरः [illegible] कः । [illegible] भकरः [illegible] सदा [illegible] नः [illegible] सदा [illegible] कल्पा [illegible]
[illegible] न जातः सर्व भावे नकुः स्वं स्वपि [illegible] पतेः । क [illegible] दिक्तुः दवं स्या [illegible] कुः स्वं सम [illegible] । पुत्र [illegible] कर्म नियते
[illegible] । [illegible] कर्म [illegible] । प्र [illegible] न्नाः [illegible] कः । [illegible] कः । सर्व
[illegible] कि को [illegible] । [illegible] तं [illegible] । प्र [illegible] रोः । [illegible] कर्म [illegible] कर्मतिश्लोक
दः । [illegible] सभा [illegible] कर्तं [illegible] । [illegible] कर्म [illegible] । पुनस्तेषैः ।
[illegible] दः कैः दत्त [illegible] मनः स्थिरं । [illegible] विकटे पुनः । विद्वा [illegible] कर्म [illegible] दः [illegible]
[illegible] कर्मकरः [illegible] दः [illegible] दुः [illegible] । [illegible] दः [illegible] कः [illegible]
[illegible] नः । [illegible] तं [illegible] धि [illegible] तेनाः [illegible] व स [illegible] दिपुरवा [illegible] ततः । समास्ति [illegible]

तेनैव क्षणं स्थाप्य अत्रैव स्थः। यथा चैव कृष्णेनैव [illegible] का चैव बुद्धीदिदं। इत्येवमर्जुनः स्थितं कुरु तेजावदेव हि। तावत् स्थः [illegible]
पुरः [illegible] देश गतः। [illegible] विधयन्ते [illegible] स्थापनतः श्रुक रस्याः। तथा मद्धे तथो सोयं दृश्यते [illegible] गम्यते यस्य मत्कं चयन्तन्त्वा
[illegible] नः शीघ्रं तदङ्गतः। एतस्मिन् समये तातेकं [illegible] विमिन्नं। [illegible] वका [illegible] पुष्टो वैका [illegible] अर्जुनस्य च [illegible] करः तेन्द्रि
[illegible] मन्तो [illegible] विलीन तां देवाः हर्षपदं प्राप्य पुष्पवृष्टिं प्रचक्रिरे। [illegible] वस्तु सम्प्राप्य सीदर्जुनः सुखं तां गतः। देवेन दृष्यते
दा कथं कुरु इदं [illegible] विस्मये। अर्जुन [illegible] एकपदं मङ्गलं। इत्येवं [illegible] चैव [illegible] नक्षत्र सद्यः। एवं विचार्य
तत्र [illegible] वेति च। इति श्री [illegible] अर्जुनः [illegible] ते सम्भवो नाम [illegible]। [illegible]
[illegible] तदा [illegible] स्वस्थाने [illegible] नः। निकटे [illegible] स्थापयं [illegible] तां। एतस्मिन्नेव समये [illegible]
[illegible]। प्राप्तोऽर्जुनो [illegible] स्वयमेव [illegible] हीन। गतः प्रोक्तवान् [illegible] किं मर्त्यजन्यते [illegible]। प्रसादी [illegible]
तम। इत्युक्त्वा [illegible] वचनं [illegible] कृतं। [illegible] किं [illegible] शिवनेत्र। [illegible] भवेत्। इदं
[illegible] किं [illegible] कथं [illegible] अर्जुनस्य [illegible] वचनं [illegible] मङ्गलं। विहस्य [illegible]
[illegible] तपः [illegible] तपस्वी [illegible] दृश्यते। तपस्वी च [illegible] नद। [illegible] दृष्टिं तेन [illegible]
[illegible] स्वामी [illegible] सर्वकालं [illegible]। [illegible] मम [illegible] द्विजाः। [illegible]
[illegible] सर्वं [illegible] कथं [illegible] तथा फलं [illegible] सर्वं [illegible] महतां [illegible] विस्मयात् [illegible] मोचनात्। तपःस्था

द्वीपते सत्यमेतदेवं श्रुतं मया। छलितेन सत्यसक्तेन अनिष्यति कथं फलं। तस्मादि मच्चु [illegible] स्या दृष्टमन्यथा मनापं स्वामि
ना वाणं [illegible] सार्थ [illegible] मोच्यतः। प्रवृत्तेन मा [illegible] स्तेन तव रक्ष्याद्य। वं कृत्वा। प्रेत्यतं हं कृत्वा घृ। [illegible] तपस्वा कं वत्तो हि
तं किमतः सिद्धिमाप्स्यसि। कालेन पदितेन त्वं स्वामीनः सह पञ्चतां। पाचितः सवहन्त्वा [illegible] ईदृशं ते प्रदास्यति। उपकारश्च
रित्यन्य। प्रपकारं समीहसे न तच्च त्वं तापकस्य त्यज वालिश्चापलं। इति दूतं वचः श्रुत्वा पार्श्वस्थं वनमब्रवीत्। [illegible] मित्र
स्याभि मचाहि तव मातुलो यो ऽयं पापो [illegible] चास्त्वं नजाभा सि वने [illegible]। प्रहृष्टो [illegible] कथं युद्धमित्रयोः। युद्धे मैत्र्य
समेकार्थं नाथ मे हि किं [illegible] चिना। तस्मात्सोपितव स्वामी मत्रे गाम्यनेकशः। [illegible] स्वं किमेव देवः प्रसाद [illegible]
गा हे एतु भूपालाः [illegible] स्तेन [illegible]। किं पुनः [illegible] वाणं ब्रवद [illegible] नेचन। [illegible] ते स्या [illegible] मा जा मस्य
तेन हि [illegible] विलंभ [illegible] कीद [illegible] प्रागत्य [illegible] वाणं [illegible] इत्युक्ते [illegible] वाक्य मस्या
ददे। [illegible] स्वपमीहसे [illegible] न [illegible] मपास्यसि। इत्युक्तः [illegible] पुनः प्राह [illegible]
वे। [illegible] स्वामी [illegible] तदा फलं। [illegible] युद्धे [illegible] पथ्यं। [illegible] सो [illegible]
कुद्धा इत्युक्त्वा [illegible] पत्रा [illegible] नीपतिः। [illegible] मागतः। [illegible] ततः [illegible] कर
क पा। [illegible] संभ [illegible] पयो। शिवः स्वकीयं [illegible] तदा। [illegible] वाणं श्रुत्वा
न्यतः। [illegible] कार्यं [illegible] कालेन। भ्रातरस्तव [illegible] कालं [illegible] तस्य

शि०पु
८९

नीतिर्मतिर्लक्ष्मीः इति दूतोक्त माकर्ण्य वमाहे चैकं उवोच वक्रः । श्रीमोः प्रसादतः सर्वं शिवपूर्णं मनिश्चलिता । पुंडरीक पदनाम्बुद [illegible]
दूतानां यदा कुर्यात्प्रा [illegible] मविद्यामि [illegible] लवराः इत्याकर्ण्य वचो दूतैर्मि [illegible] यम्य वेद पतः सोपि हर्षं समा [illegible] तौ [illegible]
[illegible] नगाम हा इति शीघ्रं शिवपुराणे [illegible] नाम [illegible] तमो ध्यायः । [illegible] तमत्तं नंतदा मिन्द्रो [illegible] दकाका [illegible]
[illegible] रा, पुरंतो [illegible] तेन [illegible] वक्रो [illegible] विविधैः सत्र [illegible] पीठ पुरा शिव [illegible] तेन पुंडरीकः [illegible]
[illegible] पुरुषेन: स्वगृहे [illegible] तालावलिमध्याहि नतां यच्चदा पुच्छमाहि प्रतततत्सर्वं विभिदस्तः । पीडितां [illegible] नय
[illegible] प्रति सहेशतापव [illegible] पुरुषदांतैः परस्परं [illegible] मनसि दृष्टांकु [illegible] रा, पुरुषे नं [illegible]
[illegible] पुष्पैः [illegible] पुष्पदानि [illegible] दोषं [illegible] तेन [illegible] लक्षितः । पुंडरीकोऽकरः [illegible] तेन मह
[illegible] पतैः पुष्पं [illegible] पुरुषो [illegible] दोः श्रीवांछ [illegible] दाः [illegible] सम्यक् [illegible]
[illegible] केतनं [illegible] तस्यैव [illegible] तर्पयित्वा [illegible] तदा [illegible]
[illegible] सत्यं [illegible] पतितां पादयोः [illegible] पुनः पुनः । [illegible] ९९
[illegible] इत्याकर्ण्य [illegible] प्रणम्य सदा [illegible] महाकोऽहो [illegible] यदीहार्थं [illegible] ना [illegible] इति
[illegible] सौ: पक्षे [illegible] दूतोत्ककरास्यांत लज्जा [illegible] पां [illegible] पुनः [illegible] नं प्राह पुरुषो [illegible] श्रीवः
[illegible] तस्याभवत् । यदिदिष्ट माकर्ण्य सर्वं [illegible] ततः [illegible] पदिश्च [illegible] तदा पि
हे [illegible] नं [illegible] तस्याभवत् [illegible]

प्रासादप्रभापरार्थते लोके ध्यानं विचेष्टितं। सर्पाभूषणकर्तव्या [illegible] पार्थिवान्[illegible] । [illegible] प्रणमेशं सपांडवः। किंवर्णवेदवृत्तिं
ते केशवा [illegible] वेदसंमतां ।, प्रकृतिपुत्रा [illegible] नमस्ते [illegible] स्मरः केलासवासिने । सदा शिव नमस्तुभ्यं
पंचवक्त्राय ते नमः । कपर्दिने त्रिनेत्राय भूतप्रेत [illegible] । कुंडलाय प्रमथाय [illegible] । [illegible] नीलकंठ [illegible]
दृष्टि [illegible] नमस्तुभ्यं [illegible] । [illegible] कपाल[illegible]
ते नमः [illegible] । [illegible] नमस्तुभ्यं मार [illegible] ।
नंदादि पार्वतीनाथ [illegible] । भुक्तिदाय मुक्तिदाय [illegible] । [illegible]
नमस्तुभ्यं वेद [illegible] देवाधि [illegible] । [illegible] नमस्तुभ्यं [illegible] शिवः
[illegible] । [illegible] । [illegible] नमस्ते [illegible] शिवः [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] सर्वकार्य [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible] । सर्वते [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] देवदीहि ते
[illegible] । [illegible] । [illegible] सर्व [illegible] । शिव [illegible]

शिव पु [illegible]

चक्रिरे नृपं ॥ शिवशक्त्यात्मकं देवं सेनये धृद्धि देमनः ॥ [illegible] रैव [illegible] कार्त्तिक मुपागतं मिलत्वाथ समागताः परिक्ष
त्येदमब्रुवीत् ॥ शंकरः शीघ्र फलदः सर्वदुःखार्त्तनाशनः ॥ सर्वाणि सेवितः पूर्वं हि [illegible] विसृज्य विलतः ॥ [illegible] गतः [illegible]
पूनः शिवरत्नीं [illegible] ॥ इति श्रीशिवपुराणे [illegible] ब्रह्मसंहितायां [illegible] समोदशो [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] महाभाग [illegible]
कं [illegible] विधानं च व्यासेनगदितं [illegible] नायनपूर्वकार्थं तन्नं ब्रूहि [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] कादिदं कथ्य [illegible] शिवः ॥ पदार्थः [illegible] महानदंग [illegible] ॥ तदा तु [illegible] नाशाय [illegible]
[illegible] च प्रयचोत मंत्रे प्राप्य ततः परं ॥ विश्वात्मपरमं गत्वा शिवस्यायतनं व्रजेत् ॥ [illegible] मुहूर्ते [illegible] तदा ॥
शिवमंत्रमन्ये [illegible] नाम [illegible] विशेष [illegible] चमा [illegible] ॥ [illegible]
मावदेत् ॥ [illegible] नामपदे [illegible] कमा [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] मतः ॥ [illegible] ॥ मंत्रेण [illegible] सर्वं संप्रदाय [illegible] समाः ॥ [illegible] १०२
दाशांशं हृदयेन मातिरिक्ता ॥ हृदयेन शरीरं च पुनातु [illegible] ॥ [illegible] प्रदापयेत् ॥ [illegible]
[illegible] भवान्याः पूजनं [illegible] ॥ [illegible] शिवस्यार्चनमप्युमेन ॥ [illegible] शिव
[illegible] नामपदानिका ॥ [illegible] स्थापयेद्विधिवत् [illegible] पदस्य [illegible]

पा जरेत् । पूजयन्नासमाप्नोति [illegible] म्रं मंसी मद्द मंति [illegible] दं । प्रा [illegible] लिखि मा र द्दि प्र पे र्यां [illegible] । [illegible] । वः क रा ना हा तत्त्वं कु फः
प्र [illegible] जा यास यैव वा । हितीय [illegible] नमः । म कं प व ते जे मी य का नमः । [illegible] नमः [illegible] । पठ्य प त ये [illegible] नमः ।
म हा दे वाय क नि [illegible] ना । [illegible] नाय क र त । ऊ र द [illegible] । [illegible] हा दि [illegible] प्र प व्या ते । [illegible] मेदे ह रं [illegible]
नि मं त्रा क वे [illegible] मा [illegible] वा क [illegible] व [illegible] व रा मी [illegible] मं ता [illegible] [illegible]
[illegible] सा नं । वि [illegible] नि [illegible] व म म [illegible] वि ने त्रं । क [illegible] ने क र [illegible] न । [illegible] र सा र [illegible] हा र ।
स हा र [illegible] द या र [illegible] मं मं [illegible] नी [illegible] मा मि । [illegible] ला स पी [illegible] न म [illegible] म [illegible] । [illegible]
[illegible] क ल म [illegible] म [illegible] । [illegible] मौ [illegible] न [illegible] म [illegible] । [illegible] म [illegible] । [illegible] दे व ः [illegible]
[illegible] वि न्न क [illegible] नि [illegible] नमः [illegible] । [illegible] मा ता । [illegible] । प्र ति [illegible] नि [illegible] । [illegible] ने वे दे
म [illegible] नि [illegible] । [illegible] नमः [illegible] । [illegible] पे नमः प्र ति [illegible] पू [illegible] नि ना क [illegible] न
म ः प्रा [illegible] ने [illegible] ला [illegible] । [illegible] ग म [illegible] । [illegible] फ ल [illegible] म हा [illegible] न [illegible]
[illegible] नमः [illegible] ॥ [illegible] नम ः [illegible] । [illegible]
[illegible] क [illegible] नमः ः वि [illegible] । [illegible] दे [illegible] ने वे द्य [illegible]
म हे ः । [illegible] क [illegible] । [illegible] । [illegible] सा [illegible]
म नः प र [illegible] नम ः [illegible] नमः [illegible]

यदेव मनसि: पंक्ति [illegible] दः श्री वो देवता ।नमम्रक्ति मुक्ति फलप्रदे जये विजिये वो ॥ मंत्र जये [illegible] फलार्थं श्री नसा[illegible]
यो। मनना [illegible] वकं दे [illegible] [illegible] जपं [illegible] ॥ [illegible] तद्दृष्टा [illegible] मोक्षनं तद्दृष्टा सर्व ।तत्र [illegible] तद्दृष्टा [illegible]
[illegible] [illegible] ह्लां [illegible] तथ [illegible] नाना [illegible] न्तः [illegible] ० [illegible] दमे [illegible] स्यत्स्य [illegible] [illegible] पन्न [illegible] नकाशी
नेत्र नाना नादि [illegible] पुनः पुनः [illegible] नारि [illegible] नाना [illegible] प्राप्य [illegible] नतत्र मं [illegible] [illegible] नावकस्य
अत प्र [illegible] [illegible] मयो [illegible] [illegible] नाना [illegible] नाना नाम [illegible] नं मयो [illegible] तत्तत्त्व [illegible]
यथा नवकक [illegible] कवीमहान [illegible] वनस्थ [illegible] [illegible] विद्यादेवी [illegible] तथ्या [illegible] [illegible] ते: [illegible]
[illegible] दः ॥ [illegible] [illegible] विशिष्ट [illegible] यथा तथावदी [illegible] मयो [illegible] [illegible]
[illegible] पार्थिवं विधि [illegible] तत्पूर्व [illegible] विसर्ज [illegible] यथा यदेव देवे [illegible] कृतमाजा नः [illegible] तत्पुनर्दे [illegible] [illegible]
[illegible] कता [illegible] फलमना [illegible] [illegible] नेत्र [illegible] [illegible] कार्ये [illegible] [illegible] फलं लमेत ॥ [illegible] ९३
[illegible] तत्पु [illegible] [illegible] नहे नाव दि नाना [illegible] तद्रूप [illegible] सिद्धिं [illegible] तस्य [illegible] [illegible] मवे [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] नाना [illegible] [illegible] मवे [illegible] [illegible] [illegible] भवे [illegible] नहूं [illegible] ॥ तस्य [illegible] [illegible] फलं श्री व.
[illegible] [illegible] [illegible] इत्यो [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] सिद्धि [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] [illegible] सिद्धि: [illegible] ॥ इति श्री [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] नमः

[illegible] ३ चुः । प्र[illegible] सकल सर्व[illegible] मतः । [illegible] । सकल ३ [illegible] । [illegible]
[illegible]
[illegible] । [illegible] सः ।
[illegible] । [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] ः [illegible] ।
[illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]

वामशंकरं । पूर्वं ब्रह्मा यावतो तेऽहं दत्तं च ग्रं सर्वधर्म्मं नातैस्मैव सर्वदैव तेनाज्ञिर्न ये पंक्ति रंमरं । इंद्रा भीष्मे वि विष्णुं दत्तं मयि प्रीतो तेन मया तथा । इत्युक्त्वा पू
त्रया मानस्य शंकरः शंकरोपि बुद्धीमान् जगद्गुरुः प्राप्य मंते यामविष्णोति नि दंतरं । इत्याज्ञः पुः स्वांपंके अगाम हृष्टिकां पूर्ति । विश्वेश्वरो निनाम्ना
शि॰पु॰ सप पूज्येत तत्र शंकरम्, प्रथमावि वर्तमानो सौ लोकानां सुखदायकः । स पूजया सम्या नित्यं सः शिवे विलीय दत्ता लिंगा, पूर्वं या मानसं तत्र मंडल
९४ उत्तमौ शंकरः स्वयं । तत्रैव प्रार्थितस्तत्र तस्थौ लोकहिताय वा । तद्दिने हि समस्य पंचक्रोशे नृपस्य मानसे । सेव्यते शंकरो नित्यं भुक्तिमुक्ति
फलप्रदः ॥ तत्र सर्वं स्मारस्वात तपस्यतोऽहं मुनीश्वरः । पश्यतां सर्वपापैः मोमुच्यते मानवो ध्रुवं । इति श्री शिवपुराणे कल्पकनाम ध
ते नाम ५६ बक्रि तस्मे पापः । सूत उवाच । कर्तुः । तत्र सर्वं विजनादि पुनः प्रपश्य महेतत्तः कथं स्मृत्वा शिलन्धं विष्णुना पार्वतीश दार
कपतत्पुरुष दानशंभुः स्वर्गं वादत्त वाक्यं । सूत उवाच । प्रपन्नोऽश्रु तदा प्रोक्ता प्रार्थ्यया सम्प्रदीश्वरं । स्वामी कृष्ण नागन्नाथ वदेत्स्व
लोके तदा किंप्रभः कुत्र नाथ मः दृष्टं शं तो समाजतान । इत्येवं च संकुर्वीत देवानां विष्णु रक्षणीतः । कारिष्यामि च वः कार्यं मदर्थं प्रभु
यमीश्वरं । कृपां कुरु जगन्नाथ विजये तव्यः प्रप्रत्नेतः । इत्यक्ता कर्म्म न तेदेवाः यथु धर्म स्वकं स्वकं । विष्णु ब्रह्मादि देवतानां नृपार्थ ९०६
समन्वितुं वां । कैलासं निकटे गत्वा तपस्सेवे स्वदं हृदि । कृत्वां कुंडं च । संस्थाप्य ज्ञानतो जप्तमजातः । पार्थिवेन विधानेन मंत्रैः लीक
विधै रपि । स्तोत्रैर्नानाविधैर्भैव मन्त्रैश्च शंकरं सदा । कमलैः सा सेव्या तैः मन सारवत्रः मुनीश्वरः । । व दत्ताय नं सा स्तुता तेनत्र शि॰
कालः स्वयं हरिः । यावत्तु प्रसन्नो भवति तावत्स्थेयं मयात्र हि । इत्येवं निश्चित्य पंक्तं प्रा पूज तामसृष्टिके प्रथवः । विचार्यैव विचार्यैव
मनन्तं कृष्ण जं तां । तथापि न पद्मात्युक्तः सहस्रैर्नाम भिस्सतः । स्तुत्यैके नाममिः शौ मंत्र मुर्दीर्पर्जा । पूजयाक सम्

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

वंद्युः

म गाब्धः सुरेशः सर्वतापनः । धर्मिणां महान् [illegible] नेत्रं भगवान् [illegible] इत्युक्तः [illegible] वर्तितः [illegible] प्रियभक्त पवित्रः । दाता दयाकरो दक्षो
[illegible] पदीकामसुरासनः । [illegible] लपः सुरक्षः सर्वज्ञानस्थो महेश्वरः । लोककर्ता प्रजापतिः महाकर्ता महौषधिः । सोमपो [illegible] नयः सो
[illegible] महातेजो महौ[illegible] नः । [illegible] मदः प्राणमयः मनोमयः सुधामयः । [illegible] लोकैः [illegible] हव्यवाहनः । लोककरो वेदकरः
सूत्रकारः सनातनः । [illegible] कपालापकर्षो [illegible] नः । [illegible] देवः [illegible] लिके [illegible] हीः । धानयामदाम
धामपर्वद [illegible] जोचरः । [illegible] सर्गः कर्त्रिकारः प्रियः कविः । [illegible] विशाखो गोप्तारवः [illegible] नः । [illegible]
कोपनः [illegible] पतिः । [illegible] । [illegible] नतान्ता [illegible] सारथिः । [illegible] कीर्ति [illegible] नयः [illegible]
वः कामपाशो [illegible] लितविग्रहः । [illegible] साधुसाध्यः [illegible] करमदः [illegible] देवो [illegible]
देमहाऊर्जि [illegible] दिनः । [illegible] महाप्रजोमहा [illegible] । [illegible] नयः श्रीमान् [illegible] ९
[illegible] दिनः [illegible] सुलभः सुव्रतः [illegible] सिद्धिः । [illegible] तापनः । [illegible]
मन्त्रः [illegible] रः । [illegible] ध्यः सर्वलोकप्रवाहनः । [illegible] कदः । [illegible]
नः [illegible] साधनः । [illegible] दिनादमः । [illegible] । महा [illegible] दः । वीतरागो [illegible] तामा
नयः [illegible] वः । [illegible] प्रियः । [illegible] प्रकृतिः [illegible] पतिः । [illegible]
[illegible] लोककर्ता [illegible] । [illegible] यः । [illegible]